

Lahti

**Keskustan
turvallisuu-
suunnitelma
2023**

Lahden kaupunki

1.	Tiivistelmä	2
2.	Turvallisuussuunnitelman tausta	3
3.	Suomen kokonaisvaltainen turvallisuusmalli.....	5
4.	Eri toimijoiden roolit yhteistä turvallisuutta rakentamassa.....	6
5.	Lahden keskustan toimintaympäristön nykytilan arvio	10
6.	Asuin- ja elinympäristön turvallisuuden parantaminen	11
7.	Järjestyshäiriöt ja ilkivalta keskustan alueella	14
8.	Syrjäytymisen ehkäisy	16
9.	Huumausaineiden käytön vähentäminen alueella	18
10.	Henkeen ja terveyteen kohdistuvat rikokset.....	22
11.	Liikenneturvallisuuden ja liikkumisen turvallisuuden parantaminen.....	27
12.	Ikääntyneiden ja muiden erityisryhmien (esimerkiksi liikuntarajoitteiset ja näkövammaiset) asumisen ja liikkumisen turvallisuuden parantaminen	46
13.	Palo- ja pelastusturvallisuuden kehittäminen ja parantaminen	50
14.	Tapahtumaturvallisuuden kehittäminen	55
15.	Maahanmuuttajien ja pakolaisten integroituminen yhteiskuntaan.....	60
16.	Nuorten tekemät rikokset ja ongelmakäyttäytyminen.....	65
17.	Yhteistyön ja tilannekuvan parantaminen organisaatioiden välillä.....	70
18.	Päätössanat.....	72
19.	Lähteet:.....	73
20.	Liite 1 toimenpiteet	76
21.	Liite 2 Toimenpiteet turvallisuusteemoittain.....	82
22.	Liite 3 Vartijan ja järjestyksenvalvojan toimivaltuudet	85
23.	Liite 4 Liikenneturvallisuuden määritelmiä	90

1. Tiivistelmä

Lahden keskustan turvallisuussuunnitelma on toteutettu laaja-alaisesti yhteistyössä eri viranomaisten, järjestöjen, yrittäjien ja Keski-Lahden asukasyhdistyksen kanssa.

Turvallisuussuunnitelman avulla pyritään kehittämään ja toteuttamaan konkreettisia toimenpiteitä, joilla alueen turvallisuutta voidaan kehittää ja edistää.

Turvallisuussuunnittelu on paikallista turvallisuustoimintaa, jonka tavoitteena on yhteistyössä eri toimijoiden kanssa parantaa alueen asukkaiden ja muiden sidosryhmien turvallisuutta, sekä edistää paikallisen turvallisuuden tunteen kehittymistä hyvään suuntaan. Lahden keskustan turvallisuussuunnitelmassa keskustan alueen turvallisuutta on tarkasteltu 12 eri turvallisuusteeman kautta, joihin on mietitty vaikuttavia keinoja ja toimenpiteitä eri toimijoiden kanssa. Turvallisuusteemoja on turvallisuussuunnitelmassa käsitelty perehtymällä asiantuntijoiden lausuntoihin, aiheista julkaistuihin tuoreimpiin tutkimuksiin, sekä kansallisiin että paikallisiin suunnitelmiin ja hankkeisiin turvallisuussuunnitelman aiheisiin liittyen.

Turvallisuussuunnitelmassa on painotettu toimijuutta ja toimenpiteitä, jotka tähtäävät turvallisuustilanteen parantamiseen ja edistämiseen. Suunnitelmaan on kerätty toimia, joita suunnitelman eri osallistajat tekevät turvallisuuden eteen. Toimenpiteet muodostavat yhteensä 12 toimenpideosiota erilaisiin tunnistettuihin turvallisuushaasteisiin ja ne sisältävät yhteensä 39 yksilöityä alueen turvallisuutta edistävää toimenpidettä, jotka on esitelty tarkemmin turvallisuussuunnitelman liitteessä 1. Suunnitelman liitteessä 2. taulukossa esitellään, kuinka turvallisuussuunnitelmassa käsiteltyjä erilaisia turvallisuushaasteita ratkaistaan erilaisin toimenpitein ja kuinka näiden toimenpiteiden vaikuttavuutta seurataan.

2. Turvallisuussuunnitelman tausta

Turvallisuussuunnittelu on ihmislähtöistä ja paikallista, systemaattista turvallisuustoimintaa. Turvallisuussuunnittelun tavoitteena on eri toimijoiden yhteistyössä- ja erikseen toteuttamien toimenpiteiden avulla parantaa alueen asukkaiden ja yhteisöjen turvallisuutta sekä edistää turvallisuuden tunnetta paikallisesti. Turvallisuussuunnittelulla tarkoitetaan pitkäjänteisesti alueellisen turvallisuuden kehittämiseen ja parantamiseen tähtäävää suunnittelutyötä.

Turvallisuussuunnitelman toimenpiteitä koordinoidaan järjestelmällisesti yhteistyössä paikallisen tason eri toimijoiden kanssa. Turvallisuussuunnittelu on myös viestintää, jossa alueen asukkaille ja muille sidosryhmille viestitään alueen todellisista turvallisuushaasteista, näiden laajuudesta, sekä siitä mitä näille ongelmille tehdään ja miten alueen turvallisuutta edistetään ja kehitetään.

Turvattomuus ja turvattomuuden tunne Lahden keskustassa voivat aiheuttaa asiakaskatoa, heikentää alueen elinvoimaa ja laskea kaupungin vetovoimaa, niin asukkaiden kuin yritysten näkökulmasta. Sillä voi olla vaikutuksia sekä keskustassa asuvien että työskentelevien ihmisten arkeen. Se voi myös vaikuttaa alueella vierailevien turistien ja matkailijoiden mielikuvaan ja kokemukseen Lahdesta. Lahden kaupunki haluaa, että kaupungin keskusta on turvallinen ja viihtyisä niin asukkaille, yrityksille kuin kaikille vierailijoillekin. Lahden kaupungin visiona on erottautua ja toimia suunnannäyttäjänä esimerkiksi ympäristöystävällisyyden ja kestävän kehityksen periaatteiden edistämisessä. Lahti haluaa olla elinvoimainen ja vetovoimainen kasvukeskus, jossa järjestetään erilaisia kulttuurin, liikunnan ja musiikin tapahtumia.

Turvallisuus on yksi ihmisen perustarpeista ja tärkeä osa meidän jokaisen hyvinvointia. Turvallisuus luodaan päivittäisessä arjessamme tekemällä tietoisia valintoja ja tekoja, niin töissä kun vapaa-ajalla. Nämä valinnat, joita päivittäin arjessamme teemme, muodostuvat usein yksinkertaisista asioista, kuten esimerkiksi turvavöiden käytöstä autolla ajaessa ja liikennesääntöjen noudattamisesta. Vaikka turvallisuuden tunne on aina subjektiivinen kokemus ja jokainen meistä kokee sitä omista lähtökohdistaan, tekemillämme valinnoilla ja teoilla on merkitystä, kun rakennamme yhteistä turvallisuutta. Tänä päivänä käsitys turvallisuudesta on laajentunut käsittämään konkreettisten turvallisuusongelmien ratkaisun

lisäksi myös näiden ennalta ehkäisyä ja kokemuksellista turvallisuuden tunnetta. Suomessa käytössä oleva kokonaisturvallisuuden toimintamalli painottaakin turvallisuusongelmien ja onnettomuuksien ennalta ehkäisyä ja eri tahojen välistä yhteistyötä.

Keskustan turvallisuussuunnitelman laatimiseen ovat osallistuneet kaupungin eri asiantuntijoiden lisäksi esimerkiksi Päijät-Hämeen pelastuslaitos, Päijät-Hämeen Hyvinvointialue, Hämeen poliisilaitos, Keski-Lahden asukasyhdistys ry, Kauppakeskus Trio, Kauppakeskus Syke ja useita alueella toimivia yrityksiä ja yhdistyksiä.

Turvallisuussuunnitelman laadinnassa on perehdytty paikalliseen turvallisuustilanteeseen laajalti alueen eri sidosryhmiä ja toimijoita kuunnellen. Turvallisuussuunnitelmaa laadittaessa on osallistuttu aihetta käsitteleviin kokouksiin, tilaisuuksiin ja tapaamisiin eri sidosryhmien edustajien kanssa. Keskustan turvallisuussuunnitelmassa on painotettu eri tahojen toimijuutta yhteisen alueellisen turvallisuuden kehittämiseksi ja parantamiseksi. Keskustan turvallisuussuunnitelmaan on koottu yhteen eri toimijoiden Lahden keskustan turvallisuuteen vaikuttavia suunnitelmia, ohjelmia ja hankkeita. Lisäksi turvallisuussuunnitelman tavoitteena on parantaa alueen eri toimijoiden kokonaisvaltaista tilannekuvaa alueen turvallisuustilanteesta ja edistää näiden tahojen keskinäistä dialogia. Yhteistyö eri toimijoiden välillä tarjoaa myös mahdollisuuden jakaa tietoa ja oppia toisilta, tukien näin yhteisten tavoitteiden saavuttamista (Sisäministeriö 2019).¹

3. Suomen kokonaisvaltainen turvallisuusmalli

Kuvio 1: Yhteiskunnan turvallisuusstrategia 2017, Tussitaikurit⁵⁰

Suomea on usein kutsuttu maailman turvallisimmaksi maaksi ja yhteiskunnaksi, eikä syyttä. Suomessa voi pääasiassa liikkua vapaasti ja turvallisesti. Myös Suomen terveydenhoitojärjestelmä on kansainvälisesti vertaillen korkealaatuinen ja tasa-arvoinen, Suomessa on erittäin kehittynyt sosiaaliturvamalli, joka tukee hädässä olevia, poliisiviranomaisten ammattitaito- ja kansalaisten luottamus poliisiviranomaiseen on myös erittäin korkeaa tasoa kansainvälisesti vertaillen. Tämä luottamus perustuu poliisin vahvaan ammattitaitoon, toiminnan avoimuuteen, ihmisten oikeudenmukaiseen ja yhdenvertaiseen kohteluun tehtäviään suorittaessa. Suomessa viranomaistoiminnassa korostetaan voimankäytön oikeasuhtaisuutta ja aina ennen voimankäyttöön turvautumista pyritään ratkaisemaan tilanteet neuvottelemalla ja keskustelemalla. Näin toiminnassa pystytään myös välttämään turhien jännitteiden syntymistä eri väestöryhmien välille ja tarpeettoman eskalaation syntymistä. (Valtioneuvosto 2021)²

Suomen kokonaisturvallisuuden toimintamallissa pyritään ensisijaisesti turvallisuusongelmien, kuten onnettomuuksien, tapaturmien, rikosten ja häiriöiden ennaltaehkäisyyn (Valtioneuvosto 2021)². Erilaisten turvallisuusongelmien syntytekijöihin pystytään usein vaikuttamaan

tehokkaasti ennalta ehkäisevästi myös muiden kuin erityisten turvallisuusviranomaisten toimilla. Esimerkiksi työllisyyttä ja koulutusta tukevilla toimilla pystytään vaikuttamaan väestön hyvinvointiin ja osallisuuteen yhteiskunnassamme, ja siten tukemaan perustan luomista turvalliselle arjelle yhteiskunnassamme.

Turvallisuusviranomaisilla, kuten poliisi- ja pelastuslaitos on kuitenkin ratkaiseva osa yhteiskunnan turvallisuuden ylläpitäjänä erilaisten onnettomuuksien, häiriöiden ja rikosten kohdatessa meitä arjessamme. Ammattitaitoiset ja riittävästi resursoidut turvallisuusviranomaiset kykenevät varmistamaan, että erilaisiin turvallisuusuhkiin, kuten onnettomuuksiin kyetään vastaamaan nopeasti ja tehokkaasti (Valtioneuvosto 2021)²

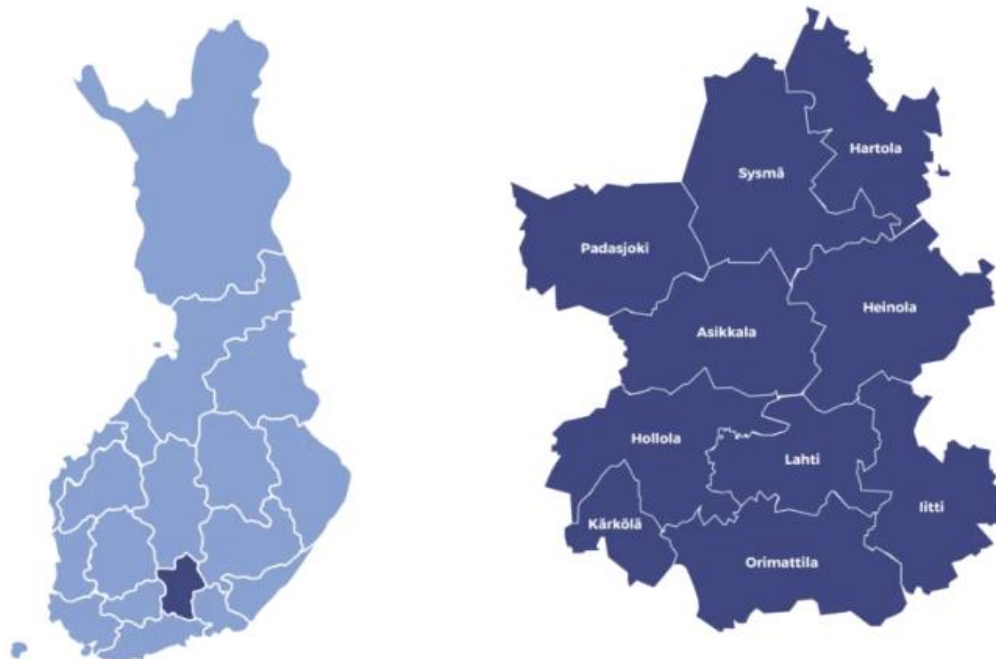
4. Eri toimijoiden roolit yhteistä turvallisuutta rakentamassa

Turvallisuussuunnittelun eri toimijoilla on erilaiset lakisääteiset vastuut ja tehtävät, tämän vuoksi myös toimijoiden tavoitteet, ja katsantokanta alueelliseen turvallisuuteen liittyen vaihtelevat. Esimerkiksi kaupungilla ja hyvinvointialueella on väestön hyvinvoinnin edistämiseen liittyviä tehtäviä ja poliisilla taas esimerkiksi rikosten estämis- ja tutkimistehtäviä. Järjestöillä voi taas olla esimerkiksi tietyn väestöryhmän elinolosuhteita parantava tavoite, johon heidän toimintansa tähtää (Sisäministeriö 2019)¹

- **Lahden kaupungin** vastuualueisiin kuuluvat toimivasta ja turvallisesta asumisen-, ympäristön- ja liikenteen infrastruktuurista vastaaminen sekä sivistystoimen ja kasvatuksen järjestäminen (esimerkiksi varhaiskasvatus, perusopetus- ja lukiot). Kaupunki tuottaa myös nuorisopalveluita ja kulttuuritoimea, kuten teatteri, kaupungin orkesteri ja kirjastot. Lisäksi kaupunki osallistuu asukkaita yhteiseen päätöksentekoon ja toimintaan kaupunkia koskevilla asioilla. Kaupunki myös ylläpitää liikuntapaikkoja ja tarjoaa kaupungin asukkaille erilaisia mahdollisuuksia liikunnan harjoittamiseen ja liikkumiseen.
- **Pelastustoimi** toimii onnettomuuksissa ja näiden torjunnassa. Pelastuslaitokset antavat kiireellistä apua onnettomuustilanteissa tai onnettomuuden uhatessa. Pelastustoimintaan kuuluu esimerkiksi hälytysten vastaanottaminen, onnettomuuden uhrien ja vaarassa olevien ihmisten, sekä ympäristön ja omaisuuden suojaaminen ja pelastaminen onnettomuuksissa,

uhkaavan onnettomuuden torjuminen, tulipalojen sammuttaminen ja vahinkojen rajoittaminen, väestön varoittaminen. Pelastuslaitoksen vastuisiin kuuluvia onnettomuus- ja uhkatilanteita ovat esimerkiksi tulipalot, kuten rakennuspalot ja maastopalot, liikenneonnettomuudet, vaarallisten aineiden onnettomuudet, kuten kemikaali- ja öljyonnettomuudet, räjähdykset, tarkastus- ja varmistustehtävät, kuten paloilmoittimien hälytykset, ensivastetehtävät, ihmisten ja eläinten erilaiset pelastustehtävät, vahingontorjuntatehtävät ja virka-aputehtävät (Sisäministeriö 2023.)³

- **Päijät-Hämeen hyvinvointialue** vastaa pelastuslaitoksen-, sosiaali- ja terveystalveluiden tuottamisesta alueellaan. 1.1.2023 uudistuksessa tuli voimaan muutoksia sosiaali- ja terveystalveluiden, sekä pelastustoimen tuottamiseen. Tuolloin vastuu näiden talveluiden tuottamisesta siirtyi kunnilta ja kuntayhtymiltä hyvinvointialueille. Hyvinvointialueiden ylin päätösvalta on vaaleilla valituilla aluevaltuustolla ja hyvinvointialueiden rahoitus tulee pääosin valtiolta. Hyvinvointialueiden tehtäviä ovat perusterveydenhuolto, erikoissairaanhoido, sosiaalihuolto, lasten-, nuorten- ja perheiden talvelut, työikäisten talvelut, ikääntyneiden talvelut, mielenterveys- ja päihdetalvelut, vammaistalvelut, oppilas- ja opiskelijahuolto, hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen ja pelastustoimen järjestäminen.

Kuvio 2: Päijät-Hämeen hyvinvointialue (2023)

Päijät-Hämeen hyvinvointialueeseen kuuluvat Asikkala, Hartola, Heinola, Hollola, Iitti, Kärkölä, Lahti, Orimattila, Padasjoki ja Sysmä. Suomi on jaettu 21 hyvinvointialueeseen, joista jokaisella on itsehallinto. Päätökset hyvinvointialueilla tekee aluevaltuusto (Päijät-Hämeen hyvinvointialue 2023)⁴

- **Poliisi** vastaa yleisen turvallisuuden ja järjestyksen ylläpitämisestä. Poliisi myös torjuu, ennalta ehkäisee, paljastaa ja tutkii rikoksia. Lisäksi poliisi turvaa oikeusjärjestystä ja yhteiskuntajärjestystä. Poliisi hoitaa tehtäviään muun muassa partioimalla, vastaamalla hälytystehtäviin, neuvomalla ja ohjaamalla, sekä muutoin puuttumalla lainvastaiseen toimintaan. Poliisin toiminnan tarkoitus on varmistaa ihmisten ja ympäristön turvallisuus, sekä ennalta estää että poistaa erilaisia oikeusloukkauksia ja häiriöitä. Poliisi toimii turvallisuuden ylläpitämiseksi yhteistyössä, niin muiden viranomaisten kuin alueella toimivien yhteisöjen ja alueen asukkaiden kanssa. Poliisin tehtävät ja toimivaltuudet määritellään poliisilaissa (Sisäministeriö 2023)⁵¹.
- **Kiinteistöt** vastaavat oman kiinteistönsä palo- ja pelastusturvallisuudesta, sekä siitä että kiinteistön hallinnoimat ja sen vastuulle kuuluvat alueet ovat turvallisia kulkea ja käyttää. Kiinteistön tulee huolehtia esimerkiksi siitä, että sen hallinnoimalla alueella talvikunnossapidosta huolehditaan siten, että onnettomuuksia ja tapaturmia voidaan ennalta ehkäistä. Kiinteistöjen tulee huolehtia myös siitä, että pelastustiet kiinteistölle ja kiinteistön uloskäytävät pidetään esteettöminä ja vapaina, mahdollistaen näin palo- ja pelastustoiminnan esimerkiksi onnettomuuksien ja sairaskohtausten varalta.
- **Yritykset** vastaavat osaltaan siitä, että heidän toiminnassaan on otettu huomioon muun muassa pelastusturvallisuuden- ja työturvallisuuden lakien asettamat vaatimukset. Lisäksi yrityksillä on oma merkittävä roolinsa yhteiskunnan huoltovarmuuden ylläpitämisessä ja yhteiskunnallisessa varautumisessa. Suomessa yrityksiä koordinoi työ- ja elinkeinoministeriön ohjaama Huoltovarmuuskeskus (Turvallisuuskomitea)⁵.
- **Yksityinen turvallisuusala** vartijat suorittavat vartiointitehtäviä tarkasti määritellyllä vartiointialueellaan. Vartijan tehtäviin voi kuulua omaisuuden vartiointia, henkilön koskemattomuuden suojaamista, rikoksen paljastamiseen liittyviä tehtäviä, kuten

myymäläetsivänä toimimista, vartijat voivat suorittaa valvontatehtäviään myös etänä esimerkiksi valvomosta käsin, mistä on kameravalvontayhteys vartioitavaan kohteeseen.

Vartioimisliiketoiminnassa ***ei voida ottaa vastaan toimeksiantoa, joka sisältää sitoumuksen ylläpitää yleistä turvallisuutta ja järjestystä***. Järjestyksenvalvojat suorittavat järjestyksenvalvontatehtäviä esimerkiksi erilaisissa tapahtumissa, ravintoloissa ja kauppakeskuksissa tarkasti määritetyllä alueella ja sopimuksessa sovittuina ajankohtina, esimerkiksi kauppakeskuksen tai ravintolan aukioloaikoina.

- **Yhdistykset, säätiöt ja järjestöt** harjoittavat arvokasta toimintaa, joka tukee yhteiskunnan hyvinvointia ja vahvistaa asukkaiden osallisuutta. Yhdistykset ja säätiöt voivat omilla toimillaan edistää yhteiskunnan turvallisuutta tekemällä esimerkiksi vapaaehtoista nuoriso-, päihde- ja syrjäytymistyötä ja nostamalla yhteiskunnassa havaittuja epäkohtia esille ja keskusteluun. Järjestöillä on myös merkittävä rooli myös onnettomuuksiin ja häiriötilanteisiin varautumisessa (Yhteiskunnan turvallisuusstrategia 2017)⁶.
- **Asukkaat**, Suomessa jokaista koskee Pelastuslain 2011/379 asettama yleinen toimintavelvollisuus ja huolellisuusvelvollisuus. Nämä tarkoittavat sitä, että jokainen, joka havaitsee tulipalon syttyneen, tai muun onnettomuuden tapahtuneen tai uhkaavan, on velvollinen toimimaan ja ilmoittamaan vaarasta välittömästi vaarassa oleville, tekemään hätäilmoituksen ja omien kykyjensä mukaan ryhtyä tarvittaviin pelastustoimenpiteisiin. Jokaisen on myös oltava omassa toiminnassaan huolellinen, jotta onnettomuudet, kuten tulipalot, vaarat ja vahingot, saadaan ehkäistyä ja vältettyä. Meistä jokainen tekee jatkuvasti arjessamme päätöksiä ja tekoja, joilla voimme vaikuttaa yhteiseen turvallisuuteemme.

5. Lahden keskustan toimintaympäristön nykytilan arvio

Toimintaympäristön nykytilan arvioissa pyritään tunnistamaan alueen keskeiset turvallisuusongelmat ja -haasteet, sekä ilmiöitä, jotka saattavat heikentää alueen turvallisuutta nyt tai lähitulevaisuudessa, ellei näihin puututa (Sisäministeriö 2019)³.

Keväällä 2023 suoritetun Lahden kaupungin Hyvinvointi- ja turvallisuuskyselyssä Lahden keskustan alueella merkittiin lähes 1200 paikkaa, jotka koettiin vastaajien mukaan turvattomina. Viihtyisänä pidettyjä paikkamerkintöjä taas alueelle tehtiin reilut 950 kappaletta. Kyselyn viihtyisien paikkojen avoimissa vastauksissa esiin nousi luonnon, rauhallisuuden, maisemien ja lenkkipolkujen merkitys. Turvattomuutta aiheuttavista paikkamerkinnöistä 241 liittyi turvattomuutta aiheuttaviin ihmisjoukkoihin, kuten esimerkiksi ”nuorisoporukoihin”. Kyselyn paikkamerkintöjen ja eri sidosryhmien edustajille lähetettyjen turvallisuussuunnitelman taustakyselyiden perusteella turvattomuutta keskustan alueella aiheuttavat erityisesti näkyvä päihteiden käyttö julkisella paikalla, korkeat ajonopeudet liikenteessä, vaarallisiksi koetut risteykset ja suojatiet, sekä kävelyn, pyöräilyn ja ajoneuvoliikenteen yhdistyminen tietyissä paikoissa.

Turvallisuussuunnitelman taustakyselyissä vastaajia pyydettiin arvioimaan eri turvallisuusteemojen nykytilaa ja haasteita, jotta saataisiin tietoa sekä alueen koetusta turvallisuudesta että konkreettisista turvallisuuteen vaikuttavista ilmiöistä. Taustakyselyyn vastauksia pyydettiin laajalla pohjalla eri sidosryhmiltä, kuten keskustan asukkaat, yritykset, yhdistykset ja kiinteistöt. Taustakyselyiden vastauksissa korostuivat samat teemat kuin mitä tuli ilmi kaupungin vuoden 2023 Hyvinvointi- ja turvallisuuskyselyssä. Turvallisuussuunnitelman toimintaympäristön arvioissa ja suunnitelman laatimisen tukena on käytetty myös Lahden kaupungin Hyvinvointisuunnitelmaa vuosille 2022–2025⁷, Lahden kaupungin strategiaa (Lahti 2030)⁸ ja poliisin rikos- ja tehtävätilastoja suunnitelmassa käsiteltävien aihepiirien osalta. Lisäksi suunnitelmaa laadittaessa on perehdytty viimeisimpiin tutkimuksiin ja muihin ajantasaisiin lähteisiin suunnitelmassa käsiteltävistä aiheista.

6. Asuin- ja elinympäristön turvallisuuden parantaminen

Elinympäristömme muodostuu rakennetusta- ja luonnonympäristöstä. Hyvä ja turvallinen elinympäristö on ihmisten hyvinvoinnin ja elämänlaadun kannalta merkittävässä roolissa (Ympäristöministeriö 2017)⁹. Jotta asukkaat viihtyisivät asuinalueellaan, heidän tulee kokea se

myös turvalliseksi ja viihtyisäksi. Sama koskee alueella toimivia yrityksiä ja heidän asiakkaitaan. Turvallinen ja viihtyisä ympäristö ruokkii alueen vetovoimaa ja kutsuu ihmisiä viettämään siellä aikaa myös vapaa-ajallaan. Turvattomuus ja turvattomuuden tunne voivat aiheuttaa asiakaskatoa, heikentää elinvoimaa ja laskea kaupungin vetovoimaa. Turvattomuuden tunne voi heikentää asumisviihtyvyyttä ja vaikuttaa myös alueella vierailevien ihmisten haluun asioida ja liikkua alueella. Koettu turvallisuus ei aina vastaa todellista riskiä joutua esimerkiksi rikoksen uhriksi. Ihmiset voivat kokea turvattomuutta, vaikka tosiasiassa riski joutua rikoksen uhriksi olisi todella pieni (Rikoksantorjuntaneuvosto)⁵⁷. Kaupunkisuunnittelun avulla voidaan myös ehkäistä rikoksia ja parantaa alueellista turvallisuuden tunnetta. Turvalliselta tuntuva ympäristö voi lisätä ihmisten keskinäistä luottamusta ja kannustaa heitä käyttämään viihtyisää tilaa, mikä osaltaan voi parantaa myös paikallista, konkreettista turvallisuutta, lisääntyneen sosiaalisen kontrollin myötä. Rikoksia tehdäänkin usein ympäristössä, jossa epävirallinen sosiaalinen kontrolli on heikkoa tai alueen valvonta on puutteellista (Rikoksantorjuntaneuvosto.)⁵⁷

Rakennetun ympäristön suunnittelun merkitys korostuu usein keskusta-alueilla, mutta myös erilaiset viheralueet, kuten puistot koetaan usein hyvin tärkeiksi asuinalueen viihtyisyyden luojina myös urbaanissa ympäristössä. Turvallisuussuunnitelman taustakyselyiden vastauksissa nousi esille se, että katuvalaistuksen riittävydellä ja sijoittelulla voidaan vaikuttaa koettuun turvallisuuden tunteeseen ja ihmisten haluun liikkua alueella. Esimerkiksi pimeät kadut koetaan usein turvattomina ja epäviihtyisinä. Alueiden koettua turvallisuuden tunnetta voidaankin edistää esimerkiksi valaistuksen toteuttamisen ja onnistuneen kaavoituksen ja kaupunkisuunnittelun avulla. Esimerkiksi Lahden visuaalisten taiteiden museon Malvan avauduttua on museon lähialueiden turvallisuudessa koettu parantumista, kun ihmisten liikkuminen alueella on lisääntynyt.

Kiinteistöjen ja taloyhtiöiden vastuut

Kiinteistöt ja taloyhtiöt ovat vastuussa omien rakennustensa ja alueidensa riittävästä turvallisuutta ylläpitävästä kunnossapidosta. Jos näitä velvollisuuksia laiminlyödään saattaa vastuutaholle, esimerkiksi taloyhtiö, tulla korvausvelvollisuus, vaikka tapaturmaisissa liukastumisissa, jotka olisi voitu välttää asianmukaisella talvikunnossapidolla. Sama pätee kiinteistöjen palo- ja pelastusturvallisuuteen.

Lahti edistämässä turvallista ja viihtyisää keskustaa

Lahden kaupungin tavoitteena on turvallinen ja viihtyisä keskusta. Lahden kaupungin strategiassa onkin tavoitteena myös lisätä keskustan viihtyisyyttä (Lahden kaupungin strategia Lahti tehty kestäväksi 2030)⁸. Kaupunki pyrkii aktiivisesti edistämään keskustan turvallisuutta kehittämällä asuinrakennusten ja liikenneratkaisujen turvallisuutta. Katujen turvallisuuden ja viihtyisyyden kokemusta voidaan edistää muun muassa riittävällä, oikein kohdistetulla valaistuksella ja hyvällä, tilanteen mukaisella talvikunnossapidolla. Luomalla viihtyisiä tiloja ja alueita kaupunkisuunnittelun avulla, voidaan edistää myös paikallisen turvallisuuden tunteen kehittymistä positiiviseen suuntaan.

7. Järjestyshäiriöt ja ilkivalta keskustan alueella

Toimintaympäristön tilanne

Turvallisuussuunnitelman sidosryhmäkyselyjen vastausten perusteella keskustan alueen järjestyshäiriöt ja alueella esiintyvä ilkivalta ilmenee useimmiten iltaisin ja viikonloppuisin yökerhojen ja baarien sulkeutuessa. Turvallisuuskyselyiden vastausten perusteella myös Pikku-Vesijärven ympäristössä esiintyy etenkin kesäkaudella iltaisin ja viikonloppuisin nuorison puolelta toimintaa, joka työllistää poliisia, pelastuslaitosta ja ensihoitoa.

Turvallisuussuunnitelman taustakyselyissä myös huumeet ja näkyvä päihteiden käyttö, herättivät vastaajissa huolta ja aiheuttivat turvattomuuden tunnetta.

Lahden torin turvallisuus

Lahden tori toimii ympäri vuoden vilkkaana keskustan yleisötapahtumien keskipisteenä ja siellä järjestetäänkin usein esimerkiksi musiikki- ja urheilutapahtumia. Lahden tori on niin sanottua yleistä aluetta, jonne ihmisillä on yleensä vapaa kulku ja siellä turvallisuudesta ja järjestyksestä huolehtii pääasiassa poliisi. Poliisi vastaa Suomen lain mukaan yleisestä turvallisuudesta ja järjestyksestä yleisillä alueilla. Tapahtumien aikana torialue saattaa olla aidattu ja vartioitu, ja

tällöin aidatulle torialueelle määritetään pelastuslaitoksen puolelta enimmäishenkilömäärä, jota voi alueelle kerralla päästää. Lahden torin alueella ei toritoimintaa harjoittavan tahon mukaan esiinny juurikaan järjestyshäiriöitä tai ilkivaltaa toritoiminnan aikana ja tarvittaessa myös poliisi on saatu paikalle nopeasti.

Toimenpiteitä ja ehdotuksia

Järjestyshäiriöitä pystytään ennalta ehkäisemään ja niihin puuttumaan tehokkaimmin poliisin suorittamalla näkyvällä valvonnalla ja jalkautumisella keskustan alueella. Poliisi pyrkii jalkautumaan säännöllisesti Lahden keskustan alueella suorittaen valvontaa ja puuttumalla samalla häiriötilanteisiin. Lisäksi kameravalvonnan lisäämistä keskustan katualueille selvitetään poliisin ja kaupungin toimesta. Kameravalvonnalla voi olla paikallisesti ennalta ehkäisevä vaikutus etenkin ilkivaltaa ehkäisten. Lahden kaupunki seuraa aktiivisesti ilkivallan esiintymistä sekä kaupungin hallitsemilla kiinteistöillä että alueilla ja reagoi tilanteen mukaan vaikuttavilla, ilkivaltaa ehkäisevillä toimilla. Nuorten häiriökäyttäytymistä pystytään ehkäisemään esimerkiksi tarjoamalla heille mielekästä vaihtoehtoista toimintaa, kuten kohtuuhintaista harrastustoimintaa tukemalla. Esimerkiksi SPR on Helsingissä järjestänyt nuorille ensiapukoulutuksia, joista he ovat saaneet todistuksen, jonka nuori on voinut esittää esimerkiksi kesätyöpaikkaa etsiessään. Turvallisuussuunnitelman taustatietokyselyissä nousi esille myös nuorisotilojen tarve, nuorisotiloilla voidaan mahdollistaa nuorten vapaa-ajan viettoa turvallisessa ympäristössä. Lahdessa nuorisotiloja löytyy useista kaupunginosista, kuten esimerkiksi Kivimaalta, Möysästä ja Mukkulasta.

8. Syrjäytymisen ehkäisy

Yhteiskunnasta syrjäytyminen aiheuttaa usein erilaisia turvallisuusongelmia, jotka taas saattavat edelleen kiihdyttää yksilön syrjäytymistä yhteiskunnasta ja johdattaa tätä pois myös yhteiskunnan tukipalveluiden parista (Valtioneuvosto 2021)². Merkittäviksi syrjäytymisen riskitekijöiksi on tunnistettu matala koulutus, pitkäaikainen työttömyys ja toimeentulo-ongelmat (Valtioneuvosto 2021)²

Syrjäytymisen ehkäisemisellä onkin merkittävä rooli, kun mietitään vaikuttavia keinoja asukkaiden hyvinvointiin ja katuturvallisuuteen. Syrjäytymistä ehkäiseviä toimenpiteitä ovat muun muassa työllisyyttä tukevat ja edistävät toimenpiteet, sekä erilaiset jalkautuvan nuorisotyön-, mielenterveys- ja päihdetyön muodot. Kun pystytään vaikuttamaan syrjäytymisen juurisyihin, ilmiöön pystytään vaikuttamaan ennalta ehkäisevästi pitkällä aikavälillä, mikä lisää alueen asukkaiden hyvinvointia ja ehkäisee samalla myös rikollisuutta. Lahden kaupungin Hyvinvointisuunnitelmassa 2022–2025⁷ on tavoitteina, että vuonna 2024 kaupungin kokonaistyöttömyys olisi noin 10 % tasolla ja pitkäaikaistyöttömyyttä saataisiin laskettua 30 % vuoden 2021 tasosta. Lahti 2030 TEHTY KESTÄVÄKSI strategiassa syrjäytymistä pyritään

torjumaan ennaltaehkäisevillä toimenpiteillä etsien yhteistyökumppaneiden kanssa ratkaisuja esimerkiksi päihdeongelmiin (Lahden kaupungin strategia Lahti tehty kestäväksi 2030)⁸.

Toimenpiteitä puuttua syrjäytymiskierteeseen

Huoli nuorten syrjäytymisestä yhteiskunnasta, nuorten tekemät ryöstöt ja väkivaltarikokset ovat keränneet laajasti huomiota myös Lahdessa viime aikoina. Poliisi ja muut tahot ovatkin käynnistäneet toimenpiteitä tämän negatiivisen kehityksen pysäyttämiseksi ja tilanteeseen puuttumiseksi. Tässä, kuten muissakin turvallisuushaasteissa on tärkeää pohtia ratkaisuja näihin haasteisiin yhdessä eri toimijoiden kesken. Tähän Lahdessa on jo olemassa useita foorumeita ja toimijoita, kuten Ankkuri-toiminta, Katusovittelu-toiminta ja jalkautuva nuorisotyö. Myös erilaiset hankkeet kuten Tukialushanke, Tuulensuoja, tukevat syrjäytymisen ehkäisyä Lahden alueella.

Tilastoja ja taustatietoa

Sisäministeriön mukaan Suomessa on noin 64 000 syrjäytynyttä nuorta ja noin 350 000 lasta tai nuorta on kohonneessa riskissä syrjäytyä (Sisäministeriö 2023)¹⁰.

Tammikuussa 2023 Lahden työttömyysaste oli 13,4 %. Koko maan työttömyysaste oli tuolloin 9,8 %, joten vielä riittää kirittävää tämän suhteen (TEM Työnvälitystilasto 2023)¹¹. Työttömyysaste tammikuussa 2023 oli pudonnut Lahdessa pandemiaa edeltäneen tammikuun 2020 tasolle, mikä oli positiivista kehitystä. Tammikuussa 2023 Lahden työttömyysasteessa oli myös vähennystä edellisvuodesta -1,5 prosenttiyksikköä, joten suunta on oikea. Ukrainan sodan aiheuttama epävarmuus ja kova inflaation nousu taloudessa ja markkinoilla voivat kuitenkin vielä vaikuttaa myös työttömyysasteen kehittymiseen negatiivisesti lähiaikoina.

Työttömiä oli Lahdessa 2023 tammikuussa 7 495 henkilöä. Vähennystä edellisvuodesta oli 809 henkilöä. Alle 25-vuotiaiden nuorisotyöttömyysaste oli 14,4 %, kun tämä oli koko maassa 11,5 %. Nuorisotyöttömiä oli Lahdessa yhteensä 786 henkilöä, mikä oli 164 henkilöä vähemmän kuin edellisvuonna. Pitkäaikaistyöttömiä oli Lahdessa 2023 tammikuussa 3 372 henkilöä, mutta myös pitkäaikaistyöttömien määrä vähentyi Lahdessa vuoden aikana 725 henkilöllä.

Tammikuussa 2023 rakennetyöttömien osuus Lahden työttömistä työnhakijoista oli 12 suurimman kaupungin vertailussa korkein, 64,8 %. Koko maassa rakennetyöttömien osuus oli hieman matalampi 55,7 %. Rakennetyöttömillä tarkoitetaan pitkäaikaistyöttömien, työllistämispalveluilta työttömäksi jääneiden ja palveluista toisiin palveluihin siirtyneiden henkilöiden yhteismäärää. (TEM Työnvälitystilasto 2023.)¹¹

9. Huumausaineiden käytön vähentäminen alueella

Lahden kaupungin kevään 2023 Hyvinvointi- ja turvallisuuskyselyssä 546 paikkamerkintää liittyi joko näkyvään päihteiden käyttöön tai myyntiin. Päihteiden- ja huumausaineiden käytön vähentäminen on haastava yhteiskunnallinen ongelma, jonka ratkaisemiseksi ei ole olemassa yhtä yksinkertaista ja nopeaa ratkaisua. Näkyvä huumeiden ja päihteiden käyttö voi aiheuttaa turvattomuuden tunnetta ympäristössään. Päihteiden käytön ja tämän lieveilmiöiden torjunnassa ehkäisevä päihdetyö sekä päihteitä käyttävien tuki- ja kuntoutuspalvelut ovat tärkeitä, pitkäjänteisesti vaikuttavia toimenpiteitä. Vuonna 2020 Lahdessa kolme merkittävintä syytä lasten ja nuorten kiireellisiin sijoituksiin olivat vanhempien päihteiden käyttö, lapsen tai nuoren päihteiden käyttö, sekä lapsen tai nuoren käytösongelmat ja kodin sisäiset ristiriidat (Ehkäisevän Päihde- ja mielenterveystyön toimintaohjelma 2021–2025, Lahti).¹²

Ehkäisevä päihdetyö

Ehkäisevä päihdetyö on tärkeässä roolissa sekä väestön hyvinvoinnin ja terveyden, että kaupunkilaisten turvallisuuden edistämässä (THL 2023).¹³ Ehkäisevällä päihdetyöllä pyritään vaikuttamaan ihmisten tietoihin ja asenteisiin päihteisiin ja niiden haittoihin liittyen. Ehkäisevän päihdetyön tavoitteena on ehkäistä ja vähentää päihteiden käytöstä aiheutuvia haittoja kokonaisvaltaisesti niin päihteiden käyttäjille itselleen, heidän läheisilleen, kuin ympäröivälle yhteiskunnallekin. Päihteiden ongelmakäytöstä aiheutuu usein merkittävää haittaa niin päihteiden käyttäjälle itselleen kuin myös tämän läheisille, jotka voivat kokevat tilanteen usein hyvin raskaana ja ahdistavana. Lisäksi päihteiden käytön erilaiset haitat ja sivuilmiöt aiheuttavat merkittäviä kustannuksia yhteiskunnalle monialaisesti. Ehkäisevän päihdetyön tarkoituksena on myös jakamalla oikeaa tietoa aiheesta lisätä ihmisten ymmärrystä päihteiden käyttöön ja päihteiden käytön riskeihin liittyen. Ehkäisevästä päihdetyöstä säädetään laissa ehkäisevän päihdetyön järjestämisestä 523/2015.

Päivastuu ehkäisevästä päihdetyöstä kuuluu Suomessa kunnille, mutta myös Päijät-Hämeen hyvinvointialueen terveys- ja sosiaalipalveluilla, poliisilla, sekä erilaisilla järjestöillä on omat tärkeät roolinsa yhteistyössä, jota tehdään laajasti eri tahojen jokapäiväisessä työssä Lahden alueella. Verkostoyhteistyö Lahden seudulla päihteiden vastaisessa työssä eri toimijoiden välillä onkin tiivistä. Päijät-Hämeessä ehkäisevää työtä tehdään niin kutsutun neljän tuulen mallin mukaisesti, eli toiminnalla pyritään kokonaisvaltaisesti ehkäisemään lähisuuhdeväkiä, päihteistä ja rahapelaamisesta aiheutuvia haittoja, samalla edistäen mielenterveyttä. (THL 2023¹³; Ehkäisevän päihde- ja mielenterveystyön toimintaohjelma 2021–2025¹²).

Päijät-Hämeessä on tehty seudullista ehkäisevää työtä systemaattisesti vuodesta 2010 alkaen. Ehkäisevää työtä Lahden seudulla koordinoi Päijät-Hämeen hyvinvointialueen ehkäisevän työn koordinaattori.

Lahdessa on perusopetuksessa ja oppilaitoksissa luotu käyttöön päihteisiin puuttumisen toimintamallit, ja näitä päivitetään säännöllisesti. Toimintamallit käydään läpi vuosittain yhdessä henkilökunnan, oppilaiden ja huoltajien kanssa. Myös ehkäisevän päihdetyön sisältöä on

kehitetty Lahdessa moniammatillisesti ja esimerkiksi nuorisopalvelut järjestävät vuosittain yhteistyössä eri tahojen kanssa ehkäisevän päihdetyön tapahtumia, kuten 6. luokkalaisille suunnattu Päihdeputki ja 8. luokkalaisille tarkoitettu Järkeä vai ei? -tapahtuma (Lahden kaupungin Hyvinvointisuunnitelma 2022–2025.)⁷

Lisää ehkäisevästä päihdetyöstä on luettavissa seuraavista Lahden ja THL:n linkeistä:

[Päihteet ja muut riippuvuudet - Lahti](#)

[Ehkäisevä päihdetyö - THL](#)

Tilastoja

Vuonna 2022 poliisin valvonta ja hälytystehtävä tilastoissa oli Lahdessa merkitty 267 tehtävää nimikkeelle huumausainerikos, mikä oli noin 26 % enemmän kuin samankokoisessa Kuopiossa samana vuonna. Huumausainerikoksiin liittyvät tehtävät ja tilastoidut rikokset Lahdessa ovat kuitenkin poliisin tilastojen mukaan hieman laskeneet vuodesta 2020 katsottuna (Poliisi 2023a)¹⁴. Huumausaineisiin liittyvistä rikoksista iso osa jää kuitenkin niin sanotuksi piilorikollisuudeksi, eli valtaosa siitä ei tule poliisin tietoon. Samoin päihteiden käyttäjien keskinäiset rikokset kuten ryöstöt, pahoinpitelyt ja näpistykset, jäävät usein piilorikollisuudeksi, sillä näissä tapauksissa uhri ei useinkaan ilmoita tehdystä rikoksesta viranomaisille.

Poliisin toimenpiteitä

Poliisi pyrkii lisäämään Lahden keskustan valvontaa niin Poliisihallituksen teemojen kuin oman, paikallisen kohdentamisen kautta. Tämä valvonta painottuu lähinnä katuhuumevalvontaan ja tavanomaiseen yleisen järjestyksen ja turvallisuuden valvonnasta huolehtimiseen alueella. Valvontaa lisäämällä on mahdollista puuttua havaittuun ongelma- ja häiriökäyttäytymiseen, sekä osaltaan rajoittaa laittomien päihteiden saatavuutta katukuvassa. Laittomien katupäihteiden saatavuuden rajoittamisella, saattaisi olla vaikutusta erityisesti alaikäisten ja nuorten mahdollisuuksiin saada käsiinsä näitä päihteitä. Valitettavasti tänä päivänä huumeita on aiempaa helpompi hankkia internetin pimeään verkon lisäksi esimerkiksi sosiaalisen median viestintäväyliä ja salattuja pikaviestintä palveluita käyttäen mikä muodostaa haasteen rikosten paljastamiselle ja niihin puuttumiselle (Lasten ja nuorten rikokset 2023)¹⁵

Päihdeasenteet ja alaikäisten suojelu

Lahdessa on kouluissa ja oppilaitoksissa käytössä päihteisiin puuttumisen toimintamallit, joita päivitetään säännöllisesti. Toimintamallit käydään säännöllisesti läpi henkilökunnan, oppilaiden ja huoltajien kanssa. (Lahden kaupungin hyvinvointisuunnitelma 2022–2025)⁷.

Lapset ja nuoret ottavat herkästi mallia aikuisten käytöksestä ja suhtautumisesta päihteisiin, lasten vanhemmilla ja koululla onkin tärkeä rooli ohjata lapsia vastuullisesti ja antamalla hyvää esimerkkiä päihdeasioissa.

Päihteistä puhuttaessa on hyvä myös muistuttaa kaikkien aikuisten vastuuta siitä, ettei myöskään laillisia päihteitä (tupakka ja alkoholi) välitettäisi alaikäisille lapsille ja nuorille. Ehkäisevän päihdetyön suorittamissa ostokokeissa on havaittu, että nuorelta näyttävän henkilön on usein liiankin helppoa saada ostettua myös itse myymälöistä alkoholi- ja tupakkatuotteita. Tähän THL:n ohjaamaan Pakka-toimintaan, jonka yksi osa ostokokeet ovat, kuuluu hyvä yhteistyö elinkeinotoimijoiden ja tarkastusviranomaisten kanssa. Yhteistyössä mietitään keinoja, miten ikärajavaltavien tuotteiden myymisen valvontaa parannetaan. Toiminnassa korostuu kauppiaiden vastuu ohjeistaa ja kouluttaa myyjiä varmentamaan asiakkaan ikä henkilöllisyystodistuksesta ikärajalaisia tuotteita myymälästä ostettaessa. (Lahden kaupunki 2023).

10. Henkeen ja terveyteen kohdistuvat rikokset

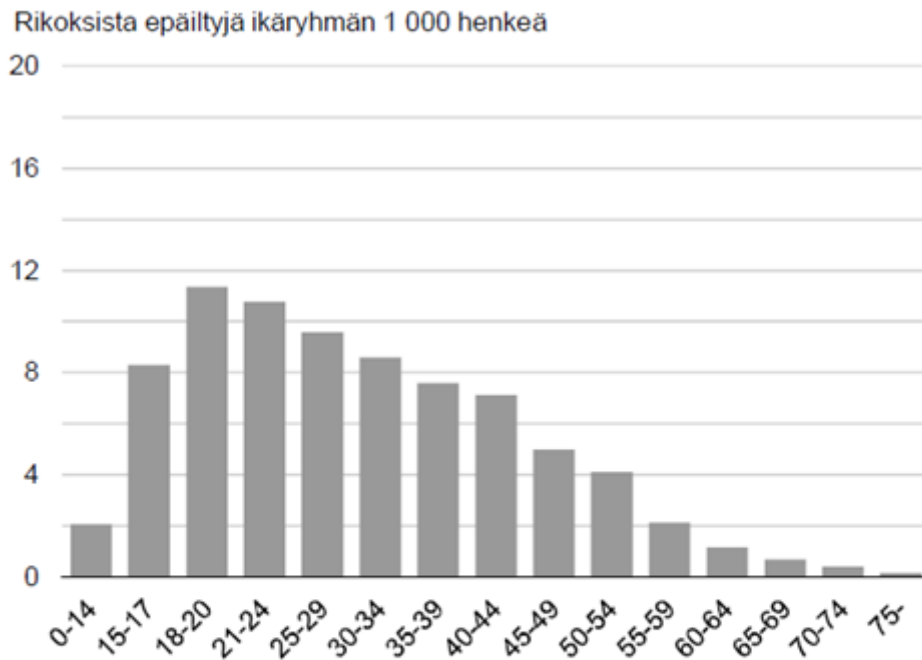
Suomessa enemmistö väestöstä kokee elämänsä pääasiassa turvalliseksi. Tänä päivänä Suomessa henkirikoksen uhriksi joutumisen todennäköisyys on noin puolet pienempi kuin 1980-luvulla (Valtioneuvosto selonteko sisäisestä turvallisuudesta, 3.1.)². Lahden kaupungin vuoden 2023 Hyvinvointi- ja turvallisuuskyselyssä vain 8 paikkamerkintää keskustan alueella koski väkivallan uhkaa, joten koettu väkivallan uhka ei noussut kyselyssä yhtä merkittävään asemaan kuin jotkin muut turvattomuutta paikallisesti aiheuttavat kyselyn aiheet.

Väkivalta ilmiönä

Väkivallalla on monenlaisia ilmenemismuotoja, se voi olla esimerkiksi fyysistä, henkistä, seksuaalista, kaltoinkohtelua ja väkivallan uhkaa ja vainoa. Tässä turvallisuussuunnitelman osiossa keskitymme fyysisiin henkeen ja terveyteen kohdistuviin rikoksiin, mutta on tärkeää tiedostaa, että fyysisellä väkivallalla on aina myös vaikutuksia uhrin henkiseen hyvinvointiin ja yksilön kokemaan turvattomuuden tunteeseen. Väkivalta voi aiheuttaen uhrissa esimerkiksi voimakasta ahdistusta, voimattomuutta, unihäiriöitä ja masennusta. Väkivaltaa kokeneet

saattavat myös kokea erilaisia tunne-elämän häiriöitä ja väkivaltakokemukset voivat vaikuttaa heidän käyttäytymiseensä monin eri tavoin. (Lahden Ensi- ja Turvakoti ry.)¹⁶

Suomessa sekä väkivallantekijät, että heidän uhrinsa ovat yleensä nuoria. Väkivaltarikoksista epäillyt ovat useimmiten miehiä ja yleisimmin pahoinpitelyrikoksiin syylistyvät 18–20-vuotiaat aikuiset. Vuonna 2020 poliisin tilastoimista väkivaltarikoksista epäillyistä 80 % oli miehiä. Miesten osuus epäillyistä oli 75 % lievissä pahoinpitelyissä ja 83 % pahoinpitelyissä ja törkeissä pahoinpitelyissä. (Helsingin Yliopisto 2021, Rikollisuustilanne 2020: rikollisuuskehitys tilastojen ja tutkimusten valossa, 3.3 Väkivaltarikosten piirteitä)¹⁷

Kuvio 3. Pahoinpitelyrikoksista epäiltyjä ikäryhmän 1 000 henkeä kohti, viranomaisten tietoon vuonna 2020 tulleet rikokset. *Lähteet:* Tilastokeskus, rikos- ja pakkokeino-tilasto (Tilastokeskus 2021a); Tilastokeskus, väestörakenne (Tilastokeskus 2021c)

Kuvio 3: Helsingin Yliopisto 2021, Rikollisuustilanne 2020: rikollisuuskehitys tilastojen ja tutkimusten valossa, 3.3 Väkivaltarikosten piirteitä¹⁷

Uhritutkimusten tuloksia katsottaessa naiset kokevat väkivaltaa ja uhkailua useammin kuin miehet, mutta poliisin tietoon tullessa vakavissa väkivalta tapauksissa uhrin ovat useimmiten

miehiä. Vakavammissa väkivaltatapauksissa useimmiten sekä rikosentekijä, että uhri tuntevat toisensa. Vuosien 2007–2013 RTST-tietokannan tilastoissa tekijä oli uhrille täysin aiemmin tuntematon vain 25 % perusmuotoisista pahoinpitelyistä.

Lähisuhdeväkivalta on väkivaltaa, jonka tekijä on nykyinen tai entinen kumppani, oma tai puolison lapsi, vanhempi, muu lähisukulainen tai läheinen. Lähisuhdeväkivallassa uhrin kokevat usein häpeää ja syyllisyyden tunteita tapahtuneesta, vaikka väkivallasta on aina vastuussa tekijä, ei uhri.

Henkirikollisuus on Suomessa perinteisesti ollut pääasiassa syrjäytyneiden ja alkoholisoituneiden miesten keskinäistä väkivaltaa, joka on liittynyt kiinteästi tilanteisiin, joissa on käytetty alkoholia. Vakavissa henkeen ja terveyteen kohdistuvissa rikoksissa korostuu alkoholin ja muiden päihitteiden rooli, usein tekijä, uhri tai molemmat ovat olleet jonkin päihdyttävän aineen alaisena. (Helsingin Yliopisto 2021)¹⁷. Myös viranomaisten tietoon tulleissa ryöstörikoksissa sekä tekijät, että uhrin ovat useimmiten nuoria henkilöitä¹⁷.

Rikostilastojen vertailua

Vertailtaessa poliisin rikostilastoja vuodelta 2022 Lahden ja samankokoisen Kuopion kaupungin välillä, tilastoista huomaa, että tilastoituja törkeitä pahoinpitelyitä ja tappeluita on ollut molemmissa kaupungeissa sama määrä, mutta lieviä pahoinpitelyitä on Lahdessa tilastoitu yli 18 % vähemmän. Myös muita henkeen ja terveyteen kohdistuvia rikoksia on vuodelta 2022 kirjattu Kuopiossa yli kaksinkertaisesti Lahteen nähden. Seksuaalirikoksia Lahdessa oli tilastoitu vuodelta 2022 noin 36 % vähemmän kuin Kuopiossa (Poliisi 2023b, Rikostilasto rikoslajit kunnittain.)¹⁸ Poliisin tilastoituja tehtäviä katsoessa voidaan havaita esimerkiksi ryöstönimikkeen rikostehtävissä Lahdessa vuodelle 2022 merkittävä noin 44 % lasku vuodesta 2021.

Keinoja vaikuttaa henkeen ja terveyteen kohdistuviin rikoksiin

Henkeä uhkaavissa tilanteissa tulisi aina soittaa välittömästi hätänumeroon 112! Koska henkeen ja terveyteen kohdistuvissa rikoksissa usein päihdeet ja syrjäytyminen näyttelevät merkittävää roolia, ehkäisevällä päihdetyöllä ja muilla syrjäytymistä ehkäisevillä toimilla on mahdollista pyrkiä ehkäisemään näitä rikoksia. Vanhemmilla ja aikuisilla yleisesti on myös vastuu antaa lapsille ja nuorille hyvää esimerkkiä tuomitsemalla väkivallan käytön ja sitä hyväksyvää kulttuuria. Lapsena ja nuorena opituilla käytösmalleilla on merkitystä myös siinä, kuinka toimimme myöhemmin aikuisina, kun kohtaamme elämässä hankalia tilanteita.

Marak on moniammatillinen riskienarvioinnin menetelmä, jonka tavoitteena on antaa parisuhdeväkivallan uhrille apua nopeasti ja matalalla kynnyksellä. Marak-toiminnassa on pyrkimyksenä auttaa nykyisessä tai entisessä suhteessaan väkivaltaa kokenutta tai väkivallan uhan alaisena elävää henkilöä, siten että väkivalta ja sen uhka saataisiin loppumaan. Marakissa käytetään systemaattista väkivallan riskienarviointia ja jos havaitaan että riski on suuri, kootaan viranomaiset ja järjestöt yhteen, suunnittelemaan ja koordinoimaan uhrille annettavaa tukea. (Lasten ja nuorten rikokset 2022.)¹⁵

Toimenpiteitä väkivaltaongelmaan puuttumiseksi

Aggredi Päijät-Häme tarjoaa apua väkivallan tekijöille ja mahdollisuutta etsiä keinoja kodin ulkopuolisen väkivallan vähentämiseen ja parempaan elämänlaatuun (Lahden ensi- ja turvakotiry).

Turvakoti Aggredi tarjoaa kriisivaiheessa turvaa ja tukea uhrille, sekä mahdollisuuden perheväkivalta kierteen katkaisuun. Turvakotiin voivat hakeutua kaikki perhe- tai lähisuhdeväkivaltaa kokeneet ikään, sukupuoleen tai kotikuntaa katsomatta, turvakotiin voi tulla yksin tai yhdessä lapsien kanssa. Turvakodissa oleminen on aina maksutonta, eikä sitä varten tarvitse lähetettä. Turvakoti on kodinomainen paikka, jossa on henkilökuntaa paikalla vuorokauden ympäri ja jossa uhri saa psykososiaalista tukea kriisitilanteessa, suojan väkivallalta

ja apua ja tukea väkivalta kierteen katkaisemiseksi, sekä ohjausta ja neuvontaa. (Lahden ensi- ja turvakoti ry.)

Väkivaltatyön avopalvelu tarjoaa aikuisten kanssa tehtävässä työssä matalan kynnyksen ammatillista keskusteluapua, neuvontaa ja ohjausta miehille ja naisille, joiden perheessä tai lähisuhteissa on väkivaltaa tai sen uhkaa. Työskentely voi sisältää yksilö-, pari- ja perhetapaamisia sekä vertaisryhmätoimintaa. Palvelu on tarkoitettu niin väkivallan kokijoille ja tekijöille, kuin heidän läheisilleenkin. Palvelu on asiakkaille maksutonta. (Lahden ensi- ja turvakoti ry.)¹⁶

Väkivaltatyön avopalvelu, lasten kanssa tehtävässä työssä väkivaltatyön avopalvelun lapsityöntekijä työskentelee perhe- ja lähisuhdeväkivaltaa tai väkivallan uhkaa kokeneiden lasten ja nuorten kanssa, huomioiden myös lapsen perheen olosuhteet. Lapsi voi ohjautua lapsityöhön myös silloin, kun perheessä on kriisitilanne, joka aiheuttaa turvattomuutta lapsen lähisuhteissa. Työskentely lapsen kanssa on osallistavaa ja lapsen selviytymistä tukevaa. Lapselle ja nuorelle annetaan mahdollisuus käsitellä tunteitaan ja kokemuksiaan ikätasonsa mukaan ja omaan tahtiinsa. Tavoitteena on lapsen turvallisuuden tunteen ja myönteisen minäkuvan vahvistuminen. Tapaamisissa käytetään lapselle ominaisia, toiminnallisia ja luovia työskentelytapoja. Lapsen kanssa työskennellessä huomioidaan myös koko perheen tarpeet ja lapsen vanhempien kanssa tehdään avointa yhteistyötä. Lapsen vanhempia tuetaan kannustavaan kasvatukseen ja lapsen turvallisuuden tunteen vahvistamiseen vanhemmuustyön keinoin. (Lahden ensi- ja turvakoti ry.)¹⁶

Väkivaltatyön avopalvelun Turvallisuustyö, jota tehdään lähisuhteiden turvallisuuden vahvistamiseksi. Turvallisuustyö on ennaltaehkäisevää väkivaltatyötä, verkostotyötä, koulutus- ja tiedotustyötä sekä vaikuttamistyötä ja kansalaistoimintaa (Lahden ensi- ja turvakoti ry).¹⁶

11. Liikenneturvallisuuden ja liikkumisen turvallisuuden parantaminen

Liikenneturvallisuus

Suomessa liikenneturvallisuus on kehittynyt myönteisesti viime vuosikymmeninä, liikennekuolemat ovatkin lähes puolittuneet kuluneiden 20 vuoden aikana (Sisäministeriö 2023)²⁹. Lahden kaupungin vuoden 2023 Hyvinvointi- ja turvallisuuskyselyn vastauksissa 92 paikkamerkintää Lahden keskustan alueella liittyi liikenteen aiheuttamaan turvattomuuteen. Turvallisuussuunnitelman taustatietokyselyn vastauksissa erityisesti Vesijärvenkatu koettiin turvattomaksi ajoneuvojen nopeuden ja punaisia päin ajamisen johdosta. Lahdessa liikenneturvallisuusasioita edistää ja seuraa liikenneturvallisuustyöryhmä, jossa on jäseninä muun muassa kaupungin, poliisin, ELY-keskuksen ja Liikenneturvan edustajia. Eri sidosryhmien yhteistyöllä saadaan liikenteen ja liikkumisen haasteita ja ongelmia katsottua monelta kantilta. Liikenneturvallisuustyöryhmä seuraa liikenteen ja liikkumisen turvallisuuden kehitystä vuosittain ja antaa lausuntoja esimerkiksi liikenneratkaisuihin.

Liikenneturvallisuuden haasteita

Liikenne- ja viestintä ministeriö arvioi, että liikenneturvallisuuden suurimmat haasteet ovat tieliikenteessä. Liikenne- ja viestintä ministeriön mukaan vuonna 2020 Suomen tieliikenteessä kuoli 223 ihmistä. Tieliikenteen loukkaantumisista huomattava osa ei päädy virallisiin tilastoihin, sillä etenkin lieviä loukkaantumisia ei aina ilmoiteta eteenpäin. Tilastojen valossa Suomessa tieliikenteessä loukkaantuu vakavasti noin 900 ihmistä vuodessa. Tieliikenne onkin useiden eri taustasyiden johdosta liikennemuodoista vaarallisin. Usein kuolonkolareihin liittyy merkittävää riskinottoa. Esimerkiksi nuorten vakaville liikenneonnettomuuksille on tyypillistä ylinopeus, minkä seurauksena ajoneuvo on suistunut tieltä. Myös turvavälineiden käytössä on näissä tapauksissa usein puutteita. Nuorten tieliikenneonnettomuuksiin liittyy valitettavan usein myös alkoholi ja muiden päihteiden käyttö. (Liikenneturvallisuus strategia 2022–2026.)¹⁹ Yhteiskunnalla onkin suuri haaste saada vaikutettua tehokkaasti nuorten asenteisiin ajamiseen, riskinottoon ja päihteisiin liittyen.

Liikenneturvallisuus käsitteellä on perinteisesti tarkoitettu tieliikenteen turvallisuutta, mutta liikenneturvallisuus on tänä päivänä laaja yhteiskunnallinen ilmiö, joka käsittää sisäänsä kaikkia eri liikennemuotoja. Tieliikennekuolemat ovat Suomessa lasten ja nuorten tavallisin tapaturmainen kuolinsyy ja näiden onnettomuuksien ehkäiseminen olisi erittäin tärkeää (Liikenneturvallisuusstrategia 2022–2026.)¹⁹

Keinoja vaikuttaa tieliikenneonnettomuuksiin

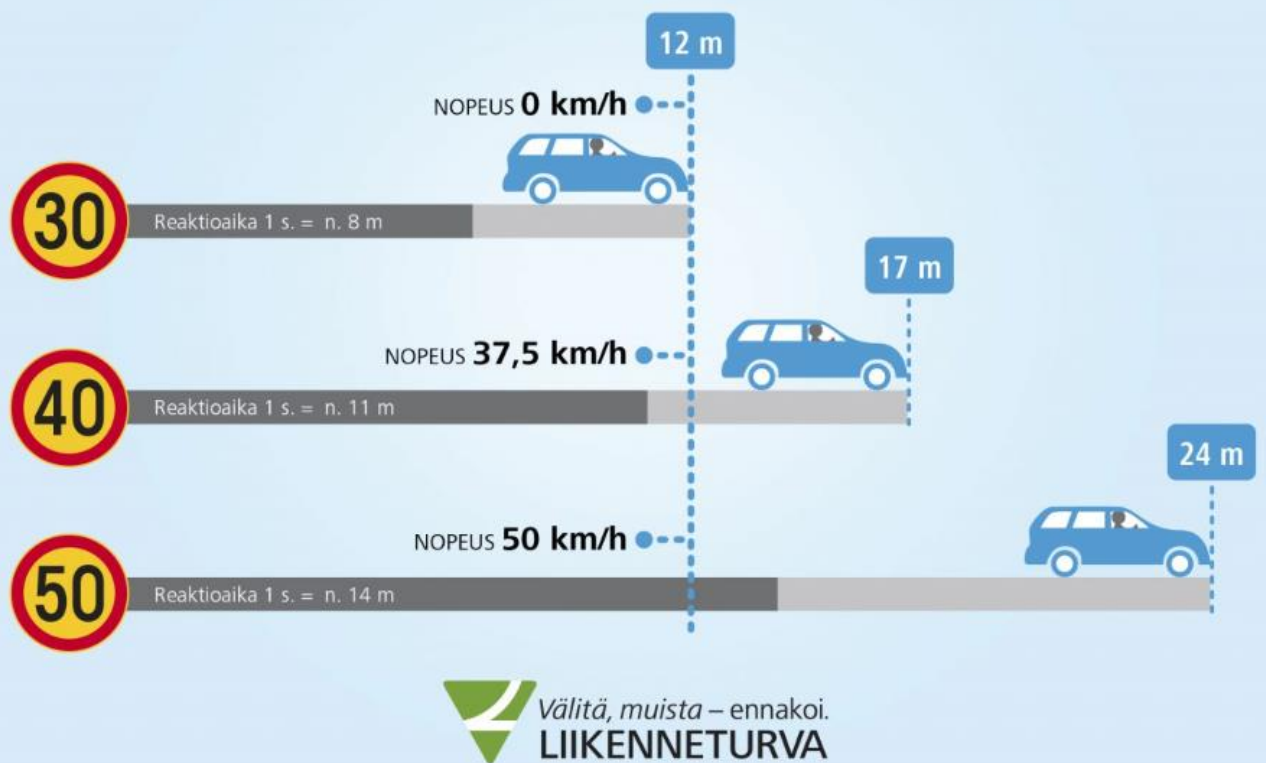
Noin puolet henkilövahinkoon johtavista tieliikenneonnettomuuksista sattuu Suomessa taajama-alueilla. Alueilla, joilla kävellään ja pyöräillään paljon, nopeuksien rajoittaminen on havaittu tehokkaaksi turvallisuustoimeksi. Nopeusrajoitukset ja niitä tukevan liikenneinfrastruktuurin rakentaminen on yksi vaikuttavimmista keinoista vähentää liikenneonnettomuuksia. Pelkät nopeusrajoitukset, eivät kuitenkaan ratkaise kaikkea, vaan niiden noudattamista tulee myös tukea liikenneympäristön suunnittelulla ja poliisin suorittamalla liikenteen valvonnalla. Ajoneuvon pysähtymismatka pitenee ja jäljellejäävä jäännösnopeus kasvaa nopeuden myötä. Siinä missä 30 km/h liikkunut auto on jo pysähtynyt 40 km/h ajaneella autolla jarrutus on vasta alkanut ja

nopeutta on törmäyshetkellä vielä jäljellä reilusti yli 30 km/h. Törmäysnopeudella voidaankin havaita selvä vaikutus jalankulkijan tai pyöräilijän loukkaantumisriskin ja aiheutuvien vammojen vakavuuteen (Liikenneturva 2023d.)²⁰

Kuvio 4: Liikenneturva 2023, jalankulkijan kuolemanriski suhteutettuna törmäysnopeuteen

Hidasta vauhtia, pysähdyt ajoissa - ja voit pelastaa hengen

Kuvio 5: Liikenneturva 2023, ajonopeuden vaikutus ajoneuvon pysähtymiseen sekunnin reaktioajalla

Kuinka voit itse vaikuttaa liikenteen turvallisuuteen

Liikenteen ja liikkumisen turvallisuuteen meistä jokainen voi vaikuttaa myös omalla toiminnallaan, tärkeimpiä näihin vaikuttavia asioita ovat oma tarkkaavaisuus ja kiirehtimättömyys liikenteessä ja liikkeessä. Kun ajamme autoa tai kuljemme kaduilla jalankulkijoina, olisi tärkeää muistaa, että liikkeessä ja liikenteessä kulkijan keskittymisen tulee olla liikenteessä ja ympäristön aktiivisessa tarkkailussa, eikä esimerkiksi älypuhelimien näytöllä. Lisäksi liikenteessä ja liikkeessä on vastuullista ottaa huomioon myös toiset liikkujat, etenkin heidät, jotka liikkuvat hitaammin, tai ovat muuten haavoittuvaisemmassa asemassa liikenteessä, kuten esimerkiksi liikuntarajoitteiset, näkövammaiset ja pienet lapset. Kun huomiomme myös toiset liikkujat, sujuu liikenne ja liikkuminen turvallisemmin!

Liikennekasvatuksen ja viestinnän merkitys asenteisiin vaikuttaen

Liikenneturvan mukaan lasten ja nuorten osallisuus on erittäin tärkeää liikennekasvatuksen toteuttamisessa, koska liikennekasvatus on vaikuttavinta silloin, kun siinä huomioidaan myös lasten ja nuorten oma elinympäristö ja heidän kokemuksensa liikenteestä ja liikkumisesta (Liikenneturva 2023b)²¹. Liikenneturvan mukaan 15–24-vuotiaat nuoret ovat Suomessa yliedustettuina liikenneonnettomuuksissa. Tilastokeskuksen ennakkotietojen perusteella vuonna 2022 nuorten osuus liikenteessä kuolleista oli aiempaa suurempi, 40 % matkustajina ja 28 % kuljettajina. Liikenneturva tarjoaa tämän suunnan kääntämiseksi yhtenä keinona tukea nuoria vaikuttavalla liikennekasvatuksella ja viestinnällä, kun mopot ja muut moottoriajoneuvot tulevat heille ajankohtaisiksi. Tällä hetkellä liikennekasvatusta ja viestintää toteutetaan ensisijaisesti varhaiskasvatuksessa, ala- ja yläkouluikäisille. Keinoja, joilla kyetään viestimään vaikuttavasti nuorille turvallisesta liikennekäyttäytymisestä ja joilla voidaan tukea nuorten turvallisten liikenneasenteiden omaksumista olisi hyvä miettiä eri tahoilla (Liikenneturva 2023b.)²¹

Onnettomuustilastojen kehitys

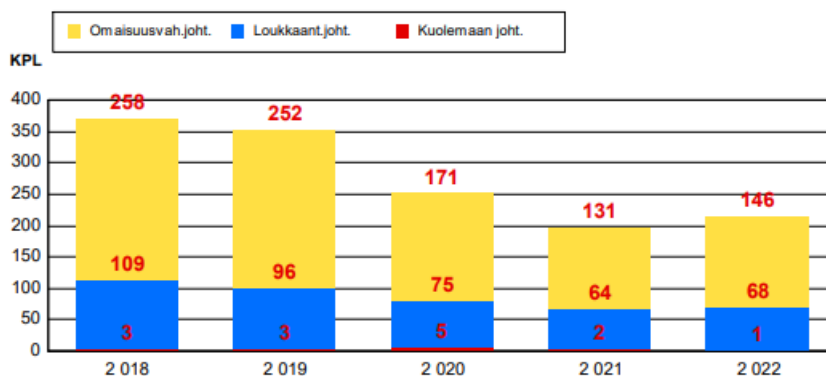
Lahti seuraa poliisin ja pelastuslaitoksen raportoimia tietoja liikenneonnettomuuksista tiilitupalvelussa⁵². Onnettomuustilastoja julkaistaan viimeisen viiden vuoden aikana sattuneista onnettomuuksista Lahden kaupungin tietoverkossa. Kaikki liikenneonnettomuudet, etenkin lievemmat, eivät välttämättä päädy tilastoihin. Esimerkiksi omaisuusvahinkoja, sekä jalankulkijoiden ja pyöräilijöiden onnettomuuksia voi jäädä tilastoimatta, kun onnettomuudesta selvittää ilman viranomaiskäyntiä.

Tilastojen tietolähteenä Lahden kaupunki on käyttänyt Tilastokeskuksen poliisiasian (PATJA) tietoja, jonne poliisi kirjaa tallennetut tieliikenneonnettomuustiedot. Tiedot siirretään poliisilaitoksilta Tilastokeskuksen tietoihin kolme kertaa kuukaudessa. Tilaston kattavuus kuolemaan johtaneiden onnettomuuksien osalta on arviolta 100 %. Tilastojen suuren peittävyyden takia liikennekuolemien kehityssuuntaa voidaan käyttää kuvaamaan varsin luotettavasti tieliikenneturvallisuuden kehitystä. Tilastojen peittävyys on arvioitu henkilövahinkoon johtaneiden onnettomuuksien osalta noin 30 %. Erilaisissa onnettomuustyypeissä on viranomaisten tietoon saamisessa eroja. Huonoin peittävyys on yksittäisonnettomuuksissa loukkaantuneista polkupyöräilijöistä. Nämä puutteet johtuvat siitä, etteivät ne tule poliisin tietoon, koska sattuneet vahingot ovat näissä pääosin pieniä ja korvauksesta saatetaan sopia muutoin. Näistä tapauksista valtaosa on lieviä loukkaantumisia.

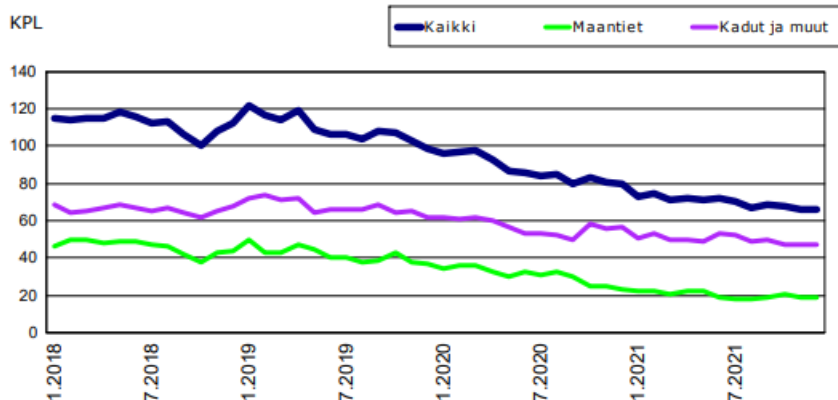
Tieliikennelaki velvoittaa ilmoittamaan onnettomuudet poliisille vain, jos joku on loukkaantunut vakavasti. Vuosina 2018–2022 Lahden tilastoiduissa liikenneonnettomuuksissa oli yhteensä 530 uhria ja erityisen paljon henkilövahinkoja sattui 16-, 15- ja 17- vuotiaille. (Lahti 2023.)

1 ONNETTOMUUSMÄÄRÄT JA NIIDEN KEHITYS

Vuosina 2018 - 2022 tapahtui 1384 poliisin raportoimaa tieliikenneonnettomuutta (keskimäärin 277 onnettomuutta vuodessa). Onnettomuuksista 14 (3 kpl/v) johti kuolemaan ja 412 (82 kpl/v) loukkaantumiseen. Onnettomuuksissa kuoli 15 (alle 5 hlö/v) ja loukkaantui 515 (103 hlö/v) henkilöä.

Kuva 1.1 Onnettomuuksien kokonaismäärän kehitys vakavuuden mukaan

Kuva 1.2 12 edellisen kk:n aikana tapahtuneet henkilövahinkoon johtaneet onnettomuudet

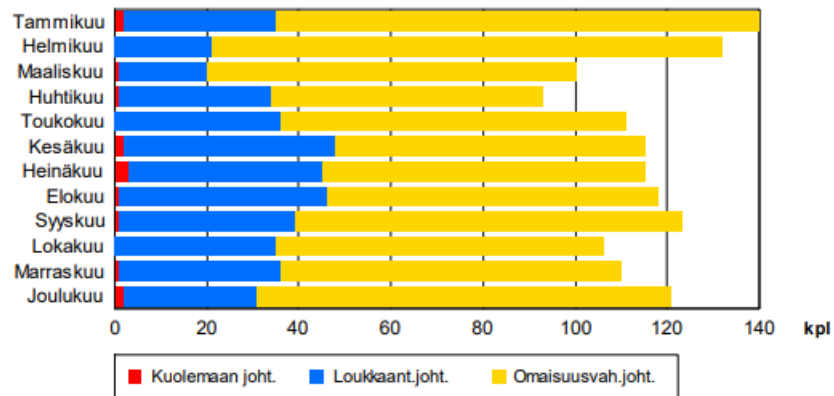
Kuvat 1.1 ja 1.2 iLiitu Lahti (16.3.2023)

Poliisin tilastoimien onnettomuusmäärien kehitys Lahdessa on ollut vuodesta 2018 laskevan suuntainen. Keskimäärin tilastoituja liikenneonnettomuuksia on Lahdessa ollut vuosittain 277 ja keskimäärin 82 kpl näistä on vuodessa johtanut loukkaantumiseen. Kuolemaan johtaneissa liikenneonnettomuuksissa on myös ollut laskua vuosista 2018, 2019 ja 2020.

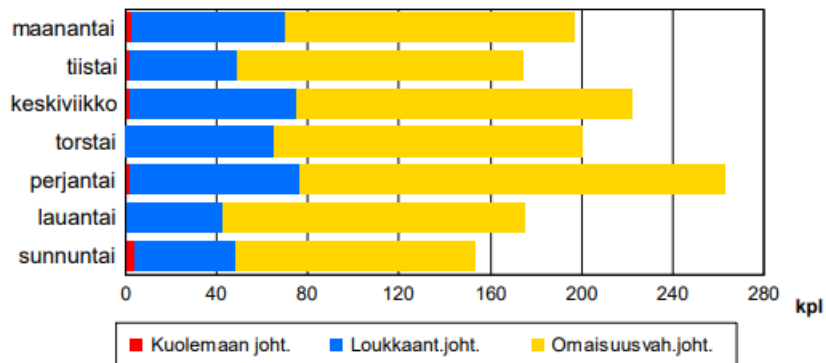
2 ONNETTOMUUSAJANKOHDAT 2018 - 2022

Onnettomuuksia tapahtui eniten tammikuussa (10 %, keskimäärin 28 kpl vuodessa) ja vähiten huhtikuussa (7 %, 19 kpl/v).

Yleisin tapahtumapäivä oli perjantai (19 %, 53 kpl/v). Vähiten onnettomuuksia sattui sunnuntaina (11 %, 31 kpl/v).

Kuva 2.1 Onnettomuudet kuukausittain

Kuva 2.2 Onnettomuudet viikonpäivittäin

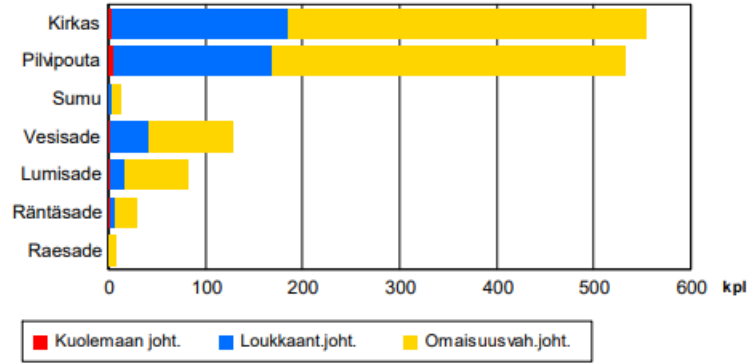
Kuvat 2.1 ja 2.2 näyttävät miten onnettomuudet ovat sijoittuneet eri kuukausina ja päivinä. Vuosina 2018–2022 Lahdessa sattui eniten onnettomuuksia tammikuussa ja viikonpäivistä perjantai korostui onnettomuuksissa.

Tilastoista selviää, että vuosina 2018–2022 Lahden onnettomuuksista tapahtui 60 % katuverkolla ja 35 % maanteillä. Onnettomuudet tapahtuivat vuosina 2018–2022 useimmiten hyvissä olosuhteissa, siten että näkyvyys oli hyvä ja tien pinta paljaana.

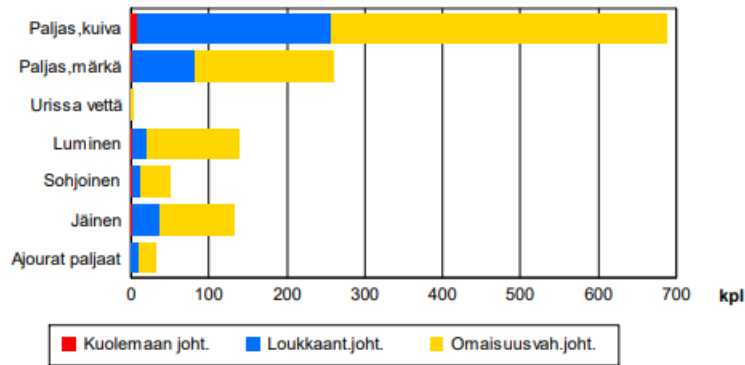

Tieliikenneonnettomuudet v. 2018 - 2022: KUNTA LAHTI

16.3.2023

Kuva 4.2 Sää onnettomuushetkellä

Kuva 4.3 Tienpinta onnettomuushetkellä

Kuvat 4.2 ja 4.3 näyttävät minkälaisissa sääolosuhteissa onnettomuudet ovat tapahtuneet vuosien 2018–2022 välisenä aikana. Kuvaajista voidaan huomata, että suurin osa onnettomuuksista on sattunut ns. hyvällä kelillä.

5 ONNETTOMUUSLUOKAT 2018 - 2022

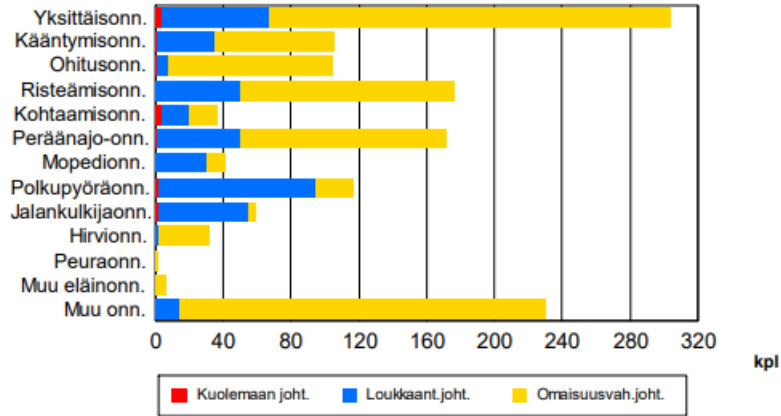
5.1 Kaikki onnettomuudet

Yleisin onnettomuusluokka oli yksittäisonnettomuus, joita oli 22 % (keskimäärin 61 kpl vuodessa) kaikista onnettomuuksista. Seuraavaksi yleisimmät onnettomuusluokat olivat risteämisonnettomuus (13 %, 35 kpl) ja peräänajo-onnettomuus (12 %, 34 kpl).

Eläinonnettomuuksia oli 3 % (8 kpl/v) kaikista onnettomuuksista ja niistä keskimäärin 0 kpl/v johti henkilövahinkoihin.

Jk / Pp / Mopo onnettomuuksia oli 16 % (43 kpl/v) kaikista onnettomuuksista. Jalankulkijaonnettomuuksia oli 4 % (12 kpl/v), polkupyöräonnettomuuksia 8 % (23 kpl/v) ja mopo-onnettomuuksia 3 % (8 kpl/v).

Henkilövahinkoon johtaneista onnettomuuksista 42 % (36 kpl/v) oli Jk / Pp / Mopo onnettomuuksia. Jalankulkijaonnettomuuksia oli 13 % (11 kpl/v), polkupyöräonnettomuuksia 22 % (19 kpl/v) ja mopo-onnettomuuksia 7 % (6 kpl/v). Jalankulkija- ja polkupyöräonnettomuuksissa oli osallisena mopo keskimäärin vuodessa 1 kerran.

Kuva 5.1 Onnettomuusluokat kaikissa onnettomuuksissa

Kuva 5.1 esittelee onnettomuusluokat Lahden kaikissa tilastoiduissa liikenneonnettomuuksissa. Näistä henkilövahinkoon johtaneista onnettomuuksista 42 % oli jalankulkijan, polkupyörän tai mopon onnettomuuksia.

5.3 Onnettomuudet katuverkolla

Katuverkolla tapahtuneista onnettomuuksista yleisimmät luokat olivat yksittäisonnettomuus (19 %, keskimäärin 31 kpl/vuodessa) ja risteämisonnettomuus (13 % 21 kpl/v).

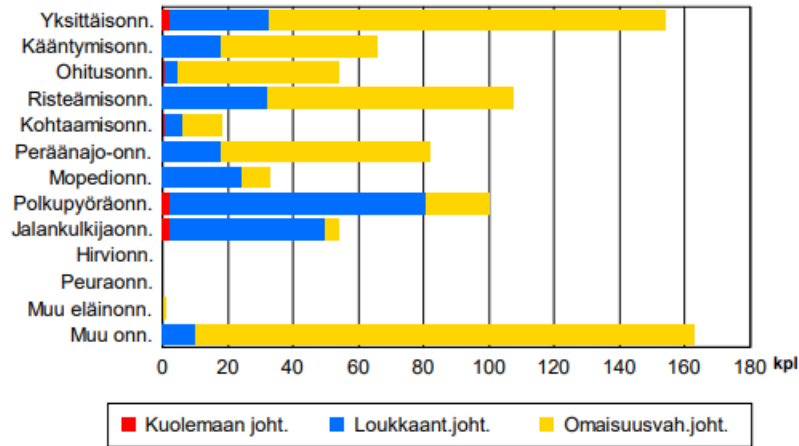
Jk / Pp / Mopo onnettomuuksia oli 22 % (37 kpl/v) kaikista katuverkolla tapahtuneista onnettomuuksista. Jalankulkijaonnettomuuksia oli 6 % (11 kpl/v), polkupyöräonnettomuuksia 12 % (20 kpl/v) ja mopo-onnettomuuksia 4 % (7 kpl/v).

Katuverkolla henkilövahinkoon johtaneista onnettomuuksista 56 % (31 kpl/v) oli Jk / Pp / Mopo onnettomuuksia. Jalankulkijaonnettomuuksia oli 18 % (10 kpl/v), polkupyöräonnettomuuksia 29 % (16 kpl/v) ja mopo-onnettomuuksia 9 % (5 kpl/v).

Tieliikenneonnettomuudet v. 2018 - 2022: KUNTA LAHTI

16.3.2023

Kuva 5.3 Onnettomuusluokat katuverkon onnettomuuksissa

Kuva 5.3 näyttää Lahden katuverkolla tapahtuneet tilastoidut liikenneonnettomuudet vuosilta 2018–2022. Katuverkolla henkilövahinkoon johtaneista onnettomuuksista 56 % oli jalankulkijan, polkupyörän tai mopon onnettomuuksia.

Paavolan koululaisten koulureittien liikenneturvallisuus

Harjun koulun muutto Lahdessa Paavolan kampukselle elokuussa 2023 herätti laajasti huolta lasten vanhempien keskuudessa. Tämän muutoksen myötä myös keskustassa liikkuvien alakoululaisten koulureitit tulevat muuttumaan. Vastatakseen heränneeseen huoleen lasten koulumatkan turvallisuudesta Lahden kaupungin kaupunkisuunnittelu perusti työryhmän tarkastelemaan uusien koulureittien turvallisuutta Lahden keskustan osalta. Työryhmän koulureittiselvityksessä nousi esille, että mitään yksittäistä reittiä suurelle osalle oppilaista ei ole vaan tulevien ensimmäisen luokan oppilaiden koulureitit jakautuvat useampaan suuntaan eri reiteille oppilaiden asuinpaikkojen mukaan. Näiden eri reittien oppilasmäärät ja suurimmat reitit alle 5 km etäisyydellä Lotilan ja Harjun kouluista selvitettiin anonymisoituna liikennevirtoina. Tämän jälkeen liikenneturvallisuuden kannalta kriittisimmät paikat koulureiteiltä tunnistettiin ja mahdollisia koulureittien turvallisuutta parantavia toimenpiteitä kartoitettiin ja arvioitiin.

Selvityksen tuloksia

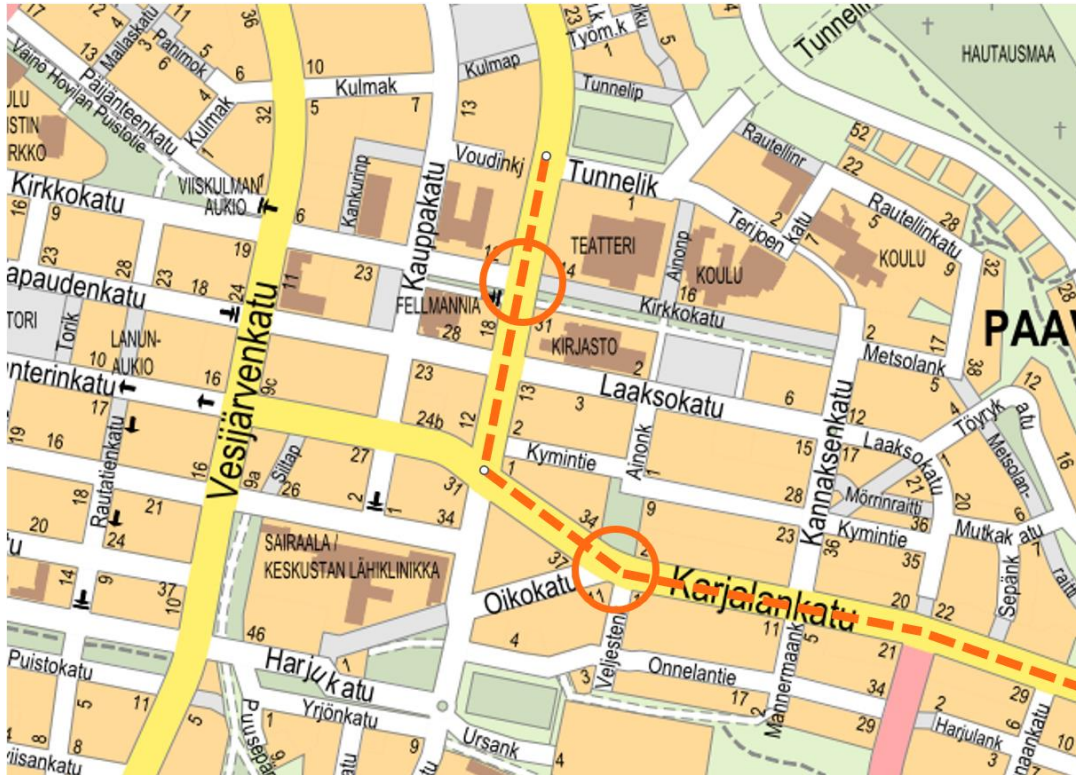
Toimenpiteitä tarkasteltiin nopeasti toteutettavien ja hitaammin toteutettavissa olevien sekä enemmän jatkosuunnittelua vaativien toimenpiteiden ryhmissä. Potentiaalisina toimenpiteinä tarkasteltiin muun muassa katujen ajoneuvojen nopeusrajoituksen alentamista ja risteyksien

suojateiden turvallisuutta parantavia erilaisia toimenpiteitä. Yksittäisenä risteysenä Kirkkokadun ja Saimaankadun risteys on useimpien oppilaiden koulureitillä. Tämä risteys on arvioitu varsin turvalliseksi liikennevalo-ohjauksen myötä, mutta myös tämän risteysalueen turvallisuutta edelleen edistäviä ja parantavia toimenpiteitä on mietitty.

Käytettävä koulureittivalinta vaikuttaa merkittävästi koulumatkan turvallisuuteen ja valo-ohjattuja risteysalueita käyttämällä onkin turvallisinta kulkea keskustan alueella. Selvityksen perusteella kaikki keskustan reitit ovat toteutettavissa myös valo-ohjattujen risteysten kautta, mitkä ovat suositeltavia ja turvallisimpia reittejä lapsille. Lapset eivät kuitenkaan tunnetusti aina noudata heille annettuja ohjeita ja liikenneturvallisuuden vuoksi tästä syystä asiassa pitäisikin varautua myös lasten ohjeista poikkeavaan liikkumiseen. Erityisesti suuret ajonopeudet ja valo-ohjaamattomat suojatiet tunnistettiin selvityksessä riskeiksi, yli 30 km/h ajonopeuksissa on tutkimuksissa havaittu kohonnut riski vakavaan loukkaantumiseen (katso kuvio 4).

Liikenneturvan mukaan ajonopeuksien rauhoittaminen on tehokas keino lisätä liikenteen ja liikkumisen turvallisuutta, etenkin alueilla, joissa eri ikäiset kulkevat paljon jalan tai pyörällä (Liikenneturva 2023d)²⁰. Tällaisiksi alueiksi katsotaan usein esimerkiksi koulujen, päiväkotien, sairaaloiden ja palvelukeskusten ympäristöjä ja muita asuinalueita. Kunnat ovatkin avainasemassa näiden alueiden liikenneturvallisuutta koskevissa ratkaisuisissa (Liikenneturva 2023d).²⁰

Paavolan kampuksen koulureittiselvityksen merkittävin tunnistettu yksittäinen riskipaikka on Oikokadun ja Karjalan kadun risteysalue ja sen valo-ohjaamattomat suojatiet. Ongelman ratkaisuja jouduttiin tarkastelemaan useasta näkökannalta ottaen huomioon myös esimerkiksi julkisen liikenteen erityisiä tarpeita.

Kuvio 6: Liikenneturvallisuuden kannalta erityistä huomiota tarvitsevat kohteet koulureitillä (Lahti 2023)

Suunniteltuja ja pohdittuja toimenpiteitä koulumatkojen turvallisuutta parantamaan

Kuva: Trafino Oy

Karjalankadun/Aleksanterinkadun/Oikokadun suojateille varoitusvalojärjestelmä

- Suojatien liikennemerkkiin asennetaan varoitusjärjestelmä, joka havaitsee jalankulkijan automaattisesti. Keltaiset vilkkuvat valot aktivoituvat jalankulkijan lähestyessä tai ylittäessä suojatietä.

Vesijärvenkadun ja Vuorikadun valo-ohjaamattoman suojatien poisto

- Vaaralliseksi tunnistetusta kohdasta poistetaan pohjoisempi suojatie

Aineisto laadittiin koulumatkoista oppilaille ja vanhemmille

- Suositellut reitit koulun lähellä
- Saattoliikenteen huomiointi

Jalkakäytävälle maalatut reitit koululle**Tarkempaa suunnittelua vaativat toimenpide-ehdotukset****Kirkkokadun ja Saimaankadun risteysalueen korottaminen**

- Ehkäisee punaisia päin ajoa ja hillitsee ajonopeuksia
- Vilkkain oppilaiden kadunylityspaikka

Karjalankadun nopeusrajoituksen alentaminen

- 50 > 40 km/h

Saimaankadun nopeusrajoituksen alentaminen

- Saimaankatu 50 -> 40 km/h välillä Aleksanterinkatu -Tunnelikatu

Karjalankadun/Aleksanterinkadun/Oikokadun risteyksen valo-ohjaus/liikennevalot

- Turvalliset reitit koulun lähellä

Jalankulun suojatie-etuksien parantaminen

- Vesijärvenkadun, Kauppakadun ja Saimaankadun ylittävillä suojateilla liikennevalo-ohjauksen uudelleen ohjelmoinnin yhteydessä

Huoltajien vastuu

Vastuu turvallisen koulureitin opastamisesta lapselle on lopulta lapsen huoltajalla. Kaupunki suosittelee käyttämään alikulkujia, kun tämä on mahdollista ja valo-ohjattuja suojateitä ajoratojen ylityksissä. Tukeakseen huoltajia turvallisen koulureitin perehdyttämisessä oppilaille, kaupunki laati materiaalia turvallisista reiteistä Paavolan kampukselle. Oppilaitokset voivat tulostaa näitä ohjeita oppilaiden huoltajille turvallisten koulureittien harjoittelua varten.

Kokemuksellinen liikenneturvallisuus

Kokonaisvaltaisessa liikenneturvallisuuden suunnittelussa tulee huomioida myös ihmisten kokemus liikenteen turvallisuudesta. Liikenne koskettaa meitä kaikkia ja olemme arjessa usein tekemisissä liikenteen kanssa erilaisissa vaihtuvissa kulkijan rooleissamme. Välillä liikenteen erilaiset negatiiviset ilmiöt aiheuttavat meissä myös huolta. Kuten kaikessa ihmisten toiminnassa ja vuorovaikutuksessa, myös liikenteessä voi käydä niin, ettei kaikkien liikenteessä liikkujien toiminta ole aina odotusten mukaista ja tähänkin on hyvä liikenteessä varautua. Tunne liikenteen turvattomuudesta ei kuitenkaan saisi rajoittaa kenenkään liikkumista. Ei myöskään silloin, jos ihmisellä on jokin fyysinen vamma tai toimintaan vaikuttava rajoite. (Liikenneturvallisuus strategia 2022–2026.)¹⁹

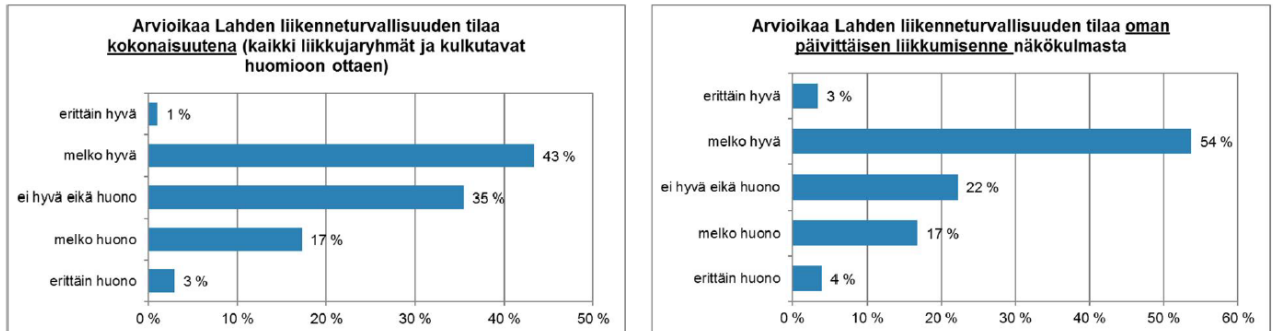
Toimenpiteitä liikenteen ja liikkumisen koettua turvallisuutta parantamaan

Lahden kaupungissa liikenneturvallisuuden kokemuksesta on pyritty parantamaan esimerkiksi järjestämällä Paavolan kampukselle siirtyvien lasten huoltajille infotilaisuus, jossa on käyty läpi vanhempien huolenaiheita lasten koulumatkaan liittyen. Liikenteen ja liikkumisen esteettömyyttä parantamaan Lahdessa on käynnistetty esteettömyyssuunnitelma, jonka laatimiseen osallistuvat muun muassa Lahden vammais- ja vanhusneuvostot. Myös poliisi järjestää erilaisia ajankohtaisia teemakampanjoita liikenteen turvallisuuteen liittyen, esimerkiksi koulujen avautumisen viikolla.

Seuraavana grafiikkaa Lahdessa koetusta liikenneturvallisuudesta kaupungin

Liikenneturvallisuussuunnitelmasta vuodelta 2019

Koettu liikenneturvallisuus

Kuvio 7: Lahti, Liikenneturvallisuussuunnitelma 2019

Sähköpotkulaudat liikenneturvallisuuden haasteena

Sähköpotkulaudat ilmiönä

Sähköpotkulautojen ja muiden sähköisten liikkumisvälineiden yleistyttyä ovat myös uudenlaiset onnettomuudet ja tapaturmat näihin liittyen valitettavasti yleistyneet merkittävästi. Liikenneturva julkaisi 5.4.2023 tiedotteen⁵⁰, jossa vaadittiin näihin ongelmiin puuttumiseen lisää sääntelyä. Liikenneturvan teettämän kyselyn mukaan promillerajaa sähköpotkulautailuun kannattaisi jopa 87 % suomalaisista⁵⁰. Sähköpotkulaudat ja muut mikrokulkuneuvot ovat viime vuosina mullistaneet kaupungissa liikkumista. Vaikka sähköpotkulaudat tuovat uudenlaista vaivattomuutta arjen liikkumiseen, niiden mukana on tullut myös negatiivisena koettuja lieveilmiöitä, kuten sähköpotkulautojen jättäminen pitkin poikin jalankulkuväylillä, välinpitämättömyyttä liikkumissäännöistä kulkuvälineitä käytettäessä ja ajoittain koettua varomatonta ajotapaa muista liikkujista välittämättä (Liikenneturva 17.4.2023.)²²

Turvallisuuden kannalta merkittävimmäksi ongelmiksi sähköpotkulautojen käytössä ovat osoittautuneet päihtyneenä sähköpotkulaudalla ajaessa kulkuvälineen käyttäjille syntyneet vammat ja onnettomuudet. Liikenneturvan mukaan merkittävä osa sähköpotkulauta onnettomuuksista tapahtuukin kuljettajan ajaessa kulkuvälineellä humalassa (Liikenneturva 17.4.2023.)²² Lisäksi piittaamattomuus liikennesäännöistä ja muista kulkijoista ovat aiheuttaneet turvallisuuden tunteen heikkenemistä tietyissä liikkujaryhmissä, kuten jalankulkijat, ikäihmiset ja liikuntarajoitteiset. (Liikenne- ja viestintäministeriö 7.7.2023)²³

Ohjeita turvalliseen sähköpotkulaudalla liikkumiseen

Lahdessa sähköpotkulautapalvelua tarjoaa TIER. Yritys vastaa kokonaisuudessaan sähköpotkulautojen ylläpidosta, asiakaspalvelusta ja palvelun toiminnasta. Sähköpotkulautoihin pätee samat ajosäännöt kuin polkupyöräilyyn ja sähköpotkulaudalla pitäisikin liikkua pyörä- tai ajotiellä, kuten pyöräillessä, ei jalankulkuväylillä. (Lahti 2023).

Sähköpotkulautoja ei saa pysäköidä ajoradalle, torille, jalkakäytävälle tai pyörätielle niin että pysäköinti voi haitata muuta liikkumista ja liikennettä, esimerkiksi aiheuttamalla muille liikkujille kaatumis- tai törmäysvaaran. Erityisesti liikuntarajoitteiset ja näkövammaiset kärsivät

väärinpysäköidyistä pienkulkuneuvoista, mutta nämä muodostavat tapaturmariskin yhtä lailla myös muille kulkijoille.

Sähköpotkulaudalla liikkussa on huomioitava aina myös liikenneturvallisuus, liikennesäännöt ja muut liikkujat liikenteessä. Sähköpotkulaudalla liikuttaessa tulisi myös käyttää aktiivisesti lautojen turvallisuusominaisuuksia, kuten suuntavilkkuja ja kypärää, jolla voidaan ehkäistä tehokkaasti vakavia päävammoja onnettomuuksissa ja tapaturmissa. Valitettavan usein sähköpotkulaudoilla liikkujilla on kuitenkin havaittavissa piittaamattomuutta kypärän käytöstä. Samoin usein näkee, että laudalla kuljetetaan useampaa henkilöä, esimerkiksi pieniä lapsia samanaikaisesti. Tällaisesta ohjeiden vastaisesta kulkuneuvon käytöstä muodostuu kuitenkin kulkuneuvojen käyttäjille merkittävää riskiä esimerkiksi pääalueen vammoihin. Etenkin lapsille syntyy näin suuri riski pään- ja rintakehän alueen vammoihin, joka on hyvä tiedostaa. On myös hyvä muistaa, että myöskään vakuutukset eivät korvaa ohjeidenvastaista kulkuvälineen käyttöä, jos tilanteessa joutuisi onnettomuuteen tai tapaturmaan. (Liikenneturva 17.4.2023)²²

Tässä asiassa korostuukin jälleen aikuisten vastuu ja esimerkki lapsille ja nuorille. Emmehän anna lasten autoissakaan matkustaa ilman turvavöitä, samalla tavalla turvallisuusasiat on syytä huomioida myös sähköpotkulaudoilla liikuttaessa. (Lahti 2023).

Liikenneturva korostaa myös ennakkoinnin tärkeyttä ja erityistä varovaisuutta risteyksiin tultaessa sähköpotkulautaa käytettäessä. Risteyksiä on syytä lähestyä varovasti ja vauhtia hiljentäen, sillä muille liikenteenkäyttäjille nopeasti ja äänettömästi liikkuvat sähköiset kulkuneuvot saattavat tulla risteyksissä eteen yllättäen (Liikenneturva 2023 c).²⁴

Aiheesta voi lukea lisää seuraavista linkeistä:

[Yhteiskäyttöiset kulkuvälineet - Lahti](#)

[Aja oikein – sähköpotkulaudallakin - Liikenneturva](#)

12. Ikääntyneiden ja muiden erityisryhmien (esimerkiksi liikuntarajoitteiset ja näkövammaiset) asumisen ja liikkumisen turvallisuuden parantaminen

Ikääntyneiden osuus kasvaa myös Lahdessa merkittävästi seuraavina vuosina. Vuonna 2021 65–74-vuotiaiden osuus väestöstä oli jo 13,8 % ja yli 75-vuotiaiden osuus 11,4 % (Ikääntyneen väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toimenpidesuunnitelma v. 2023–2025)²⁵. Tämä tuo lisääntyntä tarvetta esteettömyyden huomioon ottamiseen niin kaupunkisuunnittelussa, talojen uudistuotannossa kuin rakennusten saneerauksessakin. Lahdella onkin tavoitteena “huolehtia siitä, että Lahti on hyvän ikääntymisen kaupunki” (Ikääntyneen väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toimenpidesuunnitelma v. 2023–2025)²⁵. Lahti pyrkii tukemaan ikääntyneen väestön hyvinvointia ja terveyttä, jotta he voisivat asua mahdollisimman pitkään kotonaan turvallisesti, säilyttäen toimintakykynsä ja osallistumismahdollisuuteensa ympäröivään yhteiskuntaan (Ikääntyneen väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toimenpidesuunnitelma v. 2023–2025).²⁵

Päijät-Sote tarjoaa ikääntyneille tukea arkeen esimerkiksi palveluasumisen muodossa.

Ympärivuotinen palveluasuminen on tarkoitettu ympärivuorokautista apua ja tukea tarvitseville

ikäihmisille. Palveluasumisen asukkailla on usein esimerkiksi muistisairaus tai jokin fyysinen toimintarajoite, minkä johdosta he eivät enää selviä itsenäisesti kotonaan kotihoidon turvin. Ympäri vuorokautisessa palveluasumisen yksikössä työskentelee asukkaiden tukena ja turvana lähihoitajia, sairaanhoitajia, hoiva-avustajia, fysioterapeutteja, geronomeja ja toimintaterapeutteja. Ympäri vuorokautiseen palveluasumiseen voi hakeutua Ikääntyneiden asiakasohjauksen kautta, kun kotona asuminen ei enää ole mahdollista ja turvallista. (Päijät-Sote a.)²⁶

Erityisryhmien tarpeet

Ikääntyneiden ohella myös monet muut erityisryhmät, kuten liikuntarajoitteiset ja näkövammaiset tarvitsevat sitä, että erityishuomiota kiinnitetään esteettömyyteen niin palveluiden suunnittelussa, kuin liikkumisen ja toiminnan mahdollistamisessa kaupungin alueella. Aivan kaikki hyötyvät esteettömyyden lisäämisestä, sillä meistä jokainen voi omalta kohdaltaan elämässään olla syystä tai toisesta, joko väliaikaisesti tai pysyvästi liikunta-, aisti- tai toimintarajoitteinen. Kun esteettömyyttä on otettu huomioon, kaikkien on helpompi liikkua ja toimia ympäristössämme.

Esteettömyyden parantamista voidaan kehittää- ja tutkia kokemusasiantuntijoiden näkemyksiä ja kokemuksia kuuntelemalla osana kaupunki- ja palvelusuunnittelua. Tässä työssä Lahden vanhus- ja vammaisneuvostolla on oma merkittävä roolinsa. Lahden keskustassa Palvelutorilla Lahti-Pisteessä tuotetaan palveluita ja neuvontaa kokonaisvaltaisesti myös iäkkäille asukkaille, kuten esimerkiksi digiopastusta. Palvelutorilla ikääntyneillä on erityisesti heille tarkoitettu Päijät-Soten asiakaspalvelupiste⁵⁴, josta heidän on helppo saada tarvitsemaansa neuvontaa ja ohjausta. Lahden kaupunki pyrkii edistämään asumisympäristön esteettömyyttä ja mahdollistamaan näin kaikille toimivan ja hyvän elinympäristön. Tukeakseen tätä pyrkimystä Lahden kaupunki on käynnistänyt esteettömyyssuunnitelman laatimisen yhdessä vammais- ja vanhusneuvostojen kanssa.

Päijät-Sote tarjoaa myös vammaisille tukea asumiseen, jos he eivät vamman tai pitkäaikaisen sairauden takia pysty asumaan itsenäisesti omassa kodissaan. Tehostettua palveluasumista järjestetään henkilöille, joiden hoidon ja huolenpidon tarve on ympärivuorokautista.

Palveluasumisessa asukkaat voivat saada apua esimerkiksi liikkumiseen, arjen rutiinien hoitamiseen ja asukkaan terveyden, kuntoutuksen ja viihtyvyyden edistämiseksi. (Päijät-Sote b)²⁷ Lahden vammaispoliittisen ohjelman tärkeitä periaatteita ovat vammaisten henkilöiden oikeus yhdenvertaisuuteen, osallisuuteen, saavutettavuuteen ja heille tarpeellisiin palveluihin ja tukitoimiin (Lahden kaupungin vammaispoliittinen ohjelma 2021–2024).²⁸ Näiden toteutumisessa myös ympäristön ja asumisen esteettömyys näyttelee merkittävää osaa. Kaupunki panostaa esteettömyyden parantamiseen asuinympäristössä muun muassa tukemalla hissien hankkimista vanhoihin taloihin, toteuttamalla senioriasumisen hankkeita ja osallistaen vanhus- ja vammaisneuvostoa kaupunki- ja kehityssuunnitteluun.

Väestön ikääntymisen myötä kasvanut riski sairaskohtauksiin

Väestön ikääntyminen tuo myös lisää haasteita asukkaiden terveydenhoitoon ja tukipalveluihin liittyen. Ikääntyvässä väestössä tulee esiintymään aiempaa enemmän myös erilaisia yksilöiden toimintakykyyn vaikuttavia sairauksia, kuten esimerkiksi muistisairaudet. Muistisairaudet heikentävät ikääntyvän yksilön toimintakykyä arjessa ja lisää esimerkiksi tuetun asumisen tarvetta tulevaisuudessa. Muistisairauksista kärsivät ovat myös alttiimpia joutumaan erilaisiin onnettomuuksiin, sillä he saattavat esimerkiksi eksyä tai eivät kykene arvioimaan esimerkiksi liikenteen riskejä todenmukaisesti. Muistisairaille saattaa myös kotona sattua vahinkoja esimerkiksi päälle unohtuneen kahvikeittimen tai lieden vuoksi, mistä taas voi aiheutua riskiä tulipalon syntymiselle.

Väestön ikääntyessä myös asukkaiden kasvavaa sydänpysähdysten riskiä on syytä huomioida aiempaa enemmän. Sydänpysähdyksen aikana on ensiarvoisen tärkeää, että elvytys päästään aloittamaan mahdollisimman nopeasti elvytettävälle henkilölle. Ensiaputaidot ja sydäniskurit tekevät arjestamme turvallisempia. Ensiaputaitojen hallinta, rohkeus aloittaa ripeästi ensiaputoimenpiteet ja välitön avun hälyttäminen paikalle voivatkin parhaimmillaan pelastaa sairaskohtauksen saaneen ihmisen hengen. Muun muassa SPR tarjoaa ensiapukurssseja, ja esimerkiksi taloyhtiöt voivatkin harkita ensiapukurssin järjestämistä asukkailleen ja yritykset työntekijöillensä. Kiinteistöt ja taloyhtiöt voivat myös harkita tulisiko defibrillaattori hankkia kiinteistöön asukkaiden saataville esimerkiksi rappukäytävään, näin asukkailla olisi

sairaskohtauksen yllättäessä lähellä saatavilla myös sydäniskuri ensiaputilanteita varten. Sydänliiton mukaan yli puolet sairaalan ulkopuolisista sydänpysähdyksistä tapahtuu kotona, joten tieto lähellä sijaitsevista ja saatavilla olevista sydäniskureista olisikin tärkeää sairaskohtauksen yllättäessä (Sydänliitto 2023). Seuraavana Sydänliiton ohjeistuksia sydänpysähdys sairauskohtauksiin liittyen.

sydan.fi

Kuvio 8: Sydänliitto (2023)

Mitä on sydänturvallisuus?

Sydänpysähdystilanteessa on kyse minuuteista. Jos paineluevitys ja sydäniskurin käyttö aloitetaan 3-5 minuutissa selviytymismahdollisuudet moninkertaistuvat.

Sydänturvallisuus on varautumista sydänpysähdystilanteisiin.

Se muodostuu eritoten ihmisten elvytysosaamisesta sekä mahdollisuudesta saada sydäniskuri eli defibrillaattori käyttöön minuuttien sisällä.

sydan.fi

Kuvio 9: Sydänliitto (2023)

Miten sydänturvallisuutta parannetaan?

1) Lisäämällä sydäniskurien määrää ja saavutettavuutta

- defi.fi-palvelu
- sijoittelu viisaasti
- saataville 24/7

2) Kohentamalla ihmisten elvytysvalmiuksia.

Kansainväliset esimerkit osoittavat, että panostamalla maallikkoelvytyksen kehittämiseen ja sydäniskurien saatavuuteen, sydänpysähdyksestä selviytyminen pystytään jopa kaksinkertaistamaan.

Seuraavana linkki sydäniskurin käyttöä neuvoviin videoihin:

- [Sydäniskuri tutuksi –videot](#) (suomeksi ja ruotsinkielisellä tekstityksellä)

Kansainvälinen tutkimus osoittaa, että ensiaputaitojen kehittämällä ja defibrillaattorien saatavuutta parantamalla sydänpysähdyksestä kärsivien selviytymismahdollisuuksia voidaan parantaa huomattavasti (Sydänliitto 2023). Lahden keskustan alueella helppokäyttöisiä sydäniskureita löytyy usealta paikalta. Taloyhtiöillä ja muilla kiinteistöillä on mahdollisuus ilmoittaa alueilla saatavilla olevista sydäniskureista Def.fi karttapalveluun, josta ne ovat sitten tarvittaessa nopeasti löydettävissä.

13. Palo- ja pelastusturvallisuuden kehittäminen ja parantaminen

Palo- ja pelastusturvallisuus Suomessa

Suomessa palo-onnettomuuksissa kuolleiden määrä on laskenut tasaisesti viimeisen 20 vuoden aikana (Sisäministeriö 2023)²⁹. Päijät-Hämeessä pelastuslaitoksen tehtävämäärä laski edellisvuodesta alkuvuonna 2023. Kirjattuja hälytystehtäviä oli pelastuslaitoksella tammi-maaliskuussa noin 170 vähemmän kuin viime vuoden vastaavana aikana. Tämä lasku näkyi

etenkin liikenneonnettomuuksissa ja on voinut johtua osaltaan suotuisista talvikeleistä (Yle c 2023.)³⁰ Suomessa pelastuslaitokset pelastavat vuosittain yli 3000 ihmistä, joista noin kolmasosa on pelastettu välittömästä terveyden- ja hengenvaarasta (Valtioneuvosto 2021).²

Palo- ja pelastusturvallisuus on perustavanlaatuisen osa ihmisten arjen, asumisen ja muun elämän turvallisuuden muodostumista. Palo- ja pelastusturvallisuudesta kannamme kaikki yhdessä vastuuta huolehtimalla siitä, että esimerkiksi pelastustiet pidetään avoinna ja toimimalla muutoinkin vastuullisesti arjessamme. Pelastuslaki 379/2011 asettaa kiinteistöille ja taloyhtiöille velvoitteita palo- ja pelastusturvallisuuden ylläpitämiseen ja edistämiseen liittyen.

Palo- ja pelastustoiminnan haasteet

Palo- ja pelastustoiminnan lähitulevaisuuden haasteina on nähty muun muassa pelastettavien ikääntyminen, kotihoidon ja avohoidon lisääntyminen. Myös ilmastonmuutos saattaa osaltaan aiheuttaa aiempaa useammin pelastuslaitoksille tehtäviä, kun säiden ääri-ilmiöiden vaikutuksesta aiheutuu yhteiskunnan infraan ja toimintaan vaikuttavia häiriöitä, kuten voimakkaiden myrskyjen aiheuttamat suuret hulevesitulvat kaduilla. Samat ilmiöt saattavat osaltaan lisätä myös onnettomuuksien määrää. Tiiviisti rakennetulla keskustan kaupunkialueella rankkasateiden aiheuttamat hulevesitulvat saattavat aiheuttaa vahinkoa myös rakennuksille ja muulle infrastruktuurille. (Päijät-Hämeen pelastuslaitoksen riskianalyysi 2020.)³¹

Pelastustoiminta

Pelastuslaki velvoittaa pelastuslaitokset seuraamaan onnettomuusuhkien, onnettomuuksien määrän ja näiden syiden kehitystä. Tämän seurannan pohjalta pelastuslaitos on velvollinen ryhtymään toimenpiteisiin onnettomuuksien ehkäisemiseksi ja niihin varautumiseksi (Pelastuslaki 379/2011.) Pelastustoimen käytännön toteuttamisen kannalta merkittävässä roolissa on palo- ja pelastusturvallisuuden huomioiminen jo kaupungin kaavoitusta suunniteltaessa.

Pelastustoiminnan toimintavalmius muodostuu viidestä tekijästä, joita ovat henkilöstön määrä ja laatu, kaluston määrä ja laatu, ennakkoon laadituista toiminta suunnitelmista, johtamisen organisoinnista ja pelastustoiminnan toimintavalmiusajasta. Pelastustoiminnan

toimintavalmiusajalla taas tarkoitetaan aikaa, joka alkaa hälytyksen vastaanottamisesta ja päättyy siihen, kun pelastusyksikkö aloittaa tehokkaan pelastustoiminnan (Päijät-Hämeen pelastuslaitoksen riskianalyysi 2020.)³¹. Pelastustoiminnan valmius suunnitellaan pelastuslain ja valtakunnallisten ohjeiden mukaisesti vastaamaan alueen riskejä ja onnettomuuksia (Päijät-Hämeen Pelastuslaitos).³³

Vuosien 2014–2019 aikavälillä Päijät-Hämeen pelastuslaitosta on työllistänyt eniten ensivastetehtävät. Tämän jälkeen suurin määrä tehtävistä oli automaattisten paloilmoittimien tarkastus- ja varmistus tehtäviä, näiden jälkeen tulivat liikenneonnettomuudet. Viimeisenä isona ryhmänä olivat erilaiset tulipalot, kuten rakennuspalot ja maastopalot. Vuosittaisten hälytystehtävien määrään vaikuttavat myös ilmasto-olosuhteet, esimerkiksi voimakkaat myrskyt ja pitkään jatkuneiden helteiden ja kuivuuden aikana yleistyvät maasto- ja metsäpalot. Ilmastonmuutoksen voidaan olettaa lisäävän molempia näistä riski-ilmiöistä, kun säiden ääri-ilmiöt yleistyvät ja voimistuvat. Vuosina 2014–2019 Päijät-Hämeen pelastuslaitos vastaanotti pelastustehtäviä eniten kesäkuukausina ja viikonpäivistä korostui tuolloin hieman perjantai ja lauantai. Pelastustehtäviä tarkastellessa tuolla aikavälillä kiireisin hetki on ollut iltapäivällä klo 16-17:00 välillä, jolloin on myös liikenneonnettomuuksissa piikki, mahdollisesti tuolloin tehtäviin työ- ja koulumatkoihin liittyen. Ensivaste tehtäviä esiintyi taas eniten aamupäivästä ja loppuillasta.

Päijät-Hämeessä pelastuslaitoksen avunsaantiajan mediaani, jolla seurataan hälytyskohteessa aloitettavan tehokkaan pelastustoiminnan nopeutta, on ollut vuosien 2014–2018 välillä valtakunnallista keskiarvoa nopeampaa (Päijät-Hämeen pelastuslaitoksen riskianalyysi 2020.)³¹

Turvallisuusviestintä osana pelastusturvallisuutta

Päijät-Hämeen pelastuslaitos tuottaa myös turvallisuusviestintää alueen ihmisille. Tämän viestinnän tarkoituksena on, että ihmiset tunnistaisivat erilaisia vaaran aiheuttajia arjessaan, osaisivat ehkäistä onnettomuuksia ja toimia näihin joutuessaan oikein. Pelastuslaitoksen suorittaman turvallisuusviestinnän keskeisimmät kohderyhmänä ovat olleet lapset ja nuoret, taloyhtiöiden turvallisuudesta vastaavat henkilöt ja muut erityisryhmät. Turvallisuusviestinnän

kohderyhmiä on tavoitettu erilaisissa koulutus ja yleisötapahtumissa, lisäksi tätä viestintää on tehty aktiivisesti sosiaalisen median avulla ja järjestämällä lapsille ja nuorille erilaisia kampanjoita ja tapahtumia, kuten “Päivä paloasemalla”. Taloyhtiöiden turvallisuudesta vastaavaa henkilöstöä on koulutettu Talon turvapäivä-koulutuksissa ja väestönsuojanhoitajan kursseilla, lisäksi tiedotusta kodin paloturvallisuus asioista on annettu taloyhtiöiden asukasilloissa ja yhdistysten tilaisuuksissa. Yritysten ja laitosten omatoimista onnettomuuksien ehkäisyä on tuettu antamalla turvallisuuskoulutusta heidän henkilökunnalleen ja järjestämällä tulityökursseja sekä alkusammutuskoulutuksia (Päijät-Hämeen pelastuslaitoksen palvelutasopäätös 2021–2024.)³⁴

Pelastustoiminnan edellytykset ja ensiaputaitojen kehittäminen

Pelastuslaitos huomioi yleisötapahtumien riskejä toimiessaan asiantuntijana toisille viranomaisille jo kaavoitus- ja rakennuslupavaiheessa. Pelastuslaitos myös arvioi tapahtumien pelastussuunnitelmat ja antaa neuvontaa tapahtumien riskienhallintaan ja vaadittaviin turvallisuusjärjestelyihin liittyen. Tapahtumiin voidaan myös tehdä valvontakäyntejä. (Päijät-Hämeen pelastuslaitoksen riskianalyysi 2020.)³¹

Palo- ja pelastusturvallisuutta ylläpidetään ja edistetään kiinteistöissä huolehtimalla siitä, että kiinteistön pelastusvälineet ovat ajanmukaisesti tarkastettu ja pelastusohjeet ovat sekä ajan tasalla että niistä on tiedotettu näkyvästi esimerkiksi kiinteistön rappukäytävillä ja muissa foorumeilla. Näin asukkaat ja kiinteistöissä työskentelevät henkilöt voivat helposti perehtyä niihin.

Tänä päivänä valitettavasti myös pelastushenkilöstö kohtaa kasvaneessa määrin ajoittain häirintää ja työväkivallan uhkaa työtehtävillään. Yhteiskunnassa tulisikin kaikilta tasoilta korostaa pelastustyön tärkeyttä ja jokaisen oikeutta saada häiriöttä apua hädänhetkellä.

Jokainen voi kehittää omia ensiapuvalmiuksiaan suorittamalla ensiapukursseja ja katsomalla ensiapuohjeita esimerkiksi videolta. Asukkaiden ensiapuvalmiuksia ja taitoja parantamalla voidaan vakavia sairaskohtauksia kohdatessa parantaa merkittävästi potilaiden

selviytymisennustetta, sillä nopea ensiavunsaanti ja ripeä ensihoidon hälyttäminen paikalle saattaa parhaimmillaan pelastaa potilaan hengen.

Koulut voivat tukea oppilaiden pelastustietämystä ja ensiaputaitojen oppimista esimerkiksi osallistumalla valtakunnalliseen NouHätä! -kampanjaan. Valtakunnallinen NouHätä! -kampanja on yläluokille vuosittain järjestettävä, pelillistetty pelastustaitokampanja, jonka tavoite on lisätä nuorten valmiuksia ennakoida ja estää vaaratilanteita ja onnettomuuksia. Kampanjassa nuori oppii taitoja, kuinka toimia onnettomuustilanteissa oikein. NouHätä! -kampanjassa nuoret oppivat tunnistamaan tapaturma- ja palovaaroja, ehkäisemään tapaturmia ja onnettomuuksia, yleisimmät tulipalojen aiheuttajat ja parantamaan kodin paloturvallisuutta. Lisäksi kampanjassa käydään läpi tulella leikkimisen vaaroja ja sytyttäjälle koituvia vastuita, jokaisen auttamisvelvollisuutta hätätilanteissa, oikeita ensitoimia tulipalon, liikenneonnettomuuden, tapaturman tai sairaskohtauksen sattuessa. Kampanjassa opetellaan myös tekemään 112 hätäilmoitus, maallikko hätäensiaputaitoja, alkavan tulipalon sammuttamista ja tunnistamaan yleinen vaaramerkki, sekä poikkeustilanteisiin varautumista (Suomen Pelastusalan Keskusjärjestö)³⁵

Seuraavana linkki elvytysohje videoihin:

[Elvytysohjeet](#) (suomeksi ja ruotsiksi)

14. Tapahtumaturvallisuuden kehittäminen

Lahden kaupunki haluaa erottua tapahtuma ystävällisenä ja elinvoimaisena kaupunkina, jonne on helppo tulla, jonka tapahtuma alueet ovat hyvin saavutettavia ja jossa tapahtumatoimintoja kehitetään tapahtumajärjestäjiä kuunnellen. Tapahtuman suunnitteluvaiheessa tulee tapahtuman järjestäjän ottaa huomioon mahdollisesti tapahtumaa järjestettäessä tarvittavat luvat ja rajoitukset samalla kun tapahtuman aikaa ja paikkaa päätetään. Onnistuneessa tapahtuman järjestämisessä tulee myös huomioida realistisesti järjestäjän mahdollisuudet ja tarvittavat keinot tapahtuman turvallisuudesta vastaamiseen. Lisäksi tulee arvioida valitun tapahtumapaikan soveltuvuus kyseisen tapahtuman järjestämiseen, kuinka liikenne ja liikkuminen tapahtuma-alueelle järjestetään ja tapahtumasta mahdollisesti aiheutuvat häiriöt lähiympäristölle ja lähistön asukkaille tulee kartoittaa.

Tapahtumaturvallisuus

Tapahtumaturvallisuus on laaja, useasta asiasta muodostuva kokonaisuus. Se muodostuu esimerkiksi palo- ja pelastusturvallisuudesta, ensiavusta, järjestyksenvalvonnasta, rikosten ennalta ehkäisystä ja niihin puuttumisesta, esimerkiksi valvonnan ja teknisien keinojen avulla, kuin myös elintarviketurvallisuudesta, josta säättää tarkemmin terveysuojelulaki ja

kuluttajaturvallisuuslaki. Tapahtumien turvallisuutta Suomessa säädelläänkin useiden lakien ja säädösten avulla. Näitä ovat esimerkiksi kokoontumislaki, pelastuslaki ja laki yksityisistä turvallisuuspalveluista, jo aiemmin mainittujen lakien lisäksi. Jotta tapahtuma voidaan toteuttaa turvallisesti, lakien- ja asetusten mukaisesti kaikki nämä asiat tulee huomioida. Esimerkiksi tapahtuma-alueen oikea mitoitus osallistujamäärään ja tapahtumaan osallistuvien ihmismassojen hallinta ovat tärkeitä seikkoja, jotka tapahtumaa suunnitellessa ja toteutettaessa tulee huomioida. Suomessa lait määräävät, että tapahtumista ei saa aiheutua vaaraa yleisölle tai omaisuudelle. Tämä vaatimus on ehdoton ja tapahtuman järjestäjä onkin aina lopulta itse vastuussa siitä, että tapahtumat kyetään järjestämään turvallisesti, ilman että kenellekään aiheutuu niistä vaaroja tai kohtuutonta haittaa. On erittäin suotavaa, että etenkin isompien tapahtumien turvallisuusasioiden suunnittelusta ja toteutuksesta vastaavat turvallisuusalan ammattilaiset, mutta tämäkään ei koskaan lopulta sulje pois **tapahtuman järjestäjän ensisijaista vastuuta tapahtuman turvallisuudesta.**

Tapahtuman järjestäjältä edellytettävät luvat ja ilmoitukset, on tarkoitettu myös herättämään tapahtuman järjestäjää miettimään tapahtumaan liittyviä erilaisia vaaroja ja riskejä. Pelastuslaitos, poliisi- ja ensihoitoviranomaiset tulee ottaa mukaan tapahtuman suunnitteluun ja riskienkartoitukseen jo tapahtuman suunnittelun alusta lähtien. Näin pystytään myös ennalta ehkäisemään erilaisia vaaratilanteita ja riskejä tapahtumaan liittyen. Tapahtuman turvallisuusasioita miettiessä tulee aina ottaa huomioon tapahtuman koko-, luonne-, paikka- ja ajankohta.

Tapahtuman riskikartoitus tulee aloittaa heti kun se on mahdollista, eli kun tapahtuman merkittäviä riskejä kyetään tunnistamaan esimerkiksi tapahtuman paikkaan, sisältöön ja ajankohtaan liittyen. Riskikartoituksessa tulee huomioida laajasti kaikki asiat, jotka voivat mennä pieleen tapahtuman valmistelussa, tapahtuman aikana tai sen päätyttyä. Ennakoimalla ja varautumalla erilaisiin häiriöihin, poikkeustilanteisiin, sairaskohtauksiin ja onnettomuuksiin tapahtuman aikana parannetaan merkittävästi tapahtuman turvallisuutta ja mahdollistetaan toimintakykyä haastavissa ja stressaavissa tilanteissa, joita tapahtuman aikana saattaa tulla vastaan. Tapahtumiin liittyy usein paljon erilaisia riskejä, joten niiden tarkastelu monesta eri

näkökulmasta on tarpeellista. Tapahtuman turvallisuuden kannalta olennaisimmat ja merkittävimmät riskit tulee pyrkiä tunnistamaan riskienkartoituksessa ja niihin on mietittävä vaikuttavia, tapahtuman turvallisuutta parantavia hallintakeinoja. Riskien arvioinnissa on tärkeää analysoida tarkasti tapahtumaa kokonaisuutena ja tunnistaa asioita, joista voisi aiheutua haittaa, vahinkoa tai vaaraa ihmisille, ympäristölle ja omaisuudelle. Kun näitä riskejä on saatu tunnistettua, tulisi miettiä miten nämä riskit voitaisiin poistaa, ehkäistä tai suojata.

Tapahtumissa myös tilanteet muuttuvat jatkuvasti, joten tapahtuman turvallisuuden varmistaminen ja ylläpitäminen vaatii jatkuvaa seurantaakin myös tapahtuman aikana. Erittäin hyvänä pohjana tapahtumien riskienkartoitukselle voidaan käyttää turvallisuus- ja pelastussuunnitelmia. Näissä esimerkiksi pelastusviranomaisen on jo valmiiksi määritellyt erilaisia riskejä, joista tulee arvioida ovatko ne aiheellisia juuri tässä tapahtumassa. Näitä riskejä voivat olla esimerkiksi häiriökäyttäytyminen, syttyvät tulipalot, sään ääri-ilmiöt ja terrorismi. Esimerkiksi sääolosuhteet tuleekin ottaa huomioon ulkotapahtumissa, esimerkiksi siten että käytettävät rakennelmat ovat turvallisia käyttää myös voimakkaissa tuulenpuuskissa ja että vesipisteitä ja varjonpaikkoja on riittävästi kesähelteillä. Järjestäjän tuleekin seurata aktiivisesti säätiedotuksia ennen ulkoilmatapahtumia ja niiden aikana, jotta tarvittavia muutoksia tapahtumaan voidaan tehdä ja tapahtuma kyetään tarvittaessa, vaikka perumaan tai keskeyttämään jotta yleisö saadaan evakuoitua tapahtuma-alueelta turvallisesti. Tapahtuman henkilöstön perehdyttäminen turvallisuus- ja pelastussuunnitelmiin on ensiarvoisen tärkeää tapahtuman turvallisessa toteuttamisessa. On tärkeää, että tapahtuman henkilöstö tietää kuinka toimia erilaisissa poikkeus- ja häiriötilanteissa.

Viranomaisia varten tapahtuman järjestäjän on toimitettava tapahtumien lupavaiheessa mahdollisimman yksityiskohtainen pohjakuva tapahtumapaikasta, johon on merkitty kaikki tapahtumatoiminnot, kuten wc-tilat ja anniskelualueet. Samalla lähiympäristön asukkaita ja kiinteistöjä tulisi tiedottaa tapahtumasta aiheutuvasta mahdollisesta melusta ja muuttuneista liikennejärjestelyistä. Tapahtuman opasteissa tulee huomioida tapahtumaan saapuminen, tapahtuma alueella liikkuvat ihmiset ja turvallinen poistuminen tapahtuma alueelta. Tapahtuma-

alueen poistumistiet ja sisäänkäynnit tulee olla selkeästi merkittyinä ja mitoitettu oikein, jotta yleisö löytää paikalle ja pystyy poistumaan turvallisesti tapahtuman päätyttyä.

Ulkoilmatapahtumat

Ulkoilmatapahtumien suunnittelussa on myös huomioitava tapahtuma aluetta ympäröivä luonto ja rakennukset, tapahtuma ei saisi aiheuttaa kohtuutonta vahinkoa ja haittaa ympäristölle. Ulkoilmatapahtumissa myös ympäristön lämpötilanvaihtelut ja kosteus asettavat omat haasteensa tapahtumien turvalliselle toteutukselle ja tällöin tuleekin huomioida ulkokäyttöön sopivat laitteet ja antaa ammattilaisen suorittaa tarvittavat sähköasennukset lain vaatimusten mukaisesti. Tapahtumissa erityisesti tapaturma- ja terveystarpeita aiheuttavat jätteet kuten rikkoutuneet lasit, neulat ja tunnistamattomat nesteet on huomioitava jätteitä käsitellessä. Jätteistä ei saa aiheutua haittaa ihmisten terveydelle tai ympäröivälle ympäristölle. Tilaisuuden järjestäjän tuleekin ohjeistaa kaikki alueella toimivat myyntikojujen myyjät, tapahtuman toimihenkilöstö ja alueen yleisö heidän jätteiden lajittelua koskevista velvoitteistaan.

Esteettömyyden huomiointi tapahtuman järjestämisessä

Esteettömyydellä tarkoitetaan, että kaikilla ihmisillä olisi samantyyppiset mahdollisuudet arjen palvelujen käyttämiseen, liikkumiseen ja toimintaan mahdollisista fyysisistä tai psyykkisistä esteistä huolimatta. Lahden kaupunki haluaa edistää esteettömyyttä myös tapahtumien

järjestämisessä, esteettömyys mahdollistaa kaikkien ihmisten tasavertaisen osallistumisen tapahtumiin ja tapahtumien tulisi olla esteetön niin liikkumisen kuin osallistumisen puolesta. Esteettömyys parantaa tapahtuman laatua ja lisää tapahtuman houkuttelevuutta erityisesti erityisryhmille. Esteettömyys on ehdoton edellytys monen tapahtumaan osallistumiselle, mutta samalla voidaan lisätä kaikkien tapahtumaan osallistuvien viihtyisyyttä, sujuvuutta ja edistää tapahtuman turvallisuutta. Fyysisen esteettömyyden ratkaisuja ovat esimerkiksi hissit, luiskat, inva-wc:t. Lisäksi esteettömyyttä voidaan edistää ratkaisujen toimivuuden näkökulmasta ja ihmisten erityistarpeiden huomioon ottamisella tapahtumaa suunnitellessa. Esteettömyyden huomioimisessa korostuu myös asiaan liittyvä opastus ja tiedotus, sekä henkilökunnan perehdyttäminen asiaan.

Tapahtuma-alueilla liikkumisen järjestäminen

Yleisön ja muiden liikkuminen ja tapahtuma alueelle saapuminen, sekä poistuminen on erittäin tärkeää suunnitella huolella ennakkoon. Luonnollisesti tapahtuman koko vaikuttaa vaadittavan suunnittelun kattavuuteen. Tapahtumissa on ensiarvoisen tärkeää miettiä etukäteen turvalliset ja sujuvat liikkumisreitit alueen sisällä ja sieltä pois. Samoin alueita ja tilanteita, joissa tapahtuma-alueella pääsisi syntymään liiallista väentungosta tulisi karsia jo etukäteen suunnittelulla, sekä tapahtuman aikana suoritettavalla valvonnalla. Tässä suunnittelussa poliisilla ja pelastuslaitoksella on viranomaisina tärkeä osansa. Liiallinen väentungos aiheuttaa merkittäviä riskejä tapahtumissa esimerkiksi yleisön puristuksiin jäämiselle tai tallautumiselle, etenkin jos väentungoksessa pääsee syntymään jostain syystä paniikki. Yleisön poistuminen alueelta olisikin hyvä, etenkin suur tapahtumissa saada mahdollisuuksien mukaan porrastettua pidemmälle ajalle ja käyttäen useampia poistumisreittejä tapahtuma-alueelta.

Alueella liikkumisen sujuvoittamiseksi ja selkeyttämiseksi tapahtuma-alueella tarvitaan myös riittävä ja näkyvä opastus, jotta yleisö ja henkilöstö löytää alueelta helposti etsimänsä. Suur tapahtumissa opasteiden näkyvyyteen on kiinnitettävä erityistä huomiota, sillä niiden tulee erottua suuresta yleisömäärästä huolimatta, tällöin tärkeimpien opasteiden tulisi sijaita ns. Yleisömerta ylempänä, jotta ne erottuvat helposti myös väentungoksessa. Myös tapahtuma-alueen rajaaminen, kuten esimerkiksi anniskelualueiden määrittäminen on tärkeää ja tämä

tuleekin tehdä viranomaisyhteistyössä poliisin ja pelastuslaitoksen kanssa. (Lahdessa tapahtuu Tapahtumajärjestäjän opas, Lahden kaupunki.)³⁶

15. Maahanmuuttajien ja pakolaisten integroituminen yhteiskuntaan

Maahanmuuttajien ja pakolaisten integroituminen yhteiskuntaan, esimerkiksi heidän työllistymisensä ja opiskelupaikkojen saaminen on merkittävässä roolissa myös paikallisen turvallisuuden ylläpitämisessä, sillä yhteiskunnasta ja työelämästä syrjäytyminen lisää yksilön riskiä niin päihdeongelmiin, rikollisuuteen kuin väkivaltaiseen radikalisoitumiseen. Väestönkehityksen ennustemalleissa maahanmuuttajien ja pakolaisten integroitumisen onnistumisen merkitys kasvaa edelleen tulevaisuudessa yhteiskunnassamme.

Ulkomaalaisten työttömyysaste oli tammikuussa 2023 Lahdessa 29,5 %, yhteensä 761 henkilöä, edellisvuonna ulkomaalaisia työttömiä oli Lahdessa 701 henkilöä. Koko maassa ulkomaalaisten työttömyysaste oli tammikuussa 2023 25,0 %. Työttömien aktivointiaste oli lokakuussa 2022 Lahdessa 27,0 %, kun koko maan aktivointiaste oli 30,2 % (Lahden kaupunki 2023). Näissä tilastoissa on vielä parannettavaa, mutta Lahden kaupunki työskentelee aktiivisesti, tukien ja edistäten maahanmuuttajien työllistymistä.

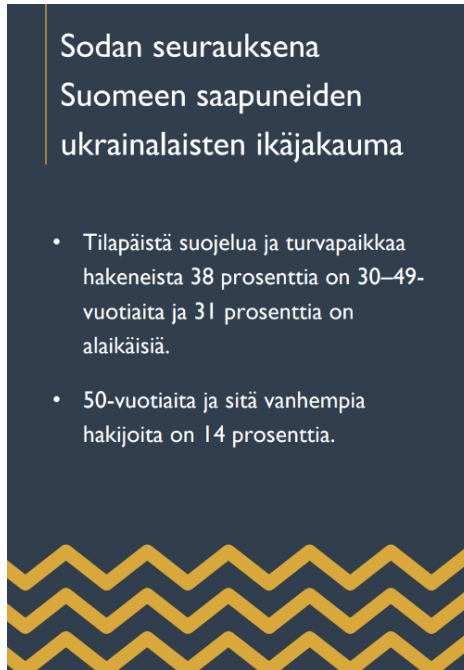
Ukrainan sodan vaikutukset

Venäjän aloittama Ukrainan hyökkäyssota on johtanut siihen, että Ukrainasta sodan jaloista on paennut Suomeen yli 50 000 ukrainalaista (Sisäministeriö 2023 Ukraina)³⁷. Suomeen pakolaisina tulleista ukrainalaisista noin 13 000 sai maaliskuussa 2023 täyteen riittävän oleskeluajan Suomessa, jotta he voivat hakea oikeutta pysyvään kotikuntaan kuntalaisten velvollisuuksineen ja oikeuksineen. Kotikuntaoikeuden myönnettyä ukrainalaiset pakolaiset siirtyvät vastaanottopalveluista kuntien ja hyvinvointialueiden asiakkaiksi. Kotikuntaoikeuden saaneilla ukrainalaisilla on samat oikeudet, velvollisuudet ja mahdollisuudet palveluihin kuin Suomessa vakituisesti asuvilla. Näiden palveluiden järjestäminen taas on kuntien ja hyvinvointialueiden vastuulla (Digi- ja väestötietovirasto 2023.)³⁸ Kotikunta määräytyy asuinpaikan mukaan, mutta pakolaiset voivat itse valita vapaasti asuinpaikkansa maassa (Migri 2023).³⁹

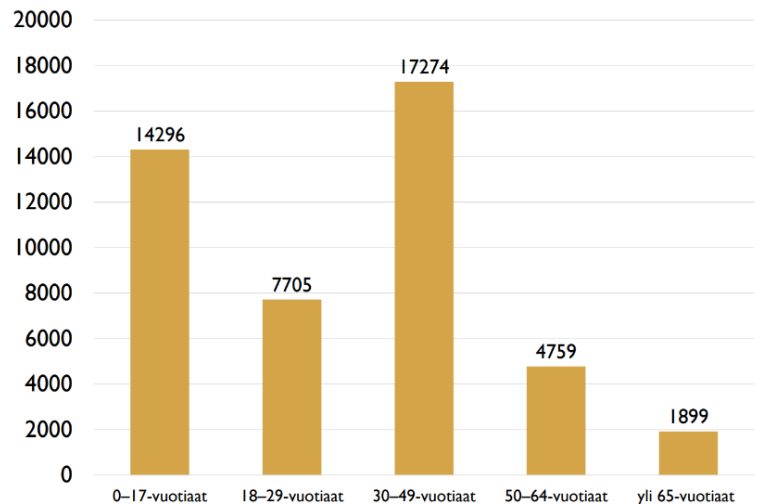
Mitä pidempään Ukrainan sota kestää, sitä useampi ukrainalainen todennäköisesti jää maahan, johon on saapunut pakolaisena. Pakolaisten maassa oleskelun pitkittyessä, heidän arjen sujuvuutensa ja heidän integroitumisensa osaksi suomalaista yhteiskuntaa nousee merkittäväksi tarpeeksi, sekä ukrainalaisten maahanmuuttajien, että suomalaisen yhteiskunnan kannalta.

Kunnilla ja hyvinvointialueilla on tämän toteuttamisessa keskeinen rooli ja vastuu. (Krista Mikkonen, Sisäministeri 2023)⁴⁰

Kuvio 10: Katsaus: Ukrainalaiset Suomessa 2022, E2 Tutkimus, Sisäministeriö & Sitra (Lähde:

Tilapäisen suojelun ja turvapaikkahakemuksen vireille laittaneiden ukrainalaisten ikäjakauma ajalla 1.1.–21.11.2022

Maahanmuuttovirasto 2022)⁴¹

Merkittävä osa Ukrainan sotaa Suomeen paenneista pakolaisista ovat työ- ja opiskeluikäisiä. Tämän ryhmän yhteiskuntaan integroitumisen onnistuminen, esimerkiksi tarjoamalla heille työ- ja opiskelumahdollisuuksia tukee kokonaisvaltaisesti myös paikallista turvallisuustilannetta. Samalla yritykset ja muut työnantajat saivat motivoitunutta ja sitoutunutta työvoimaa, joka auttaisi osaltaan myös väestön ikääntymisestä aiheutuvan väestörakenteen haasteiden ratkaisemista. Lahden kaupunki jatkaakin Ukrainasta paenneiden tukemista kasvatuksessa ja koulutuksessa (Lahti 2023)⁵⁵.

Ukrainalaiset olivat vuoden 2022 lopulla suunnilleen samankokoinen maahanmuuttajaryhmä kuin Suomessa asuvat Viron kansalaiset. Suomi on vastaanottanut väkilukuunsa nähden huomattavasti enemmän Ukrainan sotaa paenneita kuin Ruotsi, mutta kuitenkin vähemmän kuin esimerkiksi Viro tai Ukrainan naapurimaa Puola.

Ukrainalaisten yhteiskuntaan sopeutumista hankaloittavina tekijöinä tunnistettiin erityisesti sodan aiheuttama henkinen- ja sosiaalinen kuormitus ja pakolaisten puutteellinen englannin- tai suomen kielen osaaminen. Kielellisten valmiuksien kehittämisen lisäksi ukrainalaiset ovat kokeneet tarvetta saada lisää tietoa työllistymisestä ja työllisyyspalveluista. Ukrainankielisen tiedon ja ukrainankielisten tulkkauspalveluiden tarve onkin tunnistettu tehdyissä selvityksissä. (Katsaus: Ukrainalaiset Suomessa 2022⁴², E2 Tutkimus, Sisäministeriö & Sitra⁴³)

Ukrainasta sotaa paennut voi hakea Digi- ja väestötietovirastolta (DVV) kotikuntaa verkossa 1.3.2023 alkaen, kun hän on asunut Suomessa vuoden ja hänellä on suomalainen henkilötunnus sekä vähintään vuosi sitten myönnetty tilapäisen suojelun oleskelulupa, jota on jatkettu 4.3.2024 asti. Maahanmuuttovirasto jatkaa tilapäisen suojelun oleskelulupia automaattisesti 4.3.2024 asti, eli Ukrainasta paenneiden ei tarvitse itse hakea jatkoa oleskeluluvalle. (Digi- ja väestötietovirasto 2023.)³⁸

Ukrainalaisten jättämien turvapaikka- ja tilapäisen suojelun hakemusten määrät

- **Ukrainalaiset ovat jättäneet noin 46 500 tilapäisen suojelun hakemusta.**
- Vuonna 2023 hakemuksia oli jätetty 9.2. mennessä noin 2300.
- **Venäjän kansalaiset ovat jättäneet yhteensä 1170 turvapaikkahakemusta Suomessa**, sis. myös uusintahakemukset.
- Turvapaikkahakemusten lisäksi, Venäjän kansalaiset ovat jättäneet yhteensä noin 230 tilapäisen suojelun hakemusta.

Kuvio 12: Maahanmuuttovirasto, Ukrainalaisten jättämien turvapaikka- ja tilapäisen suojelun hakemuksen määrät. Tilannekuva Ukrainan sodan aiheuttamasta pakolaisuudesta (10.2.2023)⁴⁴

Vastaanoton tilanne Suomessa

- Maahanmuuttovirasto lisännyt vastaanottokapasiteettiaan sodan alkamisen jälkeen.
 - Tällä hetkellä toiminnassa on **112 yksikköä** ja **9 alaikäisyksikköä**.
- Vastaanottojärjestelmässä asiakkaita tällä hetkellä on noin **45 000**.
- **Käyttöaste** vastaanottokeskuksissa on **78 %**.
- **Vastaanottojärjestelmän asiakkaista ukrainalaisia on 86 %**.
- Vastaanottojärjestelmän asukkaista:
 - **48 % on vastaanottokeskuksissa**
 - **39 % on yksityismajoituksessa**
 - **13 % kuntamallin kautta majoittuneita**

Kuvio 13: Maahanmuuttovirasto, Vastaanoton tilanne Suomessa. Tilannekuva Ukrainan sodan aiheuttamasta pakolaisuudesta (10.2.2023)⁴⁴

Integraatiota edistäviä toimenpiteitä

Lahden Palvelutorilla järjestetään muun muassa viikoittain avoimia Luetaan yhdessä- tilaisuuksia, joissa opetellaan lukemaan, kirjoittamaan ja puhumaan suomea, tukien näin maahanmuuttajien integraatiota ja heidän kielellisiä valmiuksiaan⁵⁶.

Monikulttuurikeskus Multi-Culti edistää moninaisuutta ja yhdenvertaisuutta, sekä tukee osallisuutta ja kotoutumista Lahden ydinkeskustassa. Multi-Cultissa järjestetään erilaista ryhmätoimintaa kuten opinto- ja harrastusryhmiä, oman vähemmistökulttuurin tukemiseen tarkoitettua toimintaa ja vertaisryhmiä, lisäksi toimintakeskuksessa järjestetään kursseja, luentotilaisuuksia ja tapahtumia. (Lahti 2023.)

16. Nuorten tekemät rikokset ja ongelmakäyttäytyminen

Nuorisorikollisuus ilmiönä

Valtaosa nuorisostamme voi hyvin ja he ovat hyvin tunnollisia ja välittäviä. Nuoruuteen kuuluu usein luonnollisena osana myös omien rajojen hakeminen ja tietty kapinointi, joka saattaa ajoittain ilmetä vallitsevien arvojen ja järjestyksen kyseenalaistamisena. Lahdessa nuorten asioita ajaa nuorisovaltuusto, joka ottaa aktiivisesti kantaa nuorten asioihin tuoden heidän ääntänsä ja näkemystänsä esille yhteiskunnallisissa asioissa. Viimeisimpien tilastojen ja tutkimusten mukaan nuorten tekemät rikokset ja ongelmakäyttäytyminen ovat yleisellä tasolla vähentyneet viime vuosikymmeninä (Lasten ja nuorten rikokset 2022)¹⁵.

Kokonaisuutena tarkastellen nuorisorikollisuus on rikosuhrikyselyiden mukaan vähentynyt selvästi viimeisten 25 vuoden aikana ja myös rikoksia tekemättömien nuorten osuus on kasvanut (Lasten ja nuorten rikokset 2022)¹⁵. Kuitenkin samalla on ollut havaittavissa oireilun kasautumista aiempaa pienemmälle joukolla, ja heidän osaltaan rikolliset teot ja oireileva käytös ovat myös saattaneet raaistua (Lasten ja nuorten rikokset 2022)¹⁵. Tämän kehityksen taustalla on tutkimuksissa nähty usein ilmiöitä, kuten huono-osaisuutta ja yhteiskunnan ulkopuolisuuden kokemusta (Lasten ja nuorten rikokset 2022)¹⁵. Tänä päivänä yhteiskunnan haasteeksi ovat nousseet myös globalisaation ja internetin välityksellä nopeasti leviävät sosiaalisen median ilmiöt,

joissa ajoittain ihaillaan myös rikollista elämäntapaa ja väkivaltaista käytöstä. Nuori saattaa kokea tällaisen viestin vetovoimaisena ja omaa sosiaalista asemaa korottavana, etenkin jos hän kokee ulkopuolisuutta ja hyväksynnän puutosta suhteessa ympäröivään yhteiskuntaan ja omaan elämäntilanteeseensa. Nuorisoriikollisuutta tarkastellessa onkin hyvä huomioida, että nuoruudessa ryhmään kuulumisen tarve ja merkitys on hyvin voimakasta, ja rikollistentekojen taustalla saattaakin olla usein tarve erottua, näyttää tai parantaa omaa asemaa nuoren omassa vertaisryhmässä (Lasten ja nuorten rikokset 2022)⁴⁵. Kaveriporukan merkitys onkin nuorena usein erittäin suuri.

Alaikäisten väkivaltarikokset kohdistuvat yleensä toisiin alaikäisiin ja ne tehdään yleensä julkisilla paikoilla, kuten koulussa (Keskusrikospoliisi 2022)⁴⁵. Keskusrikospoliisin tutkimuksissa vuosien 2017–2021 tarkastelujaksolla alaikäisten tekemät väkivaltarikokset sisälsivät yleisimmin lyömistä ja potkimista. Muutoksissa on havaittu teräaseiden käytön yleistymisen. Teräaseita käytettiin nuorten toimesta yleisimmin ryöstörikoksia tehdessä. Uutena piirteenä voidaan havaita myös sosiaalisen median käytön roolia tekojen yhteydessä ja yleistynyttä tapahtumien kuvaamista ja videointia, joka on keskusrikospoliisin mukaan lisääntynyt selvästi viime vuosien aikana⁴⁵. On mahdollista, että nuoret hakevat näissä tapauksissa sosiaalista mediaa hyödyntäen teoilleen ja itselleen huomiota ja mainetta.

Nuorisoriikollisuuden riskitekijöitä

Aiempien tutkimusten perusteella keskeisiksi nuorisoriikollisuuden riskitekijöiksi on keskusrikospoliisin⁴⁵ mukaan tunnistettu muun muassa ylisukupolvista huono-osaisuutta, matalaa koulutustasoa, lapsuuden aikaisia käytöshäiriöitä ja erilaisia psykososiaalisia ongelmia. Poliisitarkastaja Pekka Heikkisen mukaan väkivaltaisesti käyttäytyvien nuorten kotiolot eivät ole usein kunnossa, vaan perheissä saattaa olla esimerkiksi mielenterveysongelmia, päihdeongelmia ja lähisuhdeväkivaltaa, jotka taas saattavat liittyä syrjäytymiseen ja toimeentulo-ongelmiin (Yle b)⁴⁶. Lisäksi on arvioitu, että asuinalueen huono-osaisuudella, muiden samalla alueella asuvien rikosaktiivisuudella ja nuorten vertaisverkostoilla on vaikuttava yhteys nuoruuden rikoskäyttäytymiseen (Keskusrikospoliisi 2022)⁴⁵. Tätä taustaa vasten alueellista eriytymistä tulisikin pyrkiä ehkäisemään. Toimenpiteinä tähän haasteeseen vastaten Lahdessa seurataan

paikallisesti asuinalueiden eriytymisen kehitystä ja osallistutaan valtakunnallisiin lähiöohjelmiin (Lahden kaupungin Hyvinvointi suunnitelma 2022–2025).⁷

Seuraavana linkkejä nuorten väkivaltarikollisuuteen ja jengiytymiseen liittyen:

[Nuorten väkivaltarikollisuus lisääntyy, mutta vain alaikäisten ikäryhmissä - Poliisi](#)

[Näiden asioiden pitää muuttua, että nuorten väkivalta vähenee – asiantuntijat listaavat tarvittavat teot \(yle.fi\)](#) (Yle b)⁴⁶

Keinoja vaikuttaa nuorisorikollisuuteen ja nuorten ongelmiin

Tutkittu tieto ja kokemus ovat osoittaneet myös nuorten ongelmiin puuttumisen mahdollisimman varhain olevan vaikuttavin keino katkaista nuorten mahdollista rikos- ja päihdekierrettä, ja siten ehkäistä myös nuoren syrjäytymistä yhteiskunnasta. Tässä arvokasta työtä tekevätkin erilaiset nuorisotyön ammattilaiset, kunnan-, hyvinvointialueiden- ja eri järjestöjen keskuudessa. Lahdessa on paljon eri tahojen järjestämää toimintaa, jossa nuoria pyritään tukemaan vaikeissa elämäntilanteissa ja ohjaamaan heitä takaisin paremmille elämänraiteille, jos nuoren omat keinot ja taidot eivät siihen riitä. Esimerkkeinä tästä toiminnasta voidaan mainita Ankkuri-toiminta, Etsivä nuorisotyö, Jalkautuva ehkäisevä päihdetyö, Monon Side ry katupäivystystoiminta.

Vertaissovittelu

Esimerkiksi vertaissovittelua käytetään Lahdessa apuna lasten ja nuorten välisten konfliktien selvittämisessä. Siinä nuoret ja lapset sovittelevat itseään nuorempien lasten ja nuorten välisiä riitoja. Vertaissovittelua pidetään vaikuttavana keinona ratkaista lasten ja nuorten välisiä pienempiä konflikteja, kuten kiusaamistilanteita. THL:n mukaan 95 % näistä niin kutsutuista Verso-sovitteluista ovat johtaneet sopimukseen, jonka on todettu pitäneen, kun tilannetta on seurattu pidempään. Vertaissovittelun vahvuutena voidaan pitää myös sitä, että lapset ja nuoret oppivat itse ratkaisemaan konfliktejaan ja koska he ovat ratkaisevasti osallisena sopimuksen muodostamisessa tämä myös sitouttaa vahvemmin noudattamaan yhdessä laadittua sopimusta (THL 2019.)⁴⁷ Vertaissovittelua pidetään hyvänä keinona puuttua alaikäisten tekemiin rikoksiin.

Varhaisen puuttumisen merkitys

Lahdessa on viime aikoina herännyt paljon huolta lasten ja nuorten rikollisuudesta. Alkuvuonna 2023 tavattiin useita alle 15-vuotiaita, jotka olivat olleet osallisina erilaisissa rikoksissa, joissa heitä vanhemmat nuoret tai jopa aikuiset ovat käskyttäneet ja painostaneet heitä tekemään rikoksia. Alaikäisiä saatetaan käyttää rikosten tekemiseen mahdollisesti heidän kevennetyn juridisen vastuunsa vuoksi (Yle d 2023)⁴⁸. Poliisin mukaan näihin tapauksiin on tehokkainta päästä puuttumaan mahdollisimman varhain, jotta alkava rikoskierre saataisiin katkaistua ajoissa. Tällaisissa tilanteissa poliisin, sekä muiden viranomaisten ja yhteistyötahojen varhainen puuttuminen ongelmaan nouseekin erittäin merkittäväksi. On tärkeää, että tilanteeseen päästäisiin puuttumaan mahdollisimman varhain, jotta nuori saataisiin palaamaan takaisin paremmalle elämänuralle. Ongelmien kierrettä on helpompi katkaista heti niiden alkaessa, kuin vasta myöhemmin ongelmien kasautuessa ja rikoskierteen kehittyessä.

Ankkuritoiminta

Lahdessa ennalta ehkäisevää nuorisotyötä tekee muun muassa Ankkuritiimi, joka pyrkii ennaltaehkäisemään ja puuttumaan nuorten rikollisuuteen mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Ankkuritoimintaa toteutetaan moniammatillisessa tiimissä, johon kuuluvat erilaiset asiantuntijat poliisista, sosiaalitoimesta ja nuorisotoimesta. Moniammatillisella kokoonpanolla kyetään arvioimaan, mitä voitaisiin tehdä lapselle tai nuorelle ja kuinka hänen kotiolosuhteitansa tulisi tilanteessa huomioida, Samalla asianosaisia kyetään ohjamaan erilaisten tarvittavien palvelujen piiriin ja samalla voidaan seurata, millaisia vaikutuksia tällä toiminnalla saadaan aikaiseksi.

Ankkuritoiminnan asiakkaat ovat pääasiassa 15–18-vuotiaita nuoria, mutta nuorimmat mukana olleet ovat olleet vielä tätäkin nuorempia. Poliisilla on olemassa konkreettista kokemusta siitä, että nuorten rikolliseen käyttäytymiseen on pystytty puuttumaan ja heidän ajautumisensa rikokseen on saatu pysäytettyä ankkuritoiminnan avulla.

Muu jalkautuva nuorisotyö ja toimenpiteet Lahdessa

Ankkuritoiminnan lisäksi muuta jalkautuvaa nuorisotyötä Lahdessa tekevät useat eri tahot, kuten Nuorisopalveluiden jalkautuvan ehkäisevän päihdetyö, Walkers ja Monon Side, Nuorten katutyöhanke sekä seurakunnan erityisnuorisotyö.

Lahden kaupungin perusopetuspalvelut aloittavat valtion erityisavustusta saaneen hankkeen vuosille 2023–2024 toimenpiteisiin, joissa nuorten jengiytymistä ja rikollisuutta pyritään ehkäisemään. Hankkeen tavoitteena on muun muassa vahvistaa henkilöstön olemassa olevaa sovitteluosaamista ja tukea varhaista puuttumista lasten ja nuorten käytöksellä ja teoilla näkyvään oireiluun. Hankkeessa kehitetään yhteistyötä myös Ankkuri-toiminnan kanssa rakentamalla varhaiseen puuttumiseen vaikuttava toimintatapa yhdessä koulujen ja opiskeluhoillon kanssa, niin sanottu "Lahden malli". Koulusovittelijoiden tehtävä on jalkautua Lahden ala- ja yläkouluille tekemään sovittelutyötä yhdessä oppilaiden, koulun henkilöstön ja oppilaiden huoltajien kanssa. Näiden lisäksi myös kaupungin nuorisopuolella ja toisella asteella on suunnitteilla kohdennettuja toimia jengiytymisen ja nuorisorikollisuuden ehkäisyyn.

Muita pohdittavia keinoja puuttua ongelmaan

Myös pääkaupunkiseudulla kasvavaan jengiytymisongelmaan on havahduttu ja alueelle on perustettu omia erityisiä yksiköitä tutkimaan ja seuraamaan nuorisorikollisuuden ja katujengi-ilmiön kehitystä paikallisesti. Koska myös Päijät-Hämeen alueella on ollut havaittavissa lisääntyntä nuorisorikollisuutta, jossa tehdään välillä vakaviakin rikoksia, voisi ongelmaan miettiä ratkaisuksi riittävästi resursoitua nuorisorikollisuuteen erikoistunutta poliisiryhmää, joka pystyisi puuttumaan tilanteeseen tarvittaessa nopeasti.

Aiheesta lisää luettavissa seuraavista artikkeleista:

Yle a, Noora Kettunen (23.3.2023): [Nuori pääsee pois jengistä, jos saa toisen yhteisön tilalle – Hyvin sanottu – yle.fi](#)

Yle c, Markku Lähdetluoma, (23.3.2023) [Vanhemmat nuoret käskyttävät alle 15-vuotiaita tekemään rikoksia Lahdessa | Yle Uutiset](#)

17. Yhteistyön ja tilannekuvan parantaminen organisaatioiden välillä

Viranomaisyhteistyön tarkoituksena on vaikuttaa yhdessä esimerkiksi onnettomuuksien vähenemiseen ja parantaa paikallista turvallisuustilannetta kokonaisvaltaisesti.

Lahden keskustan alueen turvallisuustilannetta seurataan säännöllisesti useissa alueellisissa yhteistyöfoorumeissa, joissa on jäseniä moniammatillisesti eri tahoilta ja organisaatioilta, kuten poliisi- ja pelastuslaitos. Liikenteen ja liikkumisen turvallisuutta alueella seuraa Liikenneturvallisuustyöryhmä, jossa on jäseniä muun muassa Hämeen poliisista, Päijät-Hämeen pelastuslaitoksesta ja Liikenneturvasta. Liikenneturvallisuustyöryhmässä on jäseniä useista eri sidosryhmistä, jonka ansiosta käsiteltäviä asioita liikenteen ja liikkumisen turvallisuuteen liittyen pystytään katsomaan kokonaisvaltaisesti usealta eri näkökannalta ja eri sidosryhmien jäsenten näkemyksiä kuunnellen. Päijät-Hämeen pelastuslaitos on tehostanut yleisötapahtumien valvontaa ja palontutkintaa yhteistyössä Hämeen poliisilaitoksen kanssa, lisäksi kaupungin

kaavoitus-, liikenne- ja rakennushankkeisiin annetaan lausuntoja ja neuvontaa pelastusturvallisuuden näkökannoilta (Päijät-Hämeen pelastuslaitoksen palvelutasopäätös 2021–2024)³⁴. Lahden kaupunki ja Hämeen poliisilaitos pitävät aktiivisesti yhteyttä alueen turvallisuuteen liittyvissä asioissa käyttäen suoria viestintäkanavia.

Tapahtumaturvallisuudessa alueella on käynnissä pitkään jatkunutta yhteistyötä eri tahojen kesken. Tapahtumaturvallisuudessa, tulee usein huomioida monia tapahtuman järjestämiseen liittyviä asianhaaroja, kuten esimerkiksi vaadittavat liikennejärjestelyt ja tapahtuman turvallisuussuunnittelun kokonaisuus, toteutuksineen. Päijät-Hämeen pelastuslaitos ja Hämeen poliisi valvovat tapahtumien turvallisuuden toimeenpanoa ja tarjoavat myös neuvontaa tapahtumien turvallisuusasioihin liittyen. Lahden kaupunki on laatinut kattavan, Lahdessa tapahtuu tapahtumaoppaan ja kaupunki suosittelee kaikkia tapahtuman järjestäjiä perehtymään siihen jo varhain tapahtuman suunnitteluvaiheessa.

Kaupungin jalkautuva ehkäisevä päihdetyö koordinoi jalkautuvaa ehkäisevää päihde- ja nuorisotyötä. Tässä yhteistyössä on mukana Walkers Lahti ry, Ankkuritiimin poliisi, Monon Siteen katupäivystys, Etsivänuorisotyö, Nuorten tila Tripla, Tukialus ja seurakunnan erikoisnuorisotyö. Kun useat tahot osallistuvat nuoriso- ja päihdetyön toiminnan koordinointiin saadaan paikallista turvallisuustilannetta seurattua reaaliaikaisesti, tiedonvaihtoa parannettua ja tukitoimia kohdistettua nopeasti tukea ja apua tarvitseville nuorille. Uutena yhteistyönmuotona Lahdessa voidaan mainita myös koulusovittelu toiminta, jota tehdään yhteistyössä koulusovittelijoiden, Ankkuri-toiminnan, koulun henkilöstön ja oppilaiden sekä heidän huoltajiensa kanssa.

Turvallisuusviestintä

Viestintä on vaikuttava keino tehdä turvallisuusasioita ja toimintaa näkyväksi. Aktiivisella turvallisuusviestinnällä kyetään vaikuttamaan myös ihmisten asenteisiin ja käyttäytymiseen. Turvallisuusviestinnällä voidaan myös vahvistaa ihmisten turvallisuuden tunnetta ja jakaa tietoa turvallisuusasioista. Käynnissä olevista turvallisuuskampanjoista on hyvä viestiä yleisölle. Esimerkkinä tästä liikenneturvallisuuskampanjat koulujen alkamisviikolla, joissa muistutetaan pienten koulumatkalaisten huomioimisesta liikenteessä. Onnistuneella ja vaikuttavalla

viestinnällä on myös mahdollista vahvistaa asukkaiden yhteisöllisyyttä ja paikallista me henkeä, tukien samalla alueen kollektiivista turvallisuuden tunnetta. Turvallisuusviestintää suorittavat omalta osaltaan niin Hämeen poliisi, Päijät-Hämeen pelastuslaitos kuin Lahden kaupunkikin.

18. Päätössanat

Alueellista turvallisuutta voidaan kehittää pitkäjänteisesti myös kaupunkisuunnittelun avulla, luomalla viihtyisiä ja kutsuvia alueita, jotka lisäävät alueiden elävyyttä ja asukkaiden viihtyvyyttä. Useat turvallisuuteen liittyvät ilmiöt ovat monisäikeisiä, ja niillä on usein myös laaja-alaisia heijaste vaikutuksia. Esimerkiksi syrjäytymistä ja päihdeongelmia ehkäisevällä työllä on mahdollista vaikuttaa pitkäjänteisesti paikallisen turvallisuuden kehittymiseen myönteiseen suuntaan ja samalla ehkäistä rikollisuutta. Vaikuttavien ja aktiivisten turvallisuustoimenpiteiden avulla myös alueen koettu turvallisuuden tunne vahvistuu asukkaiden ja muiden alueella liikkuvien keskuudessa.

Eri toimijoiden välistä dialogia ja yhteistyötä on hyvä edistää myös jatkossa eri foorumeissa organisaatorajojen lävitse. Esimerkiksi eri organisaatioiden välillä tapahtuvia vierailuja nostettiin esille turvallisuussuunnitelman taustakyselyn vastauksissa yhtenä keinona tutustua eri turvallisuustoimijoiden arkeen. Arjen turvallisuus rakennetaankin yhdessä ja eri tahojen toimivalla yhteistyöllä.

19. Lähteet:

Digi- ja väestötietovirasto tiedote 3.2.2023³⁸ [Tuhannet Ukrainasta paenneet voivat siirtyä kuntalaisiksi maaliskuusta alkaen | Digi- ja väestötietovirasto \(dvv.fi\)](#)

Helsingin Yliopisto (2021) Rikollisuustilanne 2020: rikollisuuskehitys tilastojen ja tutkimusten valossa¹⁷ [Katsauksia 49 Rikollisuustilanne 2020 2021.pdf \(helsinki.fi\)](#)

Ikääntyneen väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toimenpidesuunnitelma v. 2023–2025 (Lahden kaupunki, hyvinvoinnin ja vapaa-ajan lautakunta, kaupungin hallitus, kaupungin valtuusto)²⁵ <https://www.lahti.fi/tiedostot/ikaantyneen-vaeston-hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen-toimenpidesuunnitelma-v-2023-2025/>

Katsaus: Ukrainalaiset Suomessa 2022 (E2 Tutkimus, Sisäministeriö & Sitra)⁴² [Katsaus: Ukrainalaiset Suomessa 2022 \(e2.fi\)](#)

Lahden ensi- ja turvakoti ry¹⁶ [Turvakoti, Väkivaltatyön Avopalvelu, Aggredi Päijät-Häme - Lahden ensi- ja turvakoti ry \(ensijaturvakotienliitto.fi\)](#)

Lahden kaupungin hyvinvointisuunnitelma 2022–2025 (Lahden kaupunki)⁷ <https://www.lahti.fi/tiedostot/lahden-kaupungin-hyvinvointisuunnitelma-2022-2025/>

Lahden kaupungin vammaispoliittinen ohjelma 2021–2024 (Lahden kaupunki)²⁸ <https://www.lahti.fi/tiedostot/lahden-kaupungin-vammaispoliittinen-ohjelma-2021-2024/>

Lahden kaupungin strategia Lahti tehty kestäväksi 2030⁸. [Kaupungin strategia - Lahti](#)

Lahdessa tapahtuu Tapahtumajärjestäjän opas (Lahden kaupunki)³⁶ [PowerPoint-esitys \(lahti.fi\)](#)

Lahti (2023) asuminen ja ympäristö/kaupunkiympäristön suunnittelu/liikennetutkimukset/liikenneonnettomuudet⁵² [Liikenneonnettomuudet - Lahti](#)

Lahti Ehkäisevän Päihde- ja mielenterveystyön toimintaohjelma 2021–2025¹² [EHKÄISEVÄN PÄIHDE-JA MIELENTERVEYSTYÖN TOIMINTAOHJELMA 2021-2025 \(lahti.fi\)](#)

Lahti (2023)⁵³ [Palvelutori - Lahti](#)

Lahti (2023)⁵⁶ [Palvelutorin tapahtumat - Lahti](#)

Lahti (2023)⁵⁵ [Koronatilanteesta palautuminen ja Ukraina-ohjeistus - Lahti](#)

Lasten ja nuorten rikokset (2022), Heikki Turkka ja Julia Saarholm ym. Painettu julkaisu.¹⁵

Liikenne- ja viestintä ministeriö (7.7.2022)²³ [Nopeusrajoitukset valmisteluun – ministeri Harakka tapasi sähköpotkulautayritysten edustajia - Liikenne- ja viestintäministeriö \(lvm.fi\)](#)

Liikenneturva (2023 a) [Liikenneturvallisuusviikko a vietetään syyskuussa - Liikenneturva](#)

Liikenneturva (2023 b)²¹ [Tulevan hallituksen on tehtävä turvallista liikennepolitiikkaa - Liikenneturva](#)

Liikenneturva (2023 c)²⁴ [Sähköpotkulautailu - Liikennevisa - Liikenneturva - Testaa taitosi!](#)

Liikenneturva (2023 d)²⁰ [30 km/h kannattaa - Liikenneturva](#)

Liikenneturvan tiedote 5.4.2023⁵⁰ <https://email.liikenneturva.fi/t/r-e-ttmctk-buyddthtd-u/>

Liikenneturvan tiedote 17.4.2023²² <https://email.liikenneturva.fi/t/r-e-ttzcil-buyddthtd-k/>

Maahanmuuttovirasto. Tilannekuva Ukrainan sodan aiheuttamasta pakolaisuudesta (10.2.2023)⁴⁴ [Lahti Alipi - Maahanmuuttovirasto, tilannekuva 10.2.2023 Ukrainan sodan aiheuttamasta pakolaisuudesta.pdf - Kaikki asiakirjat \(sharepoint.com\)](#)

Migri. Kotikunnanpalvelut (2023)³⁹ [Kotikunnan palvelut verrattuna vastaanottopalveluihin | Maahanmuuttovirasto \(migri.fi\)](#)

Nuorten väkivaltarikollisuuden määrä ja piirteet poliisin tietoon tulleen rikollisuuden valossa (Keskusrikospoliisi, Petri Danielsson 8.3.2023)⁴⁵ [Nuorten väkivaltarikollisuuden määrä ja piirteet poliisin tietoon tulleen rikollisuuden valossa](#)

Poliisi (2023a) Poliisin hälytystehtävät kunnittain ja tehtäväryhmittäin.¹⁴
<https://poliisi.fi/documents/25235045/31329635/VH-tilasto-teht%C3%A4v%C3%A4t-kunnittain-teht%C3%A4v%C3%A4ryhmitt%C3%A4in-saavutettava-fi.xlsx/79747a90-b72c-cc83-c194-1c49fc81459d?t=1681823601105> (Toimintaympäristö ja tilastot - Poliisi)

Poliisi (2023b) Rikostilasto rikoslajit kunnittain.¹⁸
<https://poliisi.fi/documents/25235045/31329635/Rikostilasto-rikoslajit-kunnittain-saavutettava-fi.xlsx/7c1697c6-ce25-59ad-8bd4-48e6c85eead4?t=1681823686076>

Päijät-Hämeen hyvinvointialue (2022)⁴ [Tietoa hyvinvointialueesta - Päijät-Hämeen hyvinvointialue \(paijatha.fi\)](#)

Päijät-Hämeen Pelastuslaitos³³ [Pelastustoiminta | Päijät-Hämeen pelastuslaitos \(phpela.fi\)](#)

Päijät-Sote a²⁶ [Ikääntyneiden ympärivuorokautinen palveluasuminen - Päijät-Sote \(paijat-sote.fi\)](#)

Päijät-Sote b²⁷ [Palveluasuminen - Päijät-Sote \(paijat-sote.fi\)](#)

Päijät-Sote c⁵⁴ [Ikääntyneiden asiakasohjaus - Päijät-Sote \(paijat-sote.fi\)](#)

Rikoksentorjuntaneuvosto⁵⁷. [Rakennetun ympäristön turvallisuus - Rikoksentorjunta.fi](#)

Sisäministeriö (2023)³ [Pelastustoiminta apuna onnettomuuksissa - Sisäministeriö \(intermin.fi\)](#)

Sisäministeriö (2023)⁵¹ [Yleinen järjestys ja turvallisuus - Sisäministeriö \(intermin.fi\)](#)

Sisäministeriö (2023)³⁷ [Sisäasiainhallinnon toiminta Ukrainan kriisissä - Sisäministeriö \(intermin.fi\)](#)

Suomen Pelastusalan Keskusjärjestö³⁵ [Kampanja - NouHätä! \(nouhata.fi\)](#)

Syrjäytymisvaarassa olevien lasten ja nuorten turvallisuuspääoman vahvistaminen (Sisäministeriö 2023)²⁹

TEM Työnvälitystilasto, Työllisyyskatsaus tammikuu 2023.¹¹ [Työllisyyskatsaus, tammikuu 2023 - Valto \(valtioneuvosto.fi\)](#)

THL (2019)⁴⁷ 19. 11.2019 Koulusovittelu THL:n seminaarit ja koulutukset [Koulusovittelu - YouTube](#)

THL (2023)⁴⁹ [Ehkäisevä päihdetyö - THL](#)

Turvallisuuskomitea⁵ [Kokonaisturvallisuus - Turvallisuuskomitea](#)

Turvallisuutta kaikkialla paikallisen ja alueellisen turvallisuussuunnittelun kansalliset linjaukset (Sisäministeriö 2019)¹ [Pelastustoiminta apuna onnettomuuksissa - Sisäministeriö \(intermin.fi\)](#)

Valtioneuvoston selonteko sisäisestä turvallisuudesta (Valtioneuvosto 2021)²

Yhteiskunnan turvallisuusstrategia, Valtioneuvoston periaatepäätös 2.11.2017⁶
[YTS 2017 suomi.pdf \(turvallisuuskomitea.fi\)](#)

Yle a, Nuori pääsee pois jengistä, jos saa toisen yhteisön tilalle (Noora Kettunen 23.3.2023)⁵⁰

Yle b, Näiden asioiden pitää muuttua, että nuorten väkivalta vähenee- asiantuntijat listaavat tarvittavat teot (Juha Hintsala 11.4.2023)⁴⁶

Yle c, Pelastuslaitoksen tehtävämäärä laski alkuvuonna Päijät-Hämeessä (Petri Niemi, Yle 4.5.2023)³⁰ [Pelastuslaitoksen tehtävämäärä laski alkuvuonna Päijät-Hämeessä | Yle Uutiset](#)

Yle d, Vanhemmat nuoret käskyttävät alle 15-vuotiaita tekemään rikoksia Lahdessa (Markku Lähdetluoma 23.3.2023)⁴⁸ [Vanhemmat nuoret käskyttävät alle 15-vuotiaita tekemään rikoksia Lahdessa | Yle Uutiset](#)

Ympäristöministeriö (2017).⁹ [Ymparisto > Elinympäristö](#)

20. Liite 1 toimenpiteet

Toiminta	Vastuutahot	Toimenpide	Tulossa	Käynnissä	Jatkuva toiminta
Ankkuri-toiminta	Nuorisopalvelut, poliisi	Päijät-Hämeen ankkuritiimi on poliiseista, nuorisotyöntekijöistä ja sosiaalityöntekijästä koostuva tiimi, joka käsittelee alaikäisten tekemiä rikoksia ja nuorten puhuttamisia. Tiimi käsittelee myös muilta toimijoilta saatuja nuoriin liittyviä huolenaiheita			x
Elokolo Lahti	Ehkäisevä päihdetyö EHYT ry	Keskustassa sijaitseva, kaikille avoin päihteen matalan kynnyksen kohtaamispaikka, jossa voi nauttia aamupalaa ja kahvia, jutella turvallisessa ympäristössä ja saada kokonaisvaltaista vertaistukea päihde ongelmiin ja muihin elämän haasteisiin			x
Etsikko, Mestarinkatu 9	ViaDia Lahti ry	Etsikko tukee päihderiippuvaisia, vankilasta vapautuvia ja rikostaustaisia kohti päihteen elämää. Asiakkaille tarjotaan mielekästä tekemistä ja arjenhallintataitoja sekä apua asioiden hoitoon	x		
Etsivä Nuorisotyö	Nuorisopalvelut	Tavoitteena löytää nuoria, jotka ovat pudonneet tai putoamassa palvelujen ulkopuolelle			x
Homebase	Homebase ry	Homebase on toipuville päihderiippuvaisille suunnattu päihteen kohtaamispaikka, jonka tarkoituksena on tukea toipuvia päihderiippuvaisia pysymään päihteettömänä ja rakentamaan omaa tulevaisuutta		x	
Hyvinvointi ja turvallisuuskyselyt (2-vuoden välein)	Lahden kaupunki	Kyselyllä kerätään tietoa Lahtelaisten koetusta hyvinvoinnista ja turvallisuuden tunteesta, jota käytetään Hyvinvointisuunnittelussa hyödyksi			x

Hälytystoiminta	Päijät-Hämeen pelastuslaitos, Päijät-Hämeen hyvinvointialue	Pelastustoimen ja ensihoidon hälytystehtävien hoitaminen			x
Ikääntyneiden palveluneuvonta, Palvelutori	Päijät-Sote	Ikääntyneiden neuvontaa ja palvelutarpeiden arviointia Lahden palvelutorilla. Lisää ikääntyneiden arjen turvallisuutta ja sujuvuutta			x
Jalkautuva ehkäisevä päihdetyö	Nuorisopalvelut, Psykososiaalinen tuki Domino	Kohtaa nuoria kaduilla ja ohjaa heitä palvelujen pariin tarvittaessa, tehden yhteistyötä vanhempien ja koulujen kanssa			x
Jelppi-terveysneuvonta, Launeenkatu 74	Päijät-Sote, ViaDia ry	Terveys neuvontaa ja tukea huumeita käyttäville ja heidän läheisilleen			x
Katupäivystystoiminta	Monon Side ry	Monon päivystystoiminta on nuorten vapaa-ajalla tapahtuvaa kohtaamis-, auttamis- ja kriisityötä kohdistuen erityisesti päihteiden, väkivallan vuoksi tilapäisesti kriisitilanteessa tai riskiolosuhteissa oleviin nuoriin. Toimintaan kuuluu myös tarvittaessa ammattiavun paikalle saattaminen ja jatkotoimenpiteiden varmistaminen sekä tilanteen purku yhdessä nuoren ja huoltajien kanssa sekä tarvittava palveluohjaus muihin tukitoimenpiteisiin			x
Katusovittelu-toiminta	Lahden Nuorisopalvelut, Walkers, Lahden Seurakuntayhtymä erityisnuorisotyö, Aluekoordinaattori	Nopea reagointi alaikäisten nuorten tekemiin lieviin rikoksiin ja soviteltavissa oleviin ongelmiin	x		
Koulureittiselvitys-työryhmä	Lahden kaupunki	Kaupunki perusti työryhmän selvittämään Lotilan ja Harjun koulujen oppilaiden koulureittien turvallisuutta. Työryhmässä tarkasteltiin keinoja, joiden avulla koulureittien turvallisuutta voitaisiin edistää ja lisätä		x	

Koulu- ja nuorisovittelu-toiminta	Perusopetuspalvelut, Lahden kaupunki	Ehkäistään nuorten jengiytymistä ja rikollisuutta sovittelutoiminnan avulla puuttamalla varhain lasten ja nuorten ei toivottuun käytökseen ja oireiluun. Koulu- ja nuorisovittelijat jalkautuvat Lahden ala- ja yläkouluille tekemään sovittelutyötä yhdessä oppilaiden, koulun henkilöstön ja oppilaiden huoltajien kanssa	x		
Lahden perhekeskus, Aleksanterinkatu 11	Päijät-Sote	Arjen tuen palvelut perheille, perheoikeudelliset palvelut, alaikäisten mielenterveys ja perheneuvonta palvelut, äitiys- ja lastenneuvola, lasten ja nuorten kuntoutus, lasten sairaanhoitajan ja lääkärin vastaanotto			x
Liikenneturvallisuustyöryhmä	Kaupunki, Ely-keskus, Poliisi, Liikenneturva	Ryhmässä käydään läpi 2 kertaa vuodessa ajankohtaisia liikenneturvallisuus asioita ja edistetään eri sidosryhmien välistä dialogia			x
Liikenneturvallisuusviikko	Liikenneturva, Kaupungin sivistystoimi, poliisi (Kysy lisää)	Innostaa oppilaita, opettajia ja opiskelijoita nostamaan liikenneturvallisuusasiat esiin. Tämän vuoden teemana turvalliset koulumatkat. Kampanjoidaan myös autoilijoille. Pidetään vuosittain	x		
Monikulttuurikeskus Multi-Culti, Päijänteenkatu 1	Lahden nuorisopalvelut	Toiminnan tavoitteena edistää nuorten moninaisuutta, yhdenvertaisuutta, osallisuutta ja kotoutumista			x
Noja toiminta	Nuortenpalvelu/Securitas	Nuorten kanssa toimimiseen koulutetut järjestyksenvälit Triossa			x
Nuorten Katutyö Lahti	Diakonissalaitos	Anonyymiä työskentelyä nuorten ehdoilla. Apua kadulla oleville ja siellä aikaansa viettäville alaikäisille, päihde- ja mielenterveysongelmallisille nuorille. Tiimi liikkuu Lahden keskustassa ja lähiöissä. Toimintaa ohjaa työparin pitkä työkokemus lastensuojelu- sekä päihde ja mielenterveystyöstä		x	

Ohjaamo Onni	Opetus- ja kulttuuriministeriö, Työ- ja elinkeinoministeriö, Sosiaali- ja terveysministeriö, ELY-keskus, nuorisotakuu, Ohjaamo Lahti	Matalan kynnyksen psykososiaalista tukea nuorille aikuisille ympäri Suomen. Tavoite lisätä nuorten aikuisten sosiaalista ja psyykkistä hyvinvointia ja osallisuutta. Tarkoitettu 18–29- vuotiaille nuorille aikuisille asuinpaikasta riippumatta. Tarjoaa apua ja tukea helposti, intensiivisesti, oikea-aikaisesti ja joustavasti, tarvittaessa anonymisti. Tavoitteellista yksilötyötä ja ryhmätoimintaa näyttöön perustuvien menetelmin verkossa ja kasvotusten			x
Poliisin jalkautuminen keskustan alueella	Poliisi	Poliisi pyrkii jalkautumaan säännöllisesti Lahden keskustan alueelle ja erityisesti seuraamaan kauppakeskuksissa liikkuvien nuorisojoukkojen toimintaa ja puuttuu tilanteisiin tarvittaessa		x	
Psykososiaalinen tuki Domino	Nuorisopalvelut	Tarjoaa tukea mielenterveys ongelmiin, kriisitilanteisiin ja päihteiden käyttö ongelmiin			x
Päihdekasvatustyö	Monon Side ry	Päihdekasvatustyötä lapsille ja nuorille, yhteistyössä koulujen ja vanhempien kanssa			x
Päihdeputki- ja Järkeä vai ei? -tapahtumat	Psykososiaalinen tuki Domino, Monoside ry, Walkers Lahti	Ehkäisevän päihdetyön tapahtumat nuorille, toinen keväällä ja toinen syksyllä. (6- ja 8-luokkalaisille tarkoitettut). Luokat kiertävät rasteja, joiden tarkoitus on kannustaa osallistujia keskustelemaan aiheesta keskenään. Tapahtuman keskeiset teemat ovat digipelaaminen, nikotiinituotteet, alkoholi sekä huumeidenkäyttö			x
Päijät-Hämeen sosiaalipäivystys, puh. 0444 828201	Päijät-Sote	Sosiaalipäivystys huolehtii kiireellisten ja välttämättömien sosiaalipalveluiden arvioimisesta ja järjestämisestä sosiaalisissa hätä- ja kriisitilanteissa. Esim. kiireellinen lastensuojelu, alaikäisten päihteidenkäyttöön ja rikollisuuteen liittyvät asiat, perhe- ja lähisuhdeväkivalta tilanteet, kriisitilanteiden ensivaihe, tilanteet, joissa ikäihminen ei pärjää yksin kotona			x
Päiväkeskus Tuulensuoja	Lahden Sininauha ry, Päijät-Sote	Päiväkeskus on tarkoitettu yli 18-vuotiaille päijäthämäläisille päihteiden käyttäjille, asunnottomille tai muille palveluiden ulkopuolella oleville ihmisille.		x	

		Tuulensuojassa voi irtautua hetkeksi katuelämästä. Kävijät kokevat paikan turvallisena paikkana hengähtää ja levätä			
Seurakunnan Erityisnuorisotyö	Lahden seurakunnat	Erityisnuorisotyö on seurakunnan tekemää nuorten ja perheiden tukena toimivaa pitkäjänteistä nuorisotyötä			x
Tapahtumaturvallisuus	Päijät-Hämeen pelastuslaitos, Poliisi, Päijät-Hämeen hyvinvointialueen ensihoito	Paikallinen tapahtumaturvallisuustyöryhmä perustettu, myös valtakunnallinen verkosto			x
Tarve- ja ilmiöperustainen oppilaitosyhteistyö	Psykososiaalinen tuki Domino	Toteutetaan tarpeen mukaan eri oppilaitosten kanssa esimerkiksi keskustelua päihdeistä yms.			x
Tukialus-hanke	Lahden Diakonialaitos	Tukialus hanke tekee jalkautuvaa etsivää mielenterveys- ja päihdetyötä Lahden kaduilla vuosina 2022–2024. Hankkeen projektityöntekijät ja vertaistoimijat jalkautuvat Lahden kaduille arkipäivisin kohtaamaan kaikkein heikoimmassa asemassa olevia mielenterveys- ja päihdeongelmista sekä sairauksista kärsiviä ihmisiä. Tavoitteena on tukea ihmistä elämän ja arjenhallinnan palautumisessa, jotta hän kiinnittyy sekä pystyy hyödyntämään muita alueellisia palveluita. Hanke tekee tiiviisti yhteistyötä kaikkien alueellisten toimijoiden kanssa, jotka kohtaavat hankkeen kohderyhmän ihmisiä		x	
Turvakoti Aggredi, Launeenkatu 8	Lahden ENSI JA TURVAKOTI ry	Turvakoti tarjoaa turvaa ja tukea perheväkivaltakierteen katkaisuun			x
Turvallisuuskoulutus	Päijät-Hämeen pelastuslaitos	Maahanmuuttajaopiskelijoiden turvaluennot	x		
Valvonta ja rikosten torjunta	Poliisi	Näkyvä valvonta, rikosten torjunta			x

Valvonta ja turvallisuusviestintä	Päijät-Hämeen pelastuslaitos	Pelastus- ja kemikaalilain mukaisella valvonnalla pyritään vaikuttamaan mm. rakennuksien toiminnan ja yleisötapahtumien turvallisuuteen. Pyrimme näkymään erilaisissa tapahtumissa kuten esim. markkinoilla ja viestimään niissä ajankohtaisista turvallisuusaiheista			x
Väkivaltatyön avopalvelu	Lahden ensi- ja turvakoti ry	Tarjoaa aikuisten kanssa tehtävässä työssä matalan kynnyksen ammatillista keskusteluapua, neuvontaa ja ohjausta miehille ja naisille, joiden perheessä tai lähisuhteissa on väkivaltaa tai sen uhkaa. Työskentely voi sisältää yksilö-, pari- ja perhetapaamisia sekä vertaisryhmä toimintaa. Maksuton palvelu on tarkoitettu niin väkivallan uhreille kuin tekijöille ja heidän läheisilleen			x
Väkivaltatyön avopalvelu lapsille ja perheille	Lahden ensi- ja turvakoti ry	Lasten kanssa tehtävässä työssä väkivaltatyön avopalvelun lapsityöntekijä työskentelee perhe- ja lähisuhdeväkivaltaa tai väkivallan uhkaa kokeneiden lasten ja nuorten kanssa, huomioiden myös lapsen perheen olosuhteet. Toiminnan piiriin voidaan ohjata myös kriisitilanteissa, jotka aiheuttavat turvattomuutta lapsen lähisuhteissa. Työskentely on osallistavaa ja lapsen selviytymistä tukevaa. Tavoitteena on lapsen turvallisuuden tunteen ja myönteisen minäkuvan rakentuminen			x
Väkivaltatyön avopalvelun Turvallisuustyö	Lahden ensi- ja turvakoti ry	Turvallisuustyö on ennalta ehkäisevää väkivaltatyötä, verkostotyötä, koulutus- ja tiedotustoimintaa, vaikuttamistyötä ja kansalaistoimintaa		x	
Walkers-Lahti	Lahden Diakonialaitos, Lahden kaupunki	Jalkautuvan nuorisotyön muoto, joka perustuu vapaaehtoisten aikuisten nuorille antamaan aikaan ja läsnäoloon. Tavoitteena on tavoittaa erityisesti niitä 13-17-vuotiaita nuoria, jotka eivät osallistu harrastustoimintaan eivätkä nuorisotalotoimintaan. Toiminta täydentää paikallista nuorisotyötä ja on yksi ehkäisevän päihdetyön toimintamuoto, jolla ehkäistään lahtelaisten nuorten syrjäytymistä		x	

21. Liite 2 Toimenpiteet turvallisuusteemoittain

Ilmiö	Tavoite	Toimenpiteet	Seuranta
Asuin- ja elinympäristön turvallisuuden parantaminen	Turvallinen ja viihtyisä kaupungin keskusta	Asuinrakennusten ja alueiden turvallisuuden ja viihtyisyyden kehittäminen	Hyvinvointi- ja turvallisuuskyselyt, turvallisuuskävelyt, alueellisen eriytymisen ehkäisy
Järjestyshäiriöt ja ilkivalta keskustan alueella	Ehkäistä järjestyshäiriöitä ja ilkivaltaa keskustan alueella	Poliisi pyrkii jalkautumaan alueelle säännöllisesti ja puuttumaan häiriökäyttäytymiseen, kaupunki seuraa ilkivallanteekojen yleisyyttä kaupungin kiinteistöissä- ja ylläpitämällä alueilla ja lisää tarvittaessa toimenpiteitä ongelmakohteissa, poliisi ja kaupunki selvittävät kameravalvonnan lisäämistä katualueilla, yhteydenpito poliisin ja kaupungin välillä turvallisuustilanteesta	Poliisin tilastot ja raportointi, ilkivaltaisten vahinkojen ilmaantuvuus ja kustannukset
Syrjäytymisen ehkäisy	Ehkäistä syrjäytymistä	Ennalta ehkäisevä päihdetyö, työllisyyttä edistävät hankkeet, alueiden eriytymistä ehkäisevä suunnittelu	Vaikuttavuuden seuranta, tilastot Hyvinvointi- ja terveysryhmä (Kaupunki- ja Päijät-Hämeen hyvinvointialue)
Huumeiden käytön vähentäminen alueella	Vähentää huumeaineiden käyttöä- ja saatavuutta keskustan alueella	Ennalta ehkäisevä päihdetyö, nuorisotyö, poliisin suorittama jalkautuminen ja valvonta	Poliisin rikos- ja tehtävätilastot, päihdetyön vaikuttavuuden seuranta (Kaupunki- ja Päijät-Hämeen hyvinvointialue)
Henkeen ja terveyteen kohdistuvat rikokset	Vähentää henkeen ja terveyteen kohdistuvia rikoksia alueella	Ennalta ehkäisevä päihdetyö ja syrjäytymistä ehkäisevät toimenpiteet, väkivaltaa ehkäisevä työ	Poliisin rikos- ja tehtävätilastot, väkivaltatyön vaikuttavuuden arviointi toimijoittain

Liikenneturvallisuuden ja liikkumisen turvallisuuden parantaminen	Edistää liikenneturvallisuutta ja liikkumisen turvallisuutta keskustan alueella	Liikenneturvallisuus ja liikkumisen turvallisuus otetaan huomioon kaupunkisuunnittelussa, pyritään korjaamaan havaittuja ongelmia ja parantamaan liikenteen ja liikkumisen turvallisuutta	Tilanteen seuranta, liikenneturvallisuustilastot, asukkaiden palaute (Liikenneturvallisuustyöryhmä)
Ikääntyneiden ja muiden erityisryhmien asumisen- ja liikkumisen turvallisuuden parantaminen	Tukea ikääntyneiden ja muiden erityisryhmien turvallista asumista ja liikkumista	Kehitetään esteettömyyttä asumisessa ja liikenteessä, tuettu asuminen erityisryhmille, Lahden Esteettömyyssuunnitelman laatiminen	Seurataan ikääntyneiden ja erityisryhmien kotona pärjäämistä (Päijät-Hämeen hyvinvointialue ja Lahden kaupunki), asukaspalautteet, Vammais- ja vanhusneuvostot
Palo- ja pelastusturvallisuuden kehittäminen ja parantaminen	Parantaa nykyistä palo- ja pelastusturvallisuustilannetta	Päijät-Hämeen pelastuslaitoksen valistustyö ja valvontatoimet	Pronto-järjestelmä ja pelastuslaitoksen tilastot vuosittaisista tehtävistä ja ilmi tulleista epäkohdista
Tapahtumaturvallisuuden kehittäminen ja parantaminen	Edistää tapahtuman vaatimusten huomioon ottamista jo hyvissä ajoin suunnitteluvaiheessa	Ohjataan tapahtuman järjestäjät perehtymään jo varhain Lahden Tapahtumaoppaaseen	Hämeen Poliisi ja Päijät-Hämeen pelastuslaitos seuraavat tapahtumien turvallisuuden huomioimista ja toteutumista, tapahtumista saadut palautteet
Maahanmuuttajien ja pakolaisten integroituminen yhteiskuntaan	Edistää maahanmuuttajien ja pakolaisten integroitumista yhteiskuntaan	Suomen kielen oppimisen tukeminen, työllistymistä ja opiskelupaikan saamista edistävät toimenpiteet, alueellisen eriytymisen ehkäiseminen	Kuntakokeilun 3 vuoden kotoutumissuunnitelman seuranta, alueellisen eriytymisen ehkäisemisen seuranta
Nuorten tekemät rikokset ja ongelmakäyttäytyminen	Puuttua nopeasti ja vaikuttavasti nuorten rikos- ja ongelmakierteen katkaisemiseksi	Ankkuritiimi ja jalkautuva nuorisotyö, sovittelutoiminta, kohdennettua avustusta haettu jengiytymisen ja rikosten ehkäisyyn nuorisotyössä, toisen asteen koulutuksen jengiytymistä ja rikollisuutta ehkäisevään hankkeeseen suunnitelmia hakea avustusta	Tilanteen seuranta nuorisotyössä, nuorison rikostilastot, tiedonvaihto eri toimijoiden kesken ja yhteistoiminnan koordinointi

Yhteistyön ja tilannekuvan parantaminen organisaatioiden välillä	Parantaa ja edistää toimijoiden välistä yhteistyötä ja tilannekuvaa	Lisätään aktiivisesti keskinäistä dialogia eri tahojen välillä käytettävissä olevissa foorumeissa	Keskustan turvallisuustilanteen seuraaminen yhteistyöfoorumeissa, Lahden kaupunki, Hämeen poliisilaitos, Päijät-Hämeen pelastuslaitos, Päijät-Hämeen hyvinvointialue, yhteistyökumppanit ja järjestöt
--	---	---	---

22. Liite 3 Vartijan ja järjestyksenvalvojan toimivaltuudet

VARTIJAN JA JÄRJESTYKSENVALVOJAN TOIMIVALTUUDET

Vartioimistehtävissä on toimittava oikein ja tasapuolisesti, sekä sovinnollisuutta edistäen.

Vartioimiskohteella tarkoitetaan henkilöä, esinettä tai muuta omaisuutta, jota vartiointisopimus koskee. Vartioimisalueella laissa tarkoitetaan vartioimistehtäviin liittyvää, toimeksianto sopimuksessa määriteltyä kiinteistöä, rakennusta, huonetta, rakennelmaa tai muuta yksityistä tai yleistä paikkaa, aluetta tai sen osaa.

Järjestyksenvalvontatoiminnalla tarkoitetaan järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämistä ja rikosten ja onnettomuuksien estämistä tarkasti määritellyllä järjestyksenvalvojan toimialueella, toimeksianto sopimuksessa määritettynä ajankohtana.

Järjestyksenvalvoja voidaan asettaa yleiseen kokoukseen ja yleisötilaisuuteen, yksityistilaisuuteen, leirintäalueelle, matkustajien kuljettamista suorittavalle alukselle, majoitus- ja ravitsemusliikkeeseen, yliopiston tai ammattikorkeakoulun toimipaikkaan.

Poliisi voi myös antaa luvan asettaa poliisin tai rajavartiolaitoksen avuksi järjestyksenvalvojan terveyden tai sosiaalihuollon toimipisteeseen, Kansaneläkelaitoksen toimipisteeseen, työ- ja elinkeinotoimistoon, kauppakeskukseen, liikenneasemalle, satamaan, lentokentälle tai joukkoliikenteen kulkuneuvoon tai vastaanottokeskukseen, jos järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäminen sitä edellyttää, ja näitä ei voida muutoin tarkoituksenmukaisesti toteuttaa.

Vartijan oikeudet ja toimivaltuudet:

Oikeus estää henkilön pääsy vartiointialueelle tai poistaa hänet sieltä jos,

- henkilön voidaan perustellusti olettaa lausumiensa uhkausten tai muun käytöksen vuoksi todennäköisin perustein epäillä syyllistyvän vartioimisalueella olevaan omaisuuteen, toimeksiantajan tai tämän palveluksessa olevan henkilön henkeen, terveyteen tai vapauteen kohdistuvaan rikokseen. Vartijalla ei ole oikeutta estää henkilön pääsyä vartiointialueelle tai poistaa sieltä, jos vartioimisaluetta pidetään **yleisenä paikkana**, kuten tietä, katuja, toria, puistoa, uimarantaa, urheilukenttää, vesialuetta, hautausmaata, tai muuta vastaavaa aluetta, joka on yleisön käytettävissä. (Järjestyslaki 2003/612 & Laki yksityisistä turvallisuuspalveluista 2015/1085). Tarkemmat paikkarajoitteet voi katsoa edellä mainituista laeista.
- on ilmeistä, että poistettavalla henkilöllä ei ole oikeutta toimeksiantajan asettamien ehtojen perusteella oleskella vartioimisalueella.

Ottaa henkilö kiinni- ja suorittaa turvallisuustarkastus vartiointitehtävässään,

- verekseltään tai pakenemasta tavattu rikoksesta epäilty, jos rikoksesta saattaa seurata vankeutta, tai jos kyseessä on lievä pahoinpitely, näpistys, lievä kavallus, lievä luvaton käyttö, lievä moottorikulkuneuvon käyttövarkaus, lievä vahingonteko tai lievä petos. Vartija saa ottaa kiinni myös henkilön, joka on viranomaisen etsintä kuulutuksen mukaan pidätettävä tai vangittava. Kiinniotettu on luovutettava poliisille mahdollisimman nopeasti.
- vartijalla on kiinniotto-oikeuttaan käyttäessään oikeus tarkastaa kiinniotettu henkilö ja hänen mukanaan olevat tavarat, jotta voidaan varmistaa, että kiinniotetulla henkilöllä ei ole hallussaan esineitä tai aineita, joilla hän voi vahingoittaa itseään tai muita. Vartijalla on oikeus ottaa pois tarkastuksessa havaitut vaaralliset esineet tai aineet, jotka on luovutettava poliisille.

Voimakeinojen käyttö:

- Jos henkilö yrittää vastarintaa tekemällä välttää pääsyn estämisen, poistamisen, kiinniottamisen tai turvallisuustarkastuksen suorittamisen tai henkilö yrittää paeta kiinniottamista, vartijalla on oikeus käyttää sellaisia keinoja henkilön poistamiseksi, kiinniottamiseksi tai turvallisuustarkastuksen suorittamiseksi, joita voidaan pitää perusteltuina ja puolustettavina, kun otetaan huomioon kohdehenkilön käyttäytyminen, tehtävän tärkeys ja kiireellisyys, vastarinnan vaarallisuus ja muut tilanteeseen liittyvät olosuhteet.

Järjestyksenvalvojan oikeudet ja toimivaltuudet:

Järjestyksen valvojalla on oikeus estää pääsy toimialueelleen henkilöltä,

- Jonka päihtymyksen, käyttäytymisen, varustautumisen tai aikaisemman käyttäytymisen perusteella on syytä epäillä vaarantavan siellä järjestystä tai turvallisuutta.
- Joka ei täytä pääsyn edellytykseksi asetettua ikärajavaatimusta, tai muita ehtoja, jotka ovat laissa tai sen nojalla annetuissa määräyksissä asetettu järjestyksenvalvojan toimialueelle pääsemiseksi tai, jotka tilaisuuden järjestäjä tai alueen haltija on asettanut sinne pääsemiselle.
- Jonka on syytä epäillä pitävän hallussaan esineitä tai aineita, joiden hallussapito on siellä lain tai tilaisuuden järjestäjän tai poliisin asettamien ehtojen mukaan kielletty.
- Yleisissä kokouksissa, yleisötilaisuuksissa, yksityistilaisuuksissa, leirintäalueilla, matkustajien kuljettamiseen tarkoitetuissa aluksissa, majoitus- ja ravitsemisliikkeissä, yliopiston tai ammattikorkeakoulun toimipaikoissa sinne asetettu järjestyksenvalvoja ei saa estää pääsyä toimialueelleen.

Henkilön poistaminen ja kiinniottaminen

Järjestyksenvalvojalla on oikeus poistaa toimialueeltaan henkilö, joka

- Päihtyneenä häiritsee järjestystä tai muita henkilöitä
- Vaarantaa turvallisuutta
- Uhkaavasti esiintyy, meluamalla, väkivaltaisuudella tai muulla käyttäytymisellään häiritsee järjestystä
- Oleskelee yleisöltä suljetussa alueella oikeudettomasti
- Jos paikalta poistaminen on ilmeisesti riittämätön toimenpide, eikä häiriötä tai vaaraa voida muutoin poistaa, järjestyksenvalvojalla on oikeus ottaa henkilö kiinni, jos kiinniottaminen on välttämätöntä muille henkilöille tai omaisuudelle aiheutuvan vakavan vaaran torjumiseksi. Kiinniotettu on viipymättä luovutettava poliisin haltuun.
- Järjestyksenvalvojalla ei ole oikeutta kiinniottoon yleisessä kokouksessa.

Rikoksesta epäillyn kiinniottaminen

Järjestyksenvalvojalla on järjestyksenvalvontatehtävää suorittaessaan oikeus ottaa kiinni verekseltään tai pakenemasta tavattu rikoksesta epäilty, jos rikoksesta saattaa seurata vankeutta tai jos rikos on lievä pahoinpitely, näpistys, lievä kavallus, lievä luvaton käyttö, lievä moottorikulkuneuvon käyttövarkaus, lievä vahingonteko tai lievä petos. Järjestyksenvalvoja saa myös ottaa kiinni henkilön, joka on viranomaisen antaman etsintäkuulutuksen mukaan pidätettävä tai vangittava. Kiinniotettu on viipymättä luovutettava poliisille.

Turvallisuustarkastus

Järjestyksenvalvojalla on oikeus tarkastaa metallinilmiasinta tai muuta vastaavaa teknistä laitetta käyttämällä tarkastaa toimialueelleen pyrkivä tai siellä oleva henkilö sen varmistamiseksi, että hänellä ei ole hallussaan sellaisia esineitä tai aineita, joilla voitaisiin aiheuttaa vaaraa järjestykselle tai turvallisuudelle tai joiden hallussapito on toimialueella kielletty.

Järjestyksenvalvojalla on myös kiinnioton yhteydessä suorittaa turvallisuustarkastus, edellä mainittujen esineiden löytämiseksi ja poistamiseksi kiinniotetun hallusta. Pois otetut esineet on viipymättä luovutettava poliisille.

Voimakeinojen käyttö

Järjestyksenvalvojalla on oikeus käyttää tarpeellisia ja tilanteen olosuhteet huomioon ottaen puolustettavissa olevia voimakeinoja, jos kohdehenkilö yrittää vastarintaa tekemällä välttää pääsyn estämisen, alueelta poistamisen, kiinniottamisen, turvatarkastuksen suorittamisen, vaarallisen esineen tai aineen pois ottamiseksi.

Toiminnassa noudatettavat periaatteet

Järjestyksenvalvojan on toiminnassaan asetettava etusijalle toimenpiteet, jotka edistävät yleisön turvallisuutta.

Järjestyksenvalvojan on toimittava asiallisesti ja tasapuolisesti, sekä sovinnollisuutta edistäen. Järjestyksenvalvojan tulee ensisijaisesti ylläpitää järjestystä ja turvallisuutta toimialueellaan neuvoin ja kehotuksin. Järjestyksenvalvojan on suoritettava toimenpiteensä aiheuttamatta suurempaa vahinkoa, kuin tehtävän suorittamiseksi on välttämätöntä ja toimenpiteiden tulee olla perusteltuja ja oikeasuhteisia järjestyksenvalvojan tehtävään ja toimenpiteillä tavoiteltuun etuun katsoen.

Luvanvaraisuus

Sekä vartiointitoiminta, että järjestyksenvalvontatoiminta on luvanvaraista toimintaa, jota saa harjoittaa siihen luvan saaneet tahot ja vartijana ja järjestyksenvalvojana saa toimia polisin hyväksymät henkilöt, jotka ovat suorittaneet tehtäviin vaaditut koulutukset hyväksytysti. Sekä vartijakortti että järjestyksenvalvojakortti myönnetään määräajaksi (Laki yksityisistä turvallisuuspalveluista 2015/1085.)

23. Liite 4 Liikenneturvallisuuden määritelmiä

Tieliikenneonnettomuudet

Henkilö- tai omaisuusvahinkoon johtanut tapahtuma, joka on sattunut tieliikennelain mukaan yleiselle liikenteelle tarkoitettulla tai yleisesti liikenteeseen käytetyllä alueella ja jossa on osallisena ainakin yksi liikkuva kulkuneuvo. Esimerkiksi jalankulkijan kaatuminen ei luokitella liikenneonnettomuudeksi, mutta polkupyörällä kaatuminen luokitellaan. (Lahti 2023.)

Onnettomuudessa kuollut

Henkilö, joka on kuollut onnettomuuden seurauksena 30 vuorokauden kuluessa onnettomuudesta. (Lahti 2023.)

Onnettomuudessa loukkaantunut

Henkilö, joka ei ole kuollut, mutta on saanut onnettomuudessa vammoja, jotka vaativat hoitoa tai tarkkailua esimerkiksi kotona tai sairaalassa. Loukkaantunut on saattanut tarvita loukkaantumisen johdosta sairaalalomaa tai operatiivista hoitoa, kuten esimerkiksi tikkejä. Jos henkilö on loukkaantunut vain lievästi, eli saanut vain mustelmia, naarmuja tai muita vammoja, jotka eivät edellytä sairaalatasoista hoitoa, häntä ei katsota tässä yhteydessä loukkaantuneeksi. (Lahti 2023.)

Onnettomuuteen osallinen

Onnettomuuteen osallisiksi henkilöiksi katsotaan onnettomuuteen osallistuneet kulkuneuvojen kuljettajat, matkustajat ja jalankulkijat. Myös eläin voi olla onnettomuuden osallinen. (Lahti 2023.)

Alkoholitapaus

Onnettomuus, jossa jonkun osallisen kuljettajan tai jalankulkijan on todettu (verikokeen tai puhalluskokeen tuloksen perusteella (0,5 promillea tai enemmän) tai muutoin vahvoin perustein epäillä olleen onnettomuushetkellä alkoholin vaikutuksen alaisena. (Lahti 2023).

Rattijuopumustapaus

Onnettomuus, jossa moottoriajoneuvon kuljettajan on todettu verikokeen tai puhalluskokeen tuloksen perusteella (0,5 promillea tai enemmän) tai muutoin vahvoin perustein epäillään olleen onnettomuushetkellä alkoholin vaikutuksen alaisena. (Lahti 2023).

Jalankulkijaonnettomuus

Onnettomuus, jossa toisena osallisena on jalankulkija. Polkupyöräonnettomuus on onnettomuus, jossa yhtenä osallisena on polkupyöräilijä. (Lahti 2023).

Yksittäisonnettomuus

on onnettomuus, jossa on osallisena vain yksi moottoriajoneuvo. (Lahti 2023).

Ohitusonnettomuus

on onnettomuus, jossa on osallisena kaksi tai useampia moottoriajoneuvoja, joista yksi oli ohittamassa. (Lahti 2023).

Kääntymisonnettomuus

on onnettomuus, jossa on osallisena kaksi tai useampia moottoriajoneuvoja, joista ainakin yksi oli kääntymässä. Ei sisällä ohitus- tai risteämisonnettomuuksia.

Kohtaamisonnettomuus

on onnettomuus, jossa on osallisena kaksi tai useampaa moottoriajoneuvoa, jotka ovat tulossa vastakkaisista suunnista. Ei sisällä kääntymis-, ohitus- eikä risteämisonnettomuuksia. (Lahti 2023).

Peräänajo-onnettomuus

on onnettomuus, jossa on osallisena kaksi tai useampia moottoriajoneuvoja, jotka törmäävät toisiinsa kulkiessaan peräkkäin samaan suuntaan. Ei sisällä ohitus- eikä kääntymisonnettomuuksia. (Lahti 2023).